UWAGA!
Pogrubioną czcionką na szarym tle wprowadzono zmiany i uzupełnienia w tekście Studium w zakresie problematyki dotyczącej obszaru objętego zmianą oraz terenów, na które może oddziaływać planowana zmiana zagospodarowania.

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr X/51/2015
Rady Gminy Świdwin
z dnia 30.09.2015 r.

I INFORMACJE WSTĘPNE

1. PRZEDMIOT I ZADANIA STUDIUM

Przedmiotem opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest gmina wiejska Świdwin, położona w środkowej części woj. Zachodniopomorskiego (do 31 grudnia 1998 r. w województwie koszalińskim). Od północy granicy z gminami wiejskimi Sławoborze i Rąbino, od wschodu z gminą Połczyn Zdrój, od południa z gminą Brzeźno, a od zachodu z gminami Łobez i Resko.
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w myśl ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, jest jedynym dokumentem planistycznym sporządzonym dla całego obszaru gminy.

Podstawowymi zadaniami tego opracowania są:

- Rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem.
- Sformułowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej gminy, w tym zasad ochrony interesu publicznego
- Stworzenie podstawy do koordynacji planów miejscowych i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planów

W wyniku studium powinno nastąpić określenie:

- obszarów objętych ochroną środowiska przyrodniczego i kulturalnego, w tym wartości środowiska i występujących zagrożeń
- obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej
- obszarów zabudowanych ze wskazaniem obszarów wymagających przekształceń bądź rehabilitacji
- obszarów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę (potencjalne tereny rozwojowe)
- obszarów objętych obowiązkiem sporządzenia planu miejscowego
- ogólnych zasad i kierunków rozwoju systemów infrastruktury technicznej

Końcowe wyniki „studium" uchwalone przez Radę Gminy stanowią dokument mający charakter aktu kierownictwa wewnętrznego. Uchwała dotycząca „studium" zawiera decyzje o charakterze strategicznym. Stanowi własne zobowiązanie władzy samorządowej podejmującej tą uchwałę. Nie stanowi przepisu gminnego, a tym samym nie ma mocy powszechnie obowiązującej na obszarze gminy.
Dokument ten sporządzany w trybie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, stanowi merytoryczną podstawę rozwiązań w planach miejscowych oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu według art.44 tejże ustawy, dotyczących obszarów objętych przez „studium".

2. PODSTAWA OPRACOWANIA

Uchwała Rady Gminy Świdwin Nr XXVII/180/98 z dnia 28 kwietnia 1998 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świdwin
Umowa Nr 14/98 z dnia 6.08.1998r. zawarta pomiędzy Zarządem Gminy Świdwin, a Przedsiębiorstwem Usługowo-Produkcyjnym „AVISTA" Sp. z o. o. Koszalińskiego Oddziału Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa w Koszalinie.

- Ustawa o ochronie dóbr kultury z dnia 21 lutego 1962r. (Dz.U. Nr 10, poz. 48 z 1983r.) z późniejszymi zmianami
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 października 1991r., (Dz.U. Nr 114, poz. 492) z późniejszymi zmianami.
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995r. Dz.U. Nr 16, poz.77) z późniejszymi zmianami
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1980r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (tekst jednolity – Dz.U. Nr 49 poz 196 z 1994r.) z późniejszymi zmianami.
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997r. o odpadach (Dz.U. Nr 96, poz. 592)
- Ustawa z dnia 24 października 1974r. prawo wodne (Dz. U. Nr38 poz. 230) z późniejszymi zmianami.
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991r. w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub ziemi (Dz.U. Nr 116 poz. 503)

- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 12 lutego 1990r. w sprawie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem (Dz.U. Nr15 poz. 92

2.1. PODSTAWA OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŚWIDWIN W 2015 R.

2.1.1.Podstawa formalno-prawna

1) **Uchwała Nr Nr XXXV/280/2014 Rady Gminy Świdwin z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świdwin, zmienionej uchwałą Rady Gminy Świdwin Nr III/14/2014 z dnia 30 grudnia 2014 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXXV/280/2014 Rady Gminy Świdwin z dnia 28.02.2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świdwin" zmienionej uchwałą nr XXXIX/303/2014 Rady Gminy Świdwin z dnia 18.06.2014 r**
2) **Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 199, z późn. zmianami)**
3) **Art.24 ust.5 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 107 poz.464 z późniejszymi zmianami)**
4) Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym **(tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późniejszymi zmianami),**
5) Ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity **Dz. U. z 2013 r. poz. 1205**, z późniejszymi zmianami),
6) Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach **(tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r. poz. 1153 z późniejszymi zmianami),**
7) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody **(tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późniejszymi zmianami),**
8) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska **(tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, z późniejszymi zmianami),**
9) Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko **(tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. poz.1235),**
10) **Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651, z późniejszymi zmianami).**
11) **Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003r. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami),**
12) Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych **(tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 260 z późniejszymi zmianami),**
13) Ustawa z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz.U. Nr 106 poz.675, **z późniejszymi zmianami),**
14) Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 roku - Prawo energetyczne (tekst jednolity **Dz. U. z 2012 r. poz. 1059, z późniejszymi zmianami),**
15) **Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 r. poz. 21, z późniejszymi zmianami),**
16) **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. 2014 poz.112),**
17) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. Nr 213 poz.1397, **z późniejszymi zmianami),**
18) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233)

2.1.2. Podstawa merytoryczna opracowania.

W opracowaniu wykorzystano między innymi następujące materiały:

1) **Podstawowe opracowanie ekofizjograficzne (opracowanie mgr Halina Świnicka),**
2) **Wnioski, uwagi, opinie i uzgodnienia instytucji wg dokumentacji prac planistycznych.**

3. FORMA OPRACOWANIA

CZĘŚĆ A – Uwarunkowania – diagnoza stanu społeczno-gospodarczego gminy Świdwin. Opracowanie składa się z części opisowej i graficznej. Oprócz zestawu informacji na temat środowiska, gospodarki i społeczności gminy, zawiera analizę pozwalającą na pełne rozpoznanie uwarunkowań rozwoju gminy

CZĘŚĆ B – Uchwała Rady Gminy określająca cele i kierunki zagospodarowania oraz zasady polityki przestrzennego rozwoju gminy Świdwin. Stanowi ona końcowy dokument „studium" podlegający uchwaleniu i składający się z tekstu i części graficznej. W treści Uchwały wyodrębnić można następujące grupy ustaleń:

- cele rozwoju gminy
- uwarunkowania rozwoju
- kierunki zagospodarowania przestrzennego
- politykę przestrzenną

CZĘŚĆ C – Dokumentacja formalno-prawna

3.1 FORMA OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM Z ROKU 2015 R.

Opracowanie planistyczne p.t. „ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŚWIDWIN" stanowi ujednolicony projekt studium, na który składają się:

1) Część opisowa:
   a) TOM I „UWARUNKOWANIA ROZWOJU"
   b) TOM II „KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA, POLITYKA PRZESTRZENNA"
2) Część graficzna
   a) Mapa „UWARUNKOWANIA ROZWOJU" – Arkusze U-1(2) i U-2(2) w skali 1: 25 000
   b) Mapa „KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA" – Arkusze K-1(2) i K-2(2) w skali 1: 25 000

4. MATERIAŁY WEJŚCIOWE

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Świdwin opracowany i uchwalony w 1989 r. (z późniejszymi zmianami)
- Poradnik metodyczny do opracowania „Studium" opracowany przez Ministerstwo Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa w 1996r.
- Dane statystyczne dla woj. koszalińskiego i gminy Świdwin (WUS w Koszalinie)
- Inwentaryzacja dla potrzeb opracowania wykonana przez zespół autorski „Studium" w III i IV kwartale 1998 r.
- Wnioski i postulaty do „Studium" zebrane od zainteresowanych podmiotów gospodarczych i osób fizycznych
- Program gazyfikacji gminy Świdwin – „GAZSYSTEM" Koszalin, 1996 r.
- „Program małej retencji w wojew. Koszalińskim na lata 1997-2015". WZM i UW w Koszalinie, grudzień - 1996 r.
- „Wojewódzki program zalesienia gruntów rolniczo nieużytecznych w latach 1995-2000". Urząd Wojewódzki w Koszalinie, wrzesień 1995 r.
- Opracowanie fizjograficzne dla potrzeb planu zagospodarowania przestrzennego gminy Świdwin. Oprac. Mgr Halina Świnicka WBPP A i NB Koszalin - 1992 r.

- Plan zagospodarowania przestrzennego gminy Świdwin województwa Koszalińskiego – Fizjografia. Oprac. Biuro Studiów i Projektów Rozwoju Przestrzennego Województwa – Szczecin, listopad – 1996r.
- „Powszechny spis rolny" – 1996 r. Ludność i aktywność ekonomiczna ludności związanej z rolnictwem. Urząd Statystyczny w Koszalinie, 1997 r.
- Strukturalna analiza sektora rolniczego województwa Koszalińskiego, ODR Bonin – 1996 r.
- Informacje z Rejonowego Zespołu Doradztwa Rolniczego w Świdwinie.
- Informacje z Działu Rolnego Urzędu Gminy w Świdwinie.
- Informacje z AWRSP/OT w Koszalinie.
- Opracowanie fizjograficzne dla potrzeb planu zagospodarowania przestrzennego gminy Świdwin, H. Świnicka 1982r. – archiwum WBPP w Koszalinie
- Opracowanie fizjograficzne w skali 1:25000, wyk. Biuro Studiów i Projektów Rozwoju Przestrzennego Województwa Szczecin 1986r. – archiwum WBPP w Koszalinie
- Materiały Geologa Wojewódzkiego – Urząd Wojewódzki w Koszalinie: Inwentaryzacja złóż i wyrobisk kopalin, wyk. Przeds. Geologiczne w Warszawie „POLGEL" 1996r. oraz zlokalizowanie i charakterystyka złóż torfowych wyk. Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, Falenty 1996r.
- Materiały Nadleśnictwa Świdwin – Program ochrony przyrody 1998r.
- Praca pod tytułem „Polski Region Bałtycki w Europejskiej strategii ekorozwoju" Instytut Problemów Ekorozwoju Fundacji ECOBALTIC (pod red. J. Kołodziejskiego, część autorstwa M. Przewoźniaka), Gdańsk 1993r.
- Informator o stanie środowiska woj. koszalińskiego PIOŚ – Inspektorat w Koszalinie 1997r.
- Materiały Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Koszalinie dot. obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, oraz będących w ewidencji WKZ – nie objętych ścisłą ochroną konserwatorską
- Materiały Wojewódzkiego Archeologa w Koszalinie dot. obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i tylko rozpoznanych
- Systematyka i charakterystyka gospodarstw rolnych w woj. koszalińskim. Urząd Statystyczny w Koszalinie, 1997 r.
- „Powszechny spis rolny" 1996 r.
- Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i zwierzęta gospodarskie. Urząd statystyczny w Koszalinie, 1997 r.
- „Powszechny spis rolny" 1996 r.
- Wybrane elementy sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych i ich działalność pozarolnicza oraz zamierzenia użytkowników gospodarstw do 2000 roku. Urząd statystyczny w Koszalinie, grudzień 1997 r.
- „Koszalińska wieś" Urząd Statystyczny w Koszalinie, grudzień 1997 r.
- „Warunki przyrodnicze produkcji rolnej województwa koszalińskiego". Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach Puławy – 1982 r
- „Program inwestycji melioracyjnych w województwie koszalińskim na lata 1996-2015" WZM i UW w Koszalinie, wrzesień - 1996 r.
- „Aneks do programu inwestycji melioracyjnych w województwie koszalińskim na lata 1996-2015" (okres lat 1996-2000 r.) WZM i UW, czerwiec 1998 r.

II PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE I JEJ FUNKCJE

1. POŁOŻENIE I POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE

Wiejską gminę Świdwin zamieszkuje 6500 osób ulokowanych w 45 miejscowościach (stan na 1998r.). Powierzchnia gminy wynosi 247km^2. Spośród 45 zamieszkałych miejscowości 18 to wsie sołeckie. Z pozostałych, 8 to wsie wchodzące w skład sołectw, reszta to przysiółki, osady i wybudowania. Jednostki osadnicze pod względem liczby mieszkańców są wysoce zróżnicowane, a mianowicie:

- 4 wsie liczą po ok. 600 mieszkańców
- 2 wsie liczą od 300 do 400 mieszkańców
- 7 wsi liczy od 200 do 300 mieszkańców
- 6 wsi liczy od 100 do 200 mieszkańców
- 5 wsi liczy od 50 do 100 mieszkańców

W pozostałych 22 miejscowościach mieszka od kilku do 40 osób. Wsie większe (od 100 mieszkańców wzwyż), za wyjątkiem Kluczkowa i Świdwinka, mają przeważnie charakter zabudowy zwartej. W układzie przestrzennym gminy, wsie te są jak gdyby nanizane na wiązkę 10 dróg biegnących z zewnątrz, ze wszystkich stron, w kierunku Świdwina i tam się skupiających. Jedynie osady, przysiółki i wybudowania są rozproszone w terenie.

Podstawową funkcją gospodarczą gminy jest rolnictwo. Z uwagi na ukształtowane po wojnie stosunki własnościowe w rolnictwie, a następnie załamanie się na przełomie lat 80/90 Państwowych Gospodarstw Rolnych, funkcja ta nie daje obecnie pełnego utrzymania mieszkańcom gminy. W bardzo też małym stopniu źródłem utrzymania dla ludności tu zamieszkałej jest gospodarka leśna. Decyduje o tym nieduża lesistość obszarów gminy, a zatem i małe zasoby leśne. Gospodarka leśna pozostanie nadal w niewielkim stopniu funkcją uzupełniającą funkcję podstawową.

Możliwości na rozwój innych funkcji są niewielkie. Gmina nie posiada żadnej infrastruktury ani też bazy dla rozwoju turystyki. Warunki przyrodniczo-krajobrazowe mogą rokować jedynie wykorzystanie walorów gminy dla letniego, sobotnio-niedzielnego wypoczynku przez mieszkańców Świdwina. Sąsiednie gminy posiadają w tym względzie znacznie lepsze warunki przyrodnicze, częściowo wykształconą infrastrukturę i obiekty turystyczne. Mieszkalnictwo związane jest z gospodarką rolną i leśną, jako funkcja samodzielna nie istnieje i nie ma żadnych przesłanek do jej ukształtowania. Funkcje usługowe dla obsługi ludności, gmina pełni jedynie w zakresie elementarnym i częściowo podstawowym. Wszystkie usługi ponadpodstawowe zlokalizowane są w Świdwinie. Miasto też w dużej mierze obsługuje ludność gminy w zakresie usług podstawowych (oświata, zdrowie, handel, itd.).

W przyszłości należy dążyć do pełnego wykorzystania zasobów i odrodzenia się rolnictwa, rozwoju usług, szczególnie produkcyjnych, rozwoju przemysłu rolno-spożywczego i przetwórczego, budownictwa rolniczego, magazynów i składów, a więc do komplementarnego rozwoju podstawowej funkcji gminy.

Z uwagi na swoje położenie i podobieństwa społeczno-gospodarcze należy dążyć do współdziałania z sąsiednimi gminami (szczególnie z gminą Brzeźno i miastem Świdwinem) w rozwiązywaniu podobnych i wspólnych problemów. W takim zwartym i jednolitym organizmie gospodarczym, jaki stanowi miasto i ciążący do niego obszar, nie można cząstkowo i w sposób nieskoordynowany rozwiązywać wspólnych problemów.

2. KONDYCJA SPOŁECZNA, EKONOMICZNA, WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

2.1. DEMOGRAFIA

Dane ogólne o ludności

	1978	1985	1996	1997
Ludność ogółem	6102	6524	6359	6317
W tym: mężczyźni				3218
Kobiety				3099
Osób na 1 km^2				26
Kobiet na 100 mężczyzn				96

Ekonomiczna struktura wieku

Ludność ogółem	6524	6359	6317
W tym - w wieku:			
- przedprodukcyjnym	2250	2139	2075
- produkcyjnym	3673	3406	3422
w tym mobilnym	2600	2507	2477
- poprodukcyjnym	601	814	820
Wskaźnik starości demograficznej	0,267	0,287	0,297

Ludność i salda migracji stałych w latach:

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Ludność	6350	6393	6319	6380	6359	6359	6317
Saldo migracji	-119	-75	-124	-40	-79	-33	-71

W procesach demograficznych zachodzących na terenie gminy na przestrzeni ostatnich 10 lat, dają się zauważyć negatywne tendencje. Najgroźniejszą z nich jest zahamowanie w końcu lat 80 – tych wzrostu liczby ludności gminy, a nawet jej 5-cio procentowy spadek w latach 90 – tych. Dotyczy to szczególnie młodzieży i osób w wieku produkcyjnym a zwłaszcza produkcyjnie mobilnych (w wieku 18 – 44 lat). Równocześnie rośnie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik starości demograficznej wzrósł na przestrzeni 12 lat z 0,267 w roku 1985 do 0,297 w roku 1997. Powodem takiego stanu rzeczy było załamanie się podstawowej funkcji gminy jaką jest rolnictwo, upadek PGR-ów, bezrobocie i związana z tym migracja ludności z terenów gminy do miast (65%) i na zewnątrz do innych obszarów wiejskich (35%).

2.2. RYNEK PRACY

W rejestrze REGON w końcu grudnia 1997 roku w gminie Świdwin zarejestrowane były 162 podmioty gospodarki narodowej, z czego 10 podmiotów w sektorze publicznym i 152 w sektorze prywatnym.

Podmioty te, w układzie sekcyjnym EKD (Europejska Klasyfikacja Działalności) zatrudniały w 1997 roku następujące ilości pracowników:

rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo (38 podmiotów) – 332 zatrudnionych
działalność produkcyjna (22 podmioty) – 484 zatrudnionych
budownictwo (9 podmiotów) – 6 zatrudnionych
handel i naprawy (46 podmiotów) – 22 zatrudnionych
transport, składowanie, łączność (9 podmiotów) – 23 zatrudnionych
edukacja (9 podmiotów) – 118 zatrudnionych
ochrona zdrowia i opieka społeczna (5 podmiotów) – 6 zatrudnionych
administracja publiczna i obrona narodowa – 101 zatrudnionych
pozostałe – 33 zatrudnionych
Ogółem zatrudnionych – 1125 osób

Dane powyższe nie uwzględniają pracujących w rolnictwie indywidualnym, w zakładach osób fizycznych zatrudniających do 5 osób, w stowarzyszeniach, organizacjach i fundacjach oraz duchowieństwa.

W gminie istnieje 387 indywidualnych gospodarstw rolnych o zróżnicowanej wielkości od 1ha wzwyż do 100 ha oraz 207 działek rolnych o wielkości do 1ha. Indywidualne gospodarstwa rolne władają użytkami rolnymi o łącznej powierzchni 5636ha. Na podstawie tych przesłanek można doszacować liczbę zawodowo czynnych i określić wielkość zatrudnienia w gminie na około 2300-2400 osób. Jest to liczba obejmująca ok. 70% ludności w wieku produkcyjnym i około 95% w wieku mobilnym. Szacunki powyższe uwiarygodnia statystyka rejestrowanego bezrobocia. Od roku 1992 (brak danych wcześniejszych) zarejestrowano w poszczególnych latach następujące ilości osób poszukujących pracy:

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Ilość bezrobotnych	764	1057	938	960	879	767
w tym: bez pracy ponad 12 m-cy	368	423	392	283	325	297

2.3. OPIEKA SPOŁECZNA

Wybrane dane z zakresu opieki społecznej orientują o kondycji materialnej ludności gminy.

	1996	1997
Osoby objęte pomocą społeczną	2274	2246
W tym korzystające: z zasiłków stałych	12	-
z zasiłków okresowych	749	597
Osoby, którym udzielono pomocy z powodu:		
- sieroctwa	-	-
- bezdomności	2	4
- bezrobocia	2321	2222
- upośledzenia	183	180
- długotrwałej choroby	927	1026
- alkoholizmu	360	286
- trudności w przystosowaniu się do życia	21	10
- bezradności w sprawach opiekuńczych	1574	1041
- ubóstwa	3762	2711

Dane dotyczące osób objętych pomocą społeczną liczone są tyle razy, z ilu form pomocy korzystali.

2.4. MIESZKALNICTWO

Zasoby mieszkaniowe w latach	1986	1996	1997
liczba mieszkań	1650	1658	1658
liczba izb	5914	6259	6259
m^2 powierzchni użytkowej mieszkań	98696	109100	109100
średnia liczba osób na mieszkanie	4,0	3,84	3,81
średnia liczba osób na 1 izbę	1,1	1,02	1,01
m^2 powierzchni użytkowej na osobę	14,9	17,2	17,3

Około 63% zabudowy pochodzi sprzed roku 1945. Około 45% mieszkań znajduje się w zabudowie wielorodzinnej. Z uwagi na swój wiek oraz brak nakładów na remonty, znaczna część zasobów znajduje się w złym stanie technicznym i wymaga niezwłocznych remontów kapitalnych.
Zadanie to będzie tym trudniejsze, że większość zasobów znajduje się w rękach prywatnych i jest związana z gospodarką rolną.

Warunki mieszkaniowe w poszczególnych miejscowościach są znacznie zróżnicowane zarówno jeśli chodzi o stan techniczny budynków jak i wskaźniki osób przypadających na jedno mieszkanie, izbę oraz powierzchni użytkowej przypadającej na jedną osobę. Problemem mieszkalnictwa w gminie Świdwin jest przede wszystkim utrzymanie zasobów istniejących poprzez remonty i renowacje podnoszące stan ich wyposażenia technicznego oraz wymiana zasobów najstarszych, całkowicie zużytych.

III INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

1. ADMINISTRACJA PAŃSTWOWA, SAMORZĄDOWA I GOSPODARCZA

Wszystkie obiekty i instytucje wchodzące w skład administracji państwowej, samorządowej oraz gospodarczej, zlokalizowane są w Świdwinie. Na terenie gminy znajduje się wyłącznie administracja przedsiębiorstw Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, związana bezpośrednio z obsługą gospodarstw istniejących w poszczególnych miejscowościach. Urząd Gminy, administracja gminnych spółdzielni, Bank Spółdzielczy, Komisariat Policji i Zawodowa Straż Pożarna obsługujące gminę mają swoje siedziby w Świdwinie. Placówki Ochotniczej Straży Pożarnej – w liczbie 7 – znajdują się w Ząbrowie, Lekowie, Rusinowie, Klępczewie, Krosinie, Oparznie, Bierzwnicy.

Urząd Pocztowo-Telekomunikacyjny w Świdwinie obsługuje większą część obszaru gminy obejmującego następujące miejscowości: Miłobrzegi, Świdwinek, Smardzko, Psary, Krosino, Przymiarki, Przybysław, Oparzno, Lipce, Buczyna, Niemierzyno, Rogalino, Rogalinko, Bystrzyna, Bystrzynka. Pozostały obszar gminy obsługiwany jest przez trzy Urzędy Pocztowo-Telekomunikacyjne zlokalizowane w Lekowie, Rusinowie i Cieszeniewie.

2. OŚWIATA I WYCHOWANIE

PRZEDSZKOLA – obiekty przedszkolne resortu oświaty i wychowania nie występują na terenie gminy. Istnieje tu jedynie 9 oddziałów przedszkolnych działających przy szkołach podstawowych. Do tych oddziałów uczęszczało w roku szkolnym 96/97 101 dzieci, tj. około 15% dzieci w wieku przedszkolnym.

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE – obecnie (od września 1999r.) w gminie działają trzy zespoły szkół: w Bierzwnicy, Lekowie i Oparznie, oraz dwie szkoły podstawowe: w Rusinowie i Klępczewie.

Do wszystkich szkół w roku szkolnym 97/98 uczęszczało 885 dzieci, w tym do klas pierwszych 125 uczniów (w roku 1997 109 absolwentów szkół podstawowych). Szkoły dysponowały 68 pomieszczeniami do nauczania, posiadały 52 oddziały i zatrudniały na pełnych etatach 69 nauczycieli. Wszystkie szkoły zlokalizowane są w małych obiektach posiadających od 5 do 7 pomieszczeń do nauki. Do szkoły w Bierzwnicy, dojeżdżają dzieci z gminy sąsiedniej, zaś do szkół podstawowych w Świdwinie uczęszczają dzieci z północnych i wschodnich obszarów gminy, pomimo, że w niektórych wsiach na tych terenach są szkoły podstawowe. Do szkół podstawowych w Świdwinie uczęszczają dzieci ze wsi: Psary, Świdwinek, Bystrzynka, Niemierzyno, Rogalino, Krosino, Przymiarki, Smardzko, Kluczkowo, Klępczewo, Bystrzyna, Przybysław, Lipce, Sława, Buczyna. Przeprowadzenie reformy oświaty, inwestycyjne dostosowanie obiektów i całego zaplecza do nowych potrzeb, oraz ustalenie rejonów ciążeń do szkół będzie jednym ze strategicznych celów gminy.

3. OCHRONA ZDROWIA

Ludność gminy Świdwin objęta jest opieką zdrowotną przez placówki ZOZ zlokalizowane w Połczynie Zdroju (Szpital Rejonowy) i w Świdwinie (Przychodnia Rejonowa i poradnie specjalistyczne). Obecnie na terenie gminy znajdują się dwa punkty felczerskie: w Lekowie i Rusinowie, a w Lekowie również gminny ośrodek pomocy społecznej.

4. KULTURA

DOMY KULTURY – we wsi Lekowo działa jedyny w gminie wiejski dom kultury posiadający salę widowiskową, kawiarnię, sale zainteresowań. Oprócz wiejskiego domu kultury w Lekowie istnieją w gminie świetlice wiejskie, w: Kluczkowie, Łąkowie, Cieszeniewie, Berkanowie, Ząbrowie, Bystrzynie, Bełtnie, Rogalinie i Sławie.

OBIEKTY SAKRALNE – na obszarze gminy znajduje się 12 kościołów rzymsko-katolickich. Pięć z nich objęto ścisłą ochroną konserwatorską (są w rejestrze zabytków) zlokalizowane są w Ząbrowie, Lekowie, Oparznie, Smardzku, i Sławie. W ewidencji WKZ są kościoły w: Bierzwnicy, Cieszeniewie, Kluczkowie, Rusinowie, Berkanowie, i Krosinie. Nowożytnym, zbudowanym w ostatnich latach jest kościół w Klępczewie.

5. HANDEL, GASTRONOMIA I RZEMIOSŁO

W gminie działa 40 placówek handlowych - obiektów sklepowych (spożywczo-przemysłowych). Brak placówek gastronomii otwartej za wyjątkiem baru w Krosinie.

Na terenie gminy usługi w zakresie rzemiosła świadczy 6 prywatnych warsztatów:

- w Przybysławiu – instalatorstwo elektryczne
- w Śliwnie – brukarstwo
- w Rusinowie – stolarstwo
- w Cieszynie – branża spożywcza
- w Bierzwnicy – instalatorstwo elektryczne
- w Smardzku – fryzjerstwo

6. SPORT, TURYSTYKA

W pięciu wsiach zlokalizowane są boiska klubu LZS: Lekowie, Bierzwnicy, Krosinie, Przybysławiu i Rogalinie. Poza wydzielonymi boiskami urządzenia sportowe są zlokalizowane jako obiekty towarzyszące szkołom. Przeważnie boiska te są prowizoryczne.

Na terenie gminy brak obiektów i urządzeń turystycznych z uwagi na znikome walory turystyczne terenu. Dość atrakcyjnymi obszarami dla lokalizacji obiektów turystycznych są okolice wsi Bystrzyna, Oparzno, Łąkowo i ewentualnie Lekowo. Nie wyklucza to możliwości wypoczynku na innych terenach (agroturystyka, wycieczki rowerowe, wędrówka kajakowa itp.).

Atrakcją krajoznawczą mogą być istniejące obiekty zabytkowe i parki podworskie. Jednakże parki podworskie są przeważnie zaniedbane, a w części zdewastowane. dziewięć z nich zostało wpisanych do

rejestru parków zabytkowych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, pozostałe (również dziewięć) są objęte ochroną jako starodrzew. Aby stanowiły one atrakcję turystyczną powinny być co najmniej uporządkowane.

Przez teren gminy przebiegają szlaki turystyczne:

- Kajakowy – biegnący ze Świdwina rzeką Regą do rzeki Stara Rega
- Pieszo-rowerowy biegnący ze Świdwina przez wsie: Kluczkowo, Cieszeniewo, Bierzwnicę, Rycerzewko, gminę Brzeżno, i Świdwinek.

Są warunki wyznaczenia równie atrakcyjnego szlaku rowerowego w zachodniej części gminy. Istnieją również warunki do rozwinięcia turystyki kwalifikowanej w oparciu o gospodarstwa rolne (agroturystyka, wypoczynek w siodle, łowiectwo itp.), oraz o nieliczne jeziora w sąsiedztwie wsi: Bystrzyna, Oparzno-Łąkowo, Lekowo, ewentualnie stworzenie zbiornika wodnego pomiędzy wsiami: Stary Przybysław-Klępczewo.

IV FUNKCJE GOSPODARCZE

1. PRZEMYSŁ

Na terenie gminy występuje przede wszystkim produkcja związana z rolnictwem (omówienie w pkt. 2). Ważniejsze zakłady wytwórcze spoza rolnictwa to:

- „Ferroplast" – w Świdwinku – wytwarzanie części i artykułów przemysłowych, usługi ślusarskie
- „Trak Pol" w Miłobrzegach branża przetwórstwa drzewnego
- przetwórstwo drzewne w Psarach

Po byłych zakładach (gospodarstwach) PGR pozostały nieużytkowane obiekty, które stanowią potencjalne możliwości ich wykorzystania dla produkcji nie związanej z rolnictwem.
Jednym z działów gospodarczych, które mogą być rozwinięte jest przemysł wydobywczy. Na obszarze gminy występuje kilkanaście udokumentowanych złóż surowców pospolitych. Nie są to jednak zasoby o dużym znaczeniu gospodarczym.

Nową gałęzią gospodarki, która szybko rozwija się na terenie Pomorza i ma duże szanse rozwinąć się na terenie gminy Świdwin jest produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych między innymi poprzez lokalizowanie zespołów elektrowni wiatrowych, elektrowni biogazowych, wodnych, itp.

2. ROLNICTWO

2.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.

Gmina Świdwin leży w zachodniej części województwa koszalińskiego. Posiada korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa. Wartość rolniczej przestrzeni produkcyjne wynosi 65,4 punktów. Daje to gminie Świdwin 11 miejsce w województwie koszalińskim.

2.1.1. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Ocena gleb w punktach						Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
Bonitacja		przydatność rolnicza		Wskaźnik syntetyczny jakości		Jakość przydatności rolniczej	Agroklimatu	Rzeźby terenu	warunków wodnych	
Grunty orne	użytki zielone	grunty orne	użytki zielone	Grunty orne	użytki zielone					
47,5	40,7	53,3	43,3	50,5	41,8	49,2	9,8	2,8	3,6	65,4

Teren gminy jest zróżnicowany i można wydzielić następujące obszary:

- środkowo - zachodni (rejony Łąkowa, Rusinowa, Bełtna, Lekowa, Klępczewa) o glebach III i IV klasy bonitacyjnej. Zasoby wód wgłębnych pozwalają na rozproszone pojedyncze ujęcia. Obszar nadający się do intensywnej uprawy roślin i hodowli bydła,
- środkowo - wschodni (rejon Świdwinka, Smardzka Sławy) o mniejszym zasięgu, warunkach j.w.
- środkowy otaczający dolinę rzeki Regi (rejon Krosina, Cieszyna, Przybysław, Oparzno, Niemierzyno)
- północno - zachodni (Ząbrów, Berkanowo, Bełtno) o glebach słabszych aniżeli poprzednie, zaliczanych do klasy V i VI kompleksu glebowego 5-żytniego dobrego z dość dużym udziałem kompleksu 6-żytniego

słabego. Zasoby wód dość duże. Obszar nadaje się do upraw roślin o średnich wymaganiach (żyto, ziemniaki) hodowli trzody chlewnej w obiektach średniej wielkości, brak większych obszarów dla rozprowadzenia gnojownicy, hodowli bydła w oparciu o trwałe użytki zielone. Na fragmentach żyźniejszych gleb możliwości rozwoju sadownictwa,

- południowo - wschodni (rejon, Kluczkowa, Cieszeniewa i Bierzwnicy) - obejmujący najbardziej urozmaicone pod względem rzeźby terenu oraz żyzności (duża mozaikowatość). Lepsze gleby są w rejonie wsi Bierzwnica (kompleksy 2, 4, 5 oraz 9), natomiast słabe w rejonie Kluczkowa. Obszar predysponowany do tradycyjnej uprawy roślin średnio wymagających oraz hodowli owiec w mniejszym zakresie trzody chlewnej i bydła. Pod względem rzeźby to teren wznosi się od zachodu ku południowo-wschodniej części gminy. Rzeźba terenu gminy jest dość znacznie urozmaicona, a w szczególności na północy w pasie Lekowo - Przymiarki - Bystrzyna - Rogalino, wzdłuż doliny Regi od Bierzwnicy do Świdwina i poniżej oraz wzdłuż zachodniej granicy gminy. Najniższe wzniesienie notuje się w zachodniej części gminy koło Berkanowa (ca 53 m. npm.) i wzdłuż doliny rzeki Mołstowej. Najwyżej położona jest południowo - wschodnia część gminy koło Bierzwnicy (ca 179 m). Bonitację rzeźby terenu gminy Świdwin wg JUNG - u Puławy określono jako średnio korzystną dla rolnictwa. Natomiast warunki wodne jako korzystne.

2.1.2. Jakość użytków rolnych w klasach bonitacyjnych.

(stan na 1.01. 1990 rok - wg danych Urzędu Wojewódzkiego - Wydział Geodezji, Kartografii i Gospodarki Gruntami w Koszalinie).

Użytki rolne ogółem	15 745 ha	100,0 %
III	2 378 ha	15,1 %
IV	9679 ha	61,5 %
V	3126 ha	19,9 %
VI	513 ha	3,2 %
VI z	49 ha	0,3 %

w tym:

Grunty orne ogółem	13 458 ha	100,0 %
III a	479 ha	3,6 %
III b	1 496 ha	11,1 %
IV a	4 809 ha	35,7 %
IV b	3 672 ha	27,3 %
V	2 546 ha	18,9 %
VI	415 ha	3,1 %
VI z	41 ha	0,3 %

Łąki trwałe ogółem	1 431 ha	
III	267 ha	18,7 %
IV	773 ha	54,0 %
V	333 ha	23,3 %
VI	58 ha	4,0 %
VI z	—	

Sady ogółem	54 ha	100,0 %
III b	1 ha	1,9 %
IV a	29 ha	53,7 %
IV b	12 ha	22,2 %
V	12 ha	22,2 %
VI	—	

Pastwiska trwałe ogółem	802 ha	
III	135 ha	16,9 %
IV	384 ha	47,9 %
V	235 ha	29,3 %
VI	40 ha	5,0 %
VI z	8 ha	0,9 %

W użytkach rolnych gminy Świdwin przeważają gleby IV klasy bonitacyjnej i stanowią 61,5% ich ogólnej powierzchni. Omawiając gleby pod względem kompleksów rolniczej przydatności gleb to przeważa 4 kompleks (żytnio bardzo dobry – 34,8%) i 5 kompleks (żytnio dobry - 32,6%). Natomiast w użytkach zielonych przeważa kompleks 2 z (użytki zielone średnie) - 56,6%. Powierzchnie użytków zielonych występują głównie wzdłuż cieków wodnych między innymi wzdłuż rzeki Regi i Mołstowej. Zajmują łącznie 2169 ha powierzchni i stanowią 8,8% ogólnej powierzchni gminy, zaś w strukturze użytków rolnych 13,9%.

2.1.3. Zasobność gleb.

Na podstawie badań zasobności i kwasowości gleb w rolnictwie ogółem przeprowadzonych przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą na terenie województwa koszalińskiego w latach 1988-1994 można stwierdzić, że w gminie Świdwin przeważają gleby lekkie bielicowe o kwaśnym odczynie. Wskaźnik bonitacji gleb wynosi 0,94.

Wyniki badań:

Zawartość w glebie	fosforu P_2O_5 % użytków rolnych	potasu K_2O % użytków rolnych	magnezu Mg % użytków rolnych
Bardzo niska	1	15	8
Niska	16	44	16
Średnia	45	26	51
Wysoka	25	9	18
Bardzo wysoka	13	6	7

Kwasowość gleb.

Odczyn gleb pH	% użytków rolnych
Bardzo kwaśny	15
kwaśny	63
lekko kwaśny	20
obojętny	2
zasadowy	0

Potrzeby wapnowania gleb.

Wapnowanie	% użytków rolnych
Konieczne	17
Potrzebne	32
Wskazane	29
Ograniczone	13
Zbędne	9

Źródło: dane Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Koszalinie.
Wg informacji Rejonowego Zespołu Doradztwa Rolniczego w Świdwinie średnie zużycie NPK na 1 ha użytków rolnych wynosi 95 kg.

2.1.4. Melioracje użytków rolnych. (stan na 31.XII.1997r.)

Z powierzchni 15580 ha użytków rolnych ogółem, gruntów zmeliorowanych jest 3692 ha,, z tego: grunty orne 2325 ha użytki zielone 1367 ha
Z powierzchni zmeliorowanej 3083 ha to są grunty zdrenowane, w tym: grunty orne 2187 ha użytki zielone 896 ha. Rowów melioracyjnych jest 136, 1 km
Użytki rolne zmeliorowane stanowią 23,7% ogólnej ich powierzchni 1615 ha użytków rolnych wymaga melioracji, w tym: grunty orne 969 ha użytki zielone 646 ha
Potrzeby melioracyjne występują:

Nazwa wsi	Grunty orne (ha)	Użytki zielone (ha)	Użytki rolne – ogółem (ha)
Przybysław	15	—	**15**
Oparzno	203	155	**358**
Osowo	58	44	**102**
Osowo-grunty AWRSP	—	6	**6**
Łąkowo	15	10	**25**
Łąkowo-grunty AWRSP	150	9	**159**
Berkanowo	—	28	**28**
Berkanowo-grunty AWRSP	—	25	**25**
Rusinowo	349	178	**527**
Bełtno	72	27	**99**
Lipce-grunty AWRSP	55	164	**219**
Rycerzewko-	52	—	**52**
Razem:	969	646	**1 615**

Informacje na temat melioracji użytków rolnych podano w oparciu o dane uzyskane w WZM i UW Koszalin Oddział w Świdwinie. Przewidują do 2000 roku zrealizować melioracje na powierzchni ok. 300 ha użytków rolnych w rejonie Bełtna. Pozostałe melioracje będą realizowane po 2000 roku.
Wg opinii uzyskanej w Wojewódzkim zarządzie Melioracji i Urządzeń Wodnych w Koszalinie, ze względów trudności finansowych zakres prac melioracyjnych w gminie Świdwin będzie mniejszy.
Aktualnie planowana jest realizacja po 2000 roku następującego zadania:

Nazwa zadania	Rozmiar rzeczowy-całkowity				Rozmiar rzeczowy do realizacji w latach 1996-201				Koszt inwestyc. Realiz. W okresie 1996-2015 tys.	Okres realizacji
	grunty orne (ha)	użytki zielone (ha)	zagosp. Pomelior. (ha)	Rzeki i Kanały (km)	grunty orne (ha)	użytki zielone (ha)	zagosp. Pomelior. (ha)	rzeki i kanały (km)		
Rusinowo Osowo	432	162	162	—	432	162	162	—	4 600	2002-2007

W/w dane to był wstępny program melioracji na lata 1996-2015. Wg opracowanego aneksu z powyższego zadania wydzielono część obszaru do wcześniejszej realizacji

Nazwa zadania	Rozmiar rzeczowy-całkowity				Rozmiar rzeczowy do realizacji w latach 1996-201				Koszt inwestyc. Realiz. W okresie 1996-2015 tys.	Okres realizacji
	grunty orne (ha)	użytki zielone (ha)	zagosp. Pomelior. (ha)	rzeki i kanały (km)	grunty orne (ha)	użytki zielone (ha)	Zagosp. Pomelior. (ha)	rzeki i kanały (km)		
Rusinowo Osowo II	220	28	28	—	160	28	28	—	1500	1999-2001

Ponadto planuje się również po 2000 roku realizację następujących zbiorników retencyjnych:
Zbiorniki retencyjne przewidziane do budowy przez RDLP.

Nadleśnictwo	Powierzchnia (ha)	Pojemność tys. M ^{3}	Koszt realizacji tys. Zł (1994r.)
Świdwin o. 196 a	5,50	60,0	35.-
Lekowo o. 216 d	0,30	5,00	2.-

Zbiorniki retencyjne osób fizycznych (inwestorzy prywatni)

Miejscowość	Powierzchnia (ha)	12rodukcyj tys. M^3	Koszt realizacji tys. Zł (1994r.)
Lipce	12,00	264,00	20.-
Oparzno	5,00	60,00	20.-
Rusinowo	0,30	3,00	1.-
Lipce	4,00	60,00	30.-

2.1.5. Wykaz gruntów – stan na 1.01.1998 rok.

Powierzchnia ogólna = 24 734 ha = 100% w tym:

- użytki rolne 15 580 ha 63,0% z tego: grunty orne 13 356 ha 54,0%
  sady 55 ha 0,2%
  użytki zielone 2 169 ha 8,8%
- grunty pod lasami i zadrzewieniami 7 058 ha 28,54%
- grunty pod wodami 543 ha 2,20%
- użytki kopalne 22 ha 0,08%
- tereny komunikacyjne 600 ha 2,42%
- tereny osiedlowe 420 ha 1,70% z tego: zabudowane 373 ha 1,51%
  niezabudowane 26 ha 0,10%
  zieleni 21 ha 0,09%
- tereny różne 35 ha 0,14%
- nieużytki 464 ha 1,88%
- powierzchnia wyrównawcza 12 ha 0,04%

W użytkowaniu gruntów przeważają użytki rolne i stanowią 63,0% powierzchni ogólnej gminy Świdwin, zaś 28,54% tej powierzchni to grunty pod lasami i zadrzewieniami.

a/ Struktura użytków rolnych (stan 01.01.1998r. wg geodezji)

Użytki rolne ogółem	15 580 ha	100%
w tym: grunty orne	13 356 ha	85,73%
sady	55 ha	0,35%
łąki	1 359 ha	8,72%
pastwiska	810 ha	5,20%

W strukturze użytków rolnych użytki zielone stanowią 13,92% ich powierzchni. Zmiany w strukturze użytkowania gruntów winny iść w kierunku zwiększenia areału trwałych użytków zielonych. Gleby trudne do uprawy położone w strefie moren czołowych należałoby właśnie wykorzystać jako zadarnione pastwiska.

b/ Struktura własnościowa użytków rolnych (stan na 01.01.1998 r.)

1. Lasy państwowe	154 ha	0,98%
2. Inne grunty państwowe i komunalne	1 043 ha	6,69%
w tym: a/ państwowe	10 ha	0,06%
b/ komunalne	27 ha	0,17%
c/ inne	1 006 ha	6,46%

3. Rolnicze spółdzielnie produkcyjne	396 ha	2,54%
4. Indywidualne gospodarstwa rolne	4 985 ha	32,0%
5. Inne grunty indywidualne	93 ha	0,60%
6. Ogrody działkowe	3 ha	0,02%
7. Grunty Agencji Rolnej Skarbu Państwa	8 906 ha	57,17%
Razem użytki rolne	**15 580** ha	100%

W strukturze własnościowej użytków rolnych dominuje AWRSP Oddział Terenowy Koszalin, która włada 57,17% ich ogólnej powierzchni. Te użytki rolne są w przeważającej części dzierżawione.
Wg informacji AWRSP/OT Koszalin na dzień 30.09.98r. Gospodarstwo Skarbowe Smardzko ma rozdysponowane 99,8% swoich gruntów, zaś Gospodarstwo Skarbowe Świdwin 95,1% gruntów.

2.2. ORGANIZACJA ROLNICTWA.

Na bazie gruntów przejętych i potem rozdysponowanych w formie dzierżawy, administrowania czy sprzedaży przez AWRSP/OT w Koszalinie, powstały następujące jednostki:

1. Pol – Farm spółka z.o.o. w Krosinie
   Gospodarstwo w Lekowie, Gospodarstwo w Krosinie
   obiekt Przymiarki, Gospodarstwo Klępczewo
   Gospodarstwo Dąbrowo, obiekt Berkanowo
2. Przedsiębiorstwo Rolne Agrowit Spółka z.o.o. w Brzeźnie
   Gospodarstwo Oparzno, obiekt Lipce
3. Łąk – Rol spółka z.o.o. w Łąkowie
   obiekt Osowo
4. Redpol Spółka z.o.o. w Redle
   obiekt Czarnolas, obiekt Sława, obiekt Sławka
   Gospodarstwo Bierzwnica
5. Przedsiębiorstwo Rolno - Usługowe Smagro spółka z.o.o. w Smardzku
6. Przedsiębiorstwo Rolno - Usługowe "Smagro"Sp. z.o.o. Ferma trzody chlewnej w Bełtnie
7. AWRSP/OT w Koszalinie
   Gospodarstwo Skarbowe Smardzko w Administrowaniu
8. AWRSP/OT w Koszalinie
   Gospodarstwo Skarbowe Administracyjno - Handlowe
   Świdwin w Administrowaniu
9. Polarica - Poland spółka z.o.o. w Niemierzynie
10. Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Niemierzynie

Oprócz w/w podmiotów gospodarczych na terenie gminy Świdwin prowadzi produkcję rolniczą 387 gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha oraz 207 działek rolnych poniżej 1 ha.

2.3. GOSPODARKA INDYWIDUALNA.

Użytkowanie gruntów w gospodarce indywidualnej.
(wg danych Urzędu Statystycznego w Koszalinie - stan na 1996 rok)

Powierzchnia ogólna	5 658 ha	w tym:		
- użytki rolne	5 341 ha	w tym: grunty orne	4 413	ha
		sady	13	ha
		łąki	539	ha
		pastwiska	376	ha
- lasy i grunty leśne	73 ha			
- pozostałe grunty i nieużytki	244 ha	w tym pod wodami użytkowymi	5 ha	

W stanie istniejącym gospodarze indywidualni z areału 5 341 ha użytków rolnych na prawach własności posiadali 4 985 ha. Pozostały areał 356 ha użytków rolnych rolnicy indywidualni dzierżawią. Wg danych Urzędu Statystycznego w Koszalinie gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha jest w gminie Świdwin 387, a działek rolnych do 1 ha – 207 szt.

Struktura indywidualnych gospodarstw i działek rolnych

Grupy obszarowe użytków rolnych w gospodarstwie	ilość	Zajmowana powierzchnia (ha)
do 1 ha	207	98
1 – 2 ha	62	106
2 – 3 ha	32	84
3 – 5 ha	26	108

5 – 7 ha	9	59
7 – 10 ha	51	459
10 – 15 ha	92	1200
15 – 20 ha	51	910
20 – 30 ha	34	847
30 – 50 ha	16	575
50 – 100 ha	10	728
100 – 200 ha	4	461
200 – 300 ha	-	-
300 – 500 ha	-	-
500 – 1000 ha	-	-
1000 i więcej ha	-	-
Razem:	594	5 636

(wg Urzędu Statystycznego w Koszalinie stan 1996 rok)

W strukturze gospodarstw indywidualnych najwięcej jest gospodarstw w przedziale 10-15 ha - 92 gospodarstwa, potem 62 gospodarstwa w przedziale 1 2 ha, a następnie po 51 gospodarstw w grupie 7-10 ha i 15-20 ha. Gospodarstw w grupie 20-30 ha jest 34, a powyżej 50ha tylko 14 gospodarstw. Można stwierdzić, że gospodarka indywidualna jest rozdrobniona. Sytuacja o tyle jest trudna, że wolnych hektarów na tym terenie nie ma. Po likwidacji pegeerów niemal natychmiast grunty przeszły w ręce nowych podmiotów gospodarczych i trudno będzie teraz zaspokoić rosnące apetyty rolników. Nadzieję na powiększenie gospodarstw rolnych stwarza tylko ruch w obrocie prywatnym ziemią. Ten ruch na świdwińskim terenie jest obecnie spory. Coraz wyraźniejsza jest tendencja do likwidacji małych, nieefektywnych gospodarstw indywidualnych.

Indywidualne gospodarstwa rolne (powyżej 1 ha) w poszczególnych wsiach

Lp.	Nazwa wsi	Ilość gospodarstw (szt.)
1.	Bełtno	27
2.	Berkanowo	21
3.	Ząbrowo	2
4.	Bierzwnica	10
5.	Bystrzyna	13
6.	Cieszeniewo	23
7.	Cieszyno	6
8.	Kluczkowo	30
9.	Krosino	15
10.	Lekowo	34
11.	Kartlewo	7
12.	Łąkowo	11
13.	Niemierzyno	5
14.	Oparzno	7
15.	Osowo	5
16.	Rogalino	16
17.	Rusinowo	72
18.	Sława	18
19.	Smardzko	3
20.	Stary Przybysław	34
21.	Świdwinek	27
22.	Rycerzewko	1
	Razem:	**387**

Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych wg rodzaju użytków.
Średnio w 1 gospodarstwie rolnym:

grunty ogółem	**14,3** ha		
użytki rolne	13,6 ha	lasy i grunty leśne	0,2 ha
grunty orne	11,2 ha	pastwiska	1,0 ha
łąki	1,4 ha	pozostałe grunty	0,5 ha

Produkcja roślinna w gospodarce indywidualnej.
Struktura zasiewów.

Ogólna pow. zasiewów	**4 058** ha	100%				
w tym: zboża ogółem	3 342 ha	82,4%				
kukurydza	5 ha	0,1%	ziemniaki	485 ha	12,0%	
pozostałe	80 ha	1,9	przemysłowe	20 ha	0,5%	
			pastewne	126 ha	3,1%	

W strukturze zasiewów przeważa uprawa zbóż - 82,4% następnie ziemniaków - 12,0% i pastewnych - 3,1 %. W 104 gospodarstwach indywidualnych (w tym i do 1 ha tzw. działki rolne) uprawia się ogółem 9 ha warzyw. Przewiduje się, że w przyszłości winien się zwiększyć areał upraw warzyw pod potrzeby przetwórstwa rolno-spożywczego.
Gospodarstwa zajmujące się uprawą warzyw = 104 szt. w tym:
poniżej 0,1 ha – 76 szt. 0,1 – 0,5 ha - 26 szt. 0,5 – 1,0 ha - 1 szt. 1,0 – 2,0 ha - 1 szt.
Reasumując należy stwierdzić, że w gospodarce indywidualnej struktura zasiewów jest niekorzystna. Należałoby zmniejszyć areał uprawy zbóż, a zwiększyć areał roślin przemysłowych i warzyw.

Plony ważniejszych upraw polowych w gospodarce indywidualnej.
Plony z 1 ha w dt (1997 rok)

zboża ogółem	26,8	kukurydza na zielonkę	700,0
pszenica ogółem	28,7	okopowe pastewne	700,0
jęczmień ogółem	28,8	oleiste razem	20,0
żyto	24,0	pastwiska trwałe – zielonka	200,0
mieszanki zbożowe	28,0	łąki trwałe (I+II=III pokos – siano)	45,7
pszenżyto ogółem	25,6	strączkowe pastewne	210,0
ziemniaki	170,0	koniczyna, lucerna, esparceta	220,0
		seradela	80,0

Pogłowie zwierząt gospodarskich w gospodarce indywidualnej.

Bydło ogółem	2 033 szt. w tym:		
krowy	748 szt.		
Trzoda chlewna	4 105 szt.	Kozy	26 szt.
Owce ogółem	28 szt.	Króliki	101 szt.
Konie	68 szt.	Drób ogółem	9 610 szt.

W gospodarce indywidualnej chów zwierząt gospodarskich odbywa się w obiektach hodowlanych i nie ma dużych skupisk, a tym samym nie stanowi to zagrożenia dla środowiska naturalnego.

W przeliczeniu na DJP na 100 ha użytków rolnych obsada zwierząt przedstawia się to następująco:

Ogółem DJP na 100 ha u.r.	43,5
w tym: bydło	30,45
trzoda chlewna	11,52

Obsada w sztukach fizycznych na 100 ha u.r. jest następująca:

bydło ogółem	38,06
trzoda chlewna	76,85

Gospodarstwa domowe z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego wg grup społeczno - ekonomicznych.

Typy gospodarstw rolnych	15rodu (w szt.)
Typ I - rolnicze	194
Typ II - rolniczo – pracownicze	9
Typ III - pracownicze i pracowniczo - rolnicze	80
Typ IV - emerytów i rencistów	61
Typ V - z pozarolniczą i działalnością gospodarczą	8
Typ VI - utrzymujące się z nie zarobkowych źródeł utrzymania innych niż emerytura i renta	11
Typ VII – pozostałe	21
Razem:	**384**

Typy gospodarstw domowych z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego:

typ I - gospodarstwa rolnicze (dochody z działalności rolniczej stanowią więcej niż 50% ogółu dochodów gospodarstwa domowego),

typ II - gospodarstwa rolniczo - pracownicze (dochody z działalności rolniczej i pracy najemnej stanowią ponad 50% ogółu dochodów gospodarstwa domowego, przy czym spełniony musi być warunek, że dochody z działalności rolniczej są wyższe od dochodów z pracy najemnej),

typ III - gospodarstwa pracownicze i pracowniczo - rolnicze (łączne dochody tylko z pracy najemnej lub łączne dochody z pracy najemnej i działalności rolniczej stanowią ponad 50% ogółu dochodów gospodarstwa domowego, przy czym spełniony musi być warunek, że dochody z pracy najmniej są wyższe od dochodów z działalności rolniczej,

typ IV - gospodarstwa emerytów i rencistów (suma dochodów z emerytur i rent stanowi ponad 50% łącznych dochodów gospodarstwa domowego),

typ V - gospodarstwa z pozarolniczą działalnością gospodarczą (dochody z pracy na własny rachunek stanowią ponad 50% łącznych dochodów gospodarstwa domowego),

typ VI - gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł innych niż emerytura i renta (dochody z tych źródeł przeważają w łącznych dochodach gospod. domowego),

typ VII - gospodarstwa pozostałe (nie uwzględnione w powyższym podziale np. gospodarstwo pracownicze z pozarolniczą działalnością produkcyjną).

Użytkownicy indywidualnych gospodarstw rolnych, dla których wyłącznym bądź głównym źródłem utrzymania jest praca we własnym gospodarstwie wg perspektyw rozwojowych gospodarstwa.

Liczba użytkowników utrzymujących się wyłącznie bądź głównie z pracy we własnym gospodarstwie.
Ogółem 234, w tym bez dodatkowych źródeł utrzymania – 214, posiadających dodatkowe źródło utrzymania praca najemna - 8, emeryturę – 3, rentę inwalidzką - 5, inne - 4

Wg samooceny gospodarstwa przez użytkownika: rozwojowe – 62, nierozwojowe – 104, brak jednoznacznej opinii - 68

Charakterystyka indywidualnych gospodarstw rolnych wg kierunku i celu produkcji, źródeł dochodu gospodarstwa domowego.

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych:

- według kierunku produkcji:	roślinna	92
	zwierzęca	100
	mieszana	175
- według celu produkcji:	nie prowadzące produkcji	6
	produkujące wyłącznie na własne potrzeby	13
	produkujące głównie na własne potrzeby	85
	produkujące głównie lub wyłącznie na sprzedaż	242
- według źródeł dochodów gospodarstwa domowego:		
	uzyskujące dochody wyłącznie z produkcji rolniczej	72
	uzyskujące dochody głównie z produkcji rolniczej a dodatkowo z pozarolniczej działalności	---
	uzyskujące dochody głównie z działalności pozarolniczej a dodatkowo z rolniczej	8

Towarowa produkcja rolnicza w gospodarstwach indywidualnych wg grup obszarowych.

Towarowa produkcja rolnicza							
Ogółem					na 1 pełno-zatrudnionego	na 1 ha użytków rolnych	na 1 gospodarstwo
Ogółem	z liczby ogółem – wg wskaźnika jakości użytków rolnych w gospodarstwie						
	poniżej 0,4	0,4 – 0,7	0,7 – 1	1 i więcej			
w 16rodukcyj złotych					w złotych		
3 647	145	1 558	1 617	327	6 355	730	11 085

Wydatki poniesione przez indywidualne gospodarstwa rolne na cele inwestycyjne oraz na bieżącą produkcję rolniczą.

Ogółem				Nakłady inwestycyjne				Wybrane wydatki na bieżącą produkcję rolniczą			
Ogółem w tys. Zł	na 1 ha użytków rolnych	na 1 gospod.	w % towarowej produkcji rolniczej	razem w tys. Zł	na 1 ha użytków rolnych	na 1 gospod	w % towarowej produkcji rolniczej	razem w tys. Zł	na 1 ha użytków rolnych	na 1 gospod	w % towarowej produkcji rolniczej
2 207	428	5 998	60,6	481	253	4 411	31,6	1 727	335	4 704	47,4

Towarowa produkcja rolnicza w gospodarstwach indywidualnych gminy Świdwin na 1 ha użytków rolnych wynosiła 730 zł zaś w województwie koszalińskim 740 zł, a w kraju 1025 zł.

Liczba pracujących przypadająca na 1 indywidualne gospodarstwo rolne (działka rolna.)

Ogółem		Pracujący			
Ogółem	w tym pracujący w gospodarstwie (działce) posiadający wykształcenie rolnicze	wyłącznie w swoim gospodarstwie (działce)	głównie w swoim gospod.(działce) a dodatkowo poza swoim gospod. (działce)	wyłącznie poza swoim gospod. (17rodukc)	Głównie poza swoim gospod. (działką) a dodatkowo w swoim gosp. (działce)
Działki rolne					
1,71	—	1,10	0,01	0,24	0,37
z tego: mężczyźni: 0,82	—	0,43	0,00	0,14	0,24
kobiety: 0,89	—	0,67	0,00	0,10	0,13
Indywidualne gospodarstwa rolne					
2,33	0,80	1,76	0,04	0,16	0,37
z tego: mężczyźni: 1,29	0,57	0,89	0,03	0,12	0,25
kobiety 1,04	0,23	0,87	0,01	0,04	0,12

Pełnozatrudnieni w indywidualnych gospodarstwach rolnych wg powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie.

Ogółem	w gospodarstwach o pow. użytków rolnych									
	1 – 2 ha	2 – 5 ha	5 – 7 ha	7 – 10 ha	10 – 15 ha	15 – 20 ha	20 – 30 ha	30 – 50 ha	50 – 100 ha	100 ha i więcej
526	46	53	11	69	130	92	64	33	19	9
z tego: mężczyźni 293	28	25	5	39	75	52	36	17	11	5
kobiety 233	18	28	6	30	55	40	28	16	8	4

Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w gospodarstwach domowych z użytkownikiem indywid. gospodarstwa rolnego (działki rolnej)

Ogółem	Pracujący							Bezrobotni	Bierni zawodowo	Współcz. Aktywnośc i zawodowej
	razem	w swoim gospodarstwie (działce)			poza swoim gospodarstwem (działką)					
		razem	wyłączn ie	głównie	razem	wyłączn ie	głównie			
1 134	896	691	675	16	205	62	143	26	212	81,3
z tego: mężczyźni 603	497	355	342	13	142	45	97	15	91	84.9
kobiety: 531	399	336	333	3	63	17	46	11	121	77,2

Do typowych wsi indywidualnych można zaliczyć:
Rusinowo, Bełtno, Stary Przybysław, Rogalino, Kluczkowo, Cieszeniewo. Natomiast wsie, w których rozwijała się gospodarka indywidualna i dawna państwowa (różne formy gospodarowania) to: Berkanowo, Bełtno, Krosino, Lekowo, Klępczewo, Oparzno, Smardzko, Ząbrowo, Bierzwnica i Łąkowo. Typowymi obiektami pgr – owskimi były: Rycerzewko. Lipce, Przymiarki i Cieszyno. Ostatnio grunty i budynki w Rycerzewku kupiła od AWRSP/OT Koszalin osoba prywatna. Przewiduje się, że procesy prywatyzacji i restrukturyzacji rolnictwa będą przechodziły sprawnie i po 2000 roku ilość gospodarstw indywidualnych zmniejszy się a powiększy się ich średni areał.

2.4. PRODUKCJA ZWIERZĘCA W GOSPODARCE CAŁKOWITEJ.

Gospodarka zwierzęca

Pogłowie zwierząt gospodarskich w gospodarce całkowitej (sztuki fizyczne) Bydło ogółem 3 454 szt.

w tym: krowy	1 416 szt.		
Trzoda chlewna ogółem	34 140 szt.	Kozy	26 szt.
Owce ogółem	28 szt.	Króliki	101 szt.
Konie	68 szt.	Drób ogółem	9 610 szt.

Chowem owiec, koni, kóz, królików oraz drobiu zajmują się tylko gospodarze indywidualni.
W przeliczeniu na DJP na 100 ha użytków rolnych obsada zwierząt w gospodarce całkowitej przedstawia się następująco: ogółem DJP na 100 ha u.r. 51,12 w tym: bydło ogółem 17,73 trzoda chlewna 32,86
Obsada w sztukach fizycznych na 100 ha u.r. jest następująca: bydło 22,16 trzoda chlewna 219,12
Chów zwierząt gospodarskich w gospodarce całkowitej odbywa się w dużych skupiskach. Poniżej wykaz ferm w gminie Świdwin;

Fermy trzody chlewnej:

Smardzko — ferma na 36 tysięcy stanowisk, aktualna obsada na 25 tysięcy stanowiskach. Ferma należy do AWRSP/OT Koszalin Gospodarstwo Skarbowe Smardzko w Administrowaniu

Bełtno — ferma na 6 tysięcy stanowisk należy do Przedsiębiorstwa Rolno – Usługowego „Smagro" sp. z.o.o. w Smardzku.

Fermy bydła:

Bierzwnica — ferma bydła na 1100 stanowisk ogółem, w tym dla 1000 krów. Aktualnie ogółem jest 650 sztuk bydła, w tym 600 krów. Ferma ta należy do Redpolu spółki z.o.o. w Redle, Gospodarstwo Bierzwnica

Klępczewo — ferma na 640 szt. krów, aktualnie nieczynna. Budynki te należą do Pol – Farmu spółki z.o.o. Klępczewo.

Obsada 51,1 DJP ogółem na 100 ha u.r. w gospodarce całkowitej jest za niska. Możliwości zabezpieczenia pasz dla wyżywienia zwierząt gospodarskich są większe. Proponuje się poczynić takie działania w gminie Świdwin, aby obsada DJP na 100 ha u.r. przekraczała 85 sztuk w gospodarce całkowitej. Zalecany jest chów trzody chlewnej oraz bydła. Należałoby wykorzystać niezagospodarowane już istniejące stanowiska, przeprowadzić inwestycje melioracyjne oraz stosować odpowiednie nawożenie gruntów ornych i użytków zielonych zgodnie z wymogami istniejących kompleksów przydatności rolniczej gleb. Na użytkach zielonych o średniej wartości przyrodniczo produkcyjnej zaleca się intensywną produkcję traw na zielonkę isusz. Gmina Świdwin była gminą dającą wysoką produkcję zwierzęcą. Wysokie były wskaźniki obsady zwierząt na 100 ha u.r. W gospodarce całkowitej w przeliczeniu ogółem na DJP na 100 ha u.r. było w 1982 roku 95,4 sztuki. Należy wykorzystać tkwiące możliwości w rolnictwie gminy Świdwin. Ale do tego potrzebna jest również stabilna polityka rolna państwa (brak cen gwarantowanych) i dopływ kapitału.

Gospodarka rybacka.

Do 1992 roku działalność rybacką na terenie gminy Świdwin prowadziło Przedsiębiorstwo Rybackie Złocieniec. Na skutek restrukturyzacji rolnictwa i gospodarki rybackiej sytuacja uległa zmianie. Jeziora zostały przyjęte przez AWRSP/OT Koszalin, a następnie zostały przekazane bądź wydzierżawione:

Nazwa jeziora	Właściciel	Użytkownik	Pow. jeziora
Oparzno	AWRSP	Marek i Józef Szczęśniak zam. w Świdwinie	125,68
Lekowo Duże	AWRSP	Sykuła Sylwester zam. w Oparznie	23,88
Bystrzyno Wielkie	RDLP – Nadleśnictwo	PZW	107,98
Bystrzyno Małe	AWRSP	PZW	53,07
Lekowo Małe	AWRSP	PZW	4,08
Filip – Przybysław	AWRSP	PZW	6,82
Świdwinek (stara nazwa Dobrzyca)	AWRSP	PZW	8,75
Razem : 7 jezior	—	—	330,26

180,70 ha z ogólnej powierzchni jezior dzierżawi od AWRSP/OT Koszalin – Polski Związek Wędkarski, który opiekuje się tymi jeziorami, prowadzi gospodarkę rybacko – wędkarską i dba o ich właściwe użytkowanie.
Gospodarkę rybacką prowadzą również prywatni właściciele stawów stawów rybnych.
I tak,w miejscowości Lekowo jest staw rybny o pow. 9,8 ha. Właścicielami są Janina i Kazimierz Nidziółko, zam. w Świdwinie. Ponadto stawy rybne istnieją również w obrębie geodezyjnym Świdwinek, w miejscowości Psary. Stawy rybne są też w Klępczewie (zalew Klępczewski) o pow. 40 ha, które od AWRSP dzierżawią Marek i Józef Szczęśniakowie zam. w Świdwinie. Ponadto stawy rybne są w Kluczkówku (po starym młynie) o pow. 0,75 ha, właścicielem jest Włodzimierz Kocikowski.
Rozwój rybactwa śródlądowego na terenie gminy Świdwin winien być popierany ze względu na zaopatrzenie zakładów przetwórstwa rybnego jak i lokalnej ludności.

2.5. PRODUKCJA ROŚLINNA W GOSPODARCE CAŁKOWITEJ.

Gmina Świdwin cechuje się wysokim naturalnym potencjałem produkcyjnym oraz dobrymi warunkami dla produkcji roślinnej. Na uwagę zasługują korzystne warunki klimatyczno – glebowe do uprawy ziemniaków.

Struktura zasiewów (1997 rok)

Powierzchnia zasiewów ogółem		12 999 ha	100% w tym:		
zboża	7 662 ha	59,0%	rośliny strączkowe	50 ha	0,4 %
rzepak	737 ha	5,7%	rośliny pastewne	1 400 ha	10,7%
ziemniaki	790 ha	6,0%	pozostałe	2 311 ha	17,8%
buraki cukrowe	49 ha	0,4%			

W strukturze zasiewów przeważają zboża i stanowią 59,0 % ogólnie obsianej powierzchni. 2,6 % z ogólnej powierzchni gruntów ornych tj. 357 ha to są grunty czasowo wyłącznie z produkcji rolnej, odłogowane.

W produkcji roślinnej należałoby reaktywować uprawę traw nasiennych, która kiedyś miała miejsce w gminie Świdwin. Należałoby czynić starania o rozwój i aktywizację produkcji specjalistycznej (oprócz traw także zbóż i ziemniaków, a także gospodarstw ogrodniczo – warzywnych) – uprawa truskawek.
W gospodarce całkowitej uprawia się ogółem 19 ha warzyw. Jest to areał mały i wielkość ta powinna wrosnąć w przyszłościowej strukturze zasiewów.

2.6. ROLNICTWO EKOLOGICZNE.

W studium zagospodarowania przestrzennego województwa koszalińskiego południe gminy Świdwin (tj. poniżej miejscowości Świdwin, Przybysław i Smardzko) zaznaczono jako tereny preferowane do rozwoju rolnictwa ekologicznego. Aktualnie nie ma przykładowych gospodarstw, które by zmieniały swoją technologię z produkcji konwencjonalnej na system produkcji ekologicznej, ale Ośrodek Doradztwa Rolniczego mógłby ująć ten problem w swoich działaniach informacyjnych.
Rolnictwo ekologiczne to przede wszystkim gospodarstwa rodzinne. Dbałość o środowisko przyrodnicze i krajobraz jest jedną z zasad rolnictwa ekologicznego. Wyrazem tego są różne formy zakrzewienia, zadrzewiania, przywracania stawów. Rolnictwo ekologiczne to program rozpisany na poszczególne gospodarstwa. Przestawienie na rolnictwo ekologiczne dotyczy właśnie gospodarstwa jako całości, a nie jakiegoś kierunku produkcji.
Rolnictwo ekologiczne (inaczej biologiczne lub organiczne) oznacza system gospodarowania.

Nadrzędnym wyróżnikiem tego systemu gospodarowania są:
- eliminacja środków technologii chemicznej (syntetycznych nawozów mineralnych, pestycydów, regulatorów wzrostu, syntetycznych dodatków do pasz, hormonów) z produkcji rolniczej,
- podwyższanie i utrzymywanie wysokiej żyzności gleby poprzez odpowiedni płodozmian oraz właściwe nawozy organiczne (komposty, nawozy zielone, obornik).
- możliwie zamknięty obieg, materii w gospodarstwie, pojmowanym jako trwały agrosystem ekologiczny (gleba – roślina – zwierzę),
- stworzenie zwierzętom gospodarskim warunków bytowych zgodnych z ich potrzebami gatunkowymi. Rolnictwo ekologiczne jako szczególny system gospodarowania opiera się na dobrowolnym zobowiązaniu rolnika (podmiotu gospodarującego) do realizacji kryteriów produkcyjnych.

Gospodarstwom rolnym spełniających wymogi systemu ekologicznego przyznaje się atest. Przestawienie sposobu gospodarowania na metody ekologiczne odbywa się pod nadzorem organizacji Ekoland i trwa – w zależności od trybu wdrażania – co najmniej dwa lata (czasami dłużej).
Rolnictwo ekologiczne jest zbiorem różnych szczegółowych koncepcji i gospodarowania rolniczego, zgodnych z wymaganiami gleby, roślin i zwierząt. Jego nadrzędnym celem jest produkcja żywności wysokiej jakości z zachowaniem w jak największym stopniu równowagi biologicznej w środowisku przyrodniczym.
Rolnictwo ekologiczne cechuje się:
- zrównoważeniem produkcji roślinnej i zwierzęcej w harmonii ze środowiskiem,
- eliminowaniem działań powodujących zagrożenia dla środowiska,
- świadomym kształtowaniem krajobrazu rolniczego,
- zwiększeniem żyzności gleby przez odpowiednie metody gospodarki rolnej.

2.7. ZALESIENIA UŻYTKÓW ROLNYCH.

Wojewódzki program zalesień gruntów rolniczo nieużytecznych opracowany przez Urząd Wojewódzki w Koszalinie zakwalifikował do zalesienia w gminie Świdwin areał 123,67 ha użytków rolnych.
Zestawienie użytków rolnych ogółem do zalesienia w latach 1995–2015 (wg stanu na 31.12.1994 r.)

Klasa użytków rolnych i powierzchni w ha					Powierzchnia do zalesienia	
IV	V	VI	VI z	Razem	do roku 2000	2000-2015
92,93	20,07	9,0	1,67	123,67	4,49	119,18

W programie przyjęto do zalesienia następujące wielkości użytków rolnych:
- ujęte w planach zagospodarowania przestrzennego 4,49 ha
- wnioskowanych o ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego 119,18 ha

Łączny areał gruntów do zalesienia wynosi 123,67 ha co stanowi 0,9% ogólnej powierzchni gruntów ornych.

2.8. PRZETWÓRSTWO ROLNO – SPOŻYWCZE.

I. Zakłady prywatne.

Gorzelnie

Prywatne Gospodarstwo Rolne Gorzelnia Świdwin 78-300 Świdwin, ul. Kołobrzeska 30
Przedsiębiorstwo Rolno – Usługowe „Smagro" Spółka z.o.o. w Smardzu Gorzelnia w Smardzku, 78– 300 Świdwin
„Redpol" spółka z.o.o. w Redle Gospodarstwo Rolne w Bierzwnica Gorzelnia Rolnicza w Bierzwnicy, 78 – 324 Cieszeniewo

Masarnie i ubojnie:

Rzeźnia i Masarnia Kazimierz Nidziółka, Tadeusz Paciorek 78 – 300 Świdwin, ul. Drawska 50
Zakład Masarniczy Dariusz i Mirosław Chojniccy 78 - 300 Świdwin

Piekarnie

Zakład Cukierniczy Janina i Józef Paszelowie 78 – 300 Świdwin, ul. Połczyńska 44
„Małgorzatka" 78 – 300 Świdwin, ul. Drawska 24 Jan Zagawałko 78 – 300 Świdwin, ul. Połczyńska 49
Piekarnia „Pod Bramą" Ryszard Dereń 78 – 300 Świdwin, ul. –go Maja 26
Zakład Piekarniczo –Ciastkarski K.A. Piątkowscy s.c. 78 – 300 Świdwin, ul. Szczecińska 60

Przetwórstwo owocowe i rybne

„Polarica – Poland" Spółka z.o.o. w Niemierzynie 78 – 300 Świdwin
Przetwórstwo rybne Zakład Przetwórstwa Ryb „AKS" Spółka Cywilna Stanisław Cholewa & A.K. Turscy 78 – 300 Świdwin, ul. Armii Krajowej 26
Zakład Przetwórstwa Rybnego „Solar" E. M. Działakowie 78 – 300 Świdwin, ul. Polna 10

II. Zakłady Spółdzielcze

Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska"
Piekarnia 1
78 – 300 Świdwin, ul. Spółdzielcza 77

III. Zakłady Państwowe

Masarnia i ubojnia Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa Oddział terenowy w Koszalinie
Gospodarstwo Skarbowe (w Administrowaniu) Smardzko Rzeźnia w Smardzku, 78 – 300 Świdwin

Informacje na temat przetwórstwa rolno – spożywczego podano w oparciu o opracowanie Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Bononie pt. „Przetwórstwo rolno – spożywcze województwa koszalińskiego" – Informatory 1997 i 1998 rok. Oprócz w/w zakładów na terenie gminy powstały i działają takie zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego, jak:
- Zakłady produkcji przypraw w Sławie (spółka prywatna)
- Zakłady uboju zwierząt (prywatny) – skup żywca ubój i sprzedaż półtusz

Przetwórstwo rybne.

- Spółdzielnia Usługowo – Przetwórcza w Cieszeniewie (wędzarnia ryb)
- Fish – Friends sp. z.o.o. w Niemierzynie

Reasumując można stwierdzić, że istniejące zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego na terenie gminy Świdwin w większości wymagają modernizacji potencjału wytwórczego i nowoczesnych technologii. Poza inwestycjami modernizacyjnymi potrzebne są takie działania, jak: w przetwórstwie zbożowym:

- stosować dobre odmiany i poprawić jakość surowca

- zwiększyć bazę uprawy pszenicy
- objąć pełną kontraktacją wszystkie zboża i inne rośliny

w przetwórstwie owocowo – warzywnym:

- ukierunkować produkcję warzyw i owoców pod potrzeby rynku i przetwórstwa
- kontraktacje i obustronne powiązania umów producent - przetwórca
- tworzenie specjalistycznych gospodarstw (ogrodniczo-warzywnych o obszarze 5-6 ha)
- zainteresować obcy kapitał inwestowaniem w przetwórstwo

Jeżeli idzie o przetwórstwo rybne to w przeważającej części jest wykonywane w drobnych zakładach, gdzie wykonuje się prostą obróbkę ryb – filetowanie, wędzenie itp.
Z uwagi na istniejące duże możliwości w zakresie podaży ryb, przetwórstwo rybne ma szansę rozwoju. Rozwijać się będzie nadal przemysł spirytusowy. Gorzelnie przerabiają surowiec pochodzący z produkcji własnej gospodarstw. To samo można powiedzieć o przemyśle paszowym, w skład którego wchodzą suszarnie zielonek i mieszalnie pasz.

Biorąc pod uwagę duże bezrobocie w gminie Świdwin i możliwości produkcyjne, można zaproponować uruchomienie nowego zakładu przetwórstwa owocowo – warzywnego w rejonie Rusinowa – Bełtna, gdzie zlokalizowane są plantacje truskawek. Należałoby odpowiednio ustawić produkcję roślinną tj. zwiększyć areał uprawy warzyw i plantacji owoców jagodowych. Należy podjąć takie działania aby w gminie Świdwin rozwijało się:

- przetwórstwo zbożowe
- przetwórstwo owocowo - warzywne
- przemysł paszowy, oraz produkcja galanterii ziemniaczanej

2.9. PODSUMOWANIE I WNIOSKI.

1. Gmina Świdwin istnieje samodzielnie od 6 lat. Przedtem połączona była z miastem Świdwinem.
2. Siedzibą władz gminnych jest miasto Świdwin, które w „Studium zagospodarowania przestrzennego województwa Koszalińskiego" określono jako wielofunkcyjny ośrodek subregionalny (powiatowy). Miasto Świdwin jest głównym ośrodkiem kulturalnym tej gminy.
3. Gmina Świdwin posiada korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa. Wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 65,4 punktów. Główną funkcją gminy Świdwin jest rolnictwo, a dodatkową winien być przetwórczy przemysł rolny.
4. Dla osiągnięcia wyższych wyników produkcyjnych przez rolnictwo gminy Świdwin, przy wykorzystaniu istniejących warunków naturalnych środowiska, najpilniejsze do przeprowadzenia są dwa zabiegi: poprawa odczynu gleby przez intensywne wapnowanie większości gleb oraz melioracje. Pozwoli to uzyskać wyższe plony roślin uprawnych jak i wykorzystać rezerwy paszowe, jakie tkwią w zaniedbanych użytkach zielonych.
5. Użytki rolne w ogólnej powierzchni gminy Świdwin stanowią 63,0% Oceniając gleby pod kątem kompleksów rolniczej przydatności gleb stwierdzamy, że przeważa kompleks 4 (żytnio bardzo dobry) – 34,8% kompleks 5 (żytnio dobry) – 32,6%. Natomiast w użytkach zielonych przeważa kompleks 2z (użytki zielone średnie) – 56,6%.
6. Użytki rolne zmeliorowane stanowią 23,7% ich ogólnej powierzchni, zaś 10,4% użytków rolnych wymaga melioracji.
7. W strukturze użytków rolnych 13,9% to użytki zielone. Zmiany w strukturze użytkowania gruntów winny iść w kierunku zwiększenia areału trwałych użytków zielonych.
8. W strukturze własnościowej użytków rolnych dominuje AWRSP/OT Koszalin, która włada 57,17% ich ogólnej powierzchni. Te użytki rolne są w przeważającej części dzierżawione. Korzystniejszym byłoby gdyby te grunty były wykupione na własność w całości.
9. Na bazie gruntów przejętych i potem rozdysponowanych w formie dzierżawy, administrowania czy sprzedaży powstało 6 spółek z.o.o. , 2 Gospodarstwa Skarbowe w Administrowaniu oraz 1 Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna.
10. Na dzień 30 września 1998r. Gospodarstwo Skarbowe Smardzko miało rozdysponowanych 99,8% swoich gruntów, zaś Gospodarstwo Skarbowe Świdwin 95,1% gruntów.
11. Na terenie gminy Świdwin prowadzi również produkcję rolną 387 gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha oraz 207 działek rolnych poniżej 1 ha. W swoim użytkowaniu mają 34,3% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Na prawach własności rolnicy indywidualni posiadają ok. 32% powierzchni użytków rolnych.

12. Średnia powierzchnia ogólna gospodarstwa indywidualnego wynosi 14,3 ha zaś użytków rolnych 13,6 ha. Przewiduje się, że procesy prywatyzacji i restrukturyzacji rolnictwa będą przechodziły sprawnie i po roku 2000 ilość gospodarstw indywidualnych zmniejszy się, a powiększy się ich średni areał.
13. Rolnicy indywidualni w swojej strukturze zasiewów winni zmniejszyć areał zbóż, a zwiększyć areał upraw roślin przemysłowych i warzyw.
14. W gospodarstwach domowych z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego przeważają gospodarstwa typu rolniczego, to są takie, których dochody z działalności rolniczej stanowią więcej niż 50% ogółu dochodów gospodarstwa domowego.
15. Towarowa produkcja rolnicza w gospodarstwach indywidualnych gminy Świdwin na 1 ha użytków rolnych wynosiła 730 zł. Dla porównania, w województwie Koszalińskim 740 zł, a w kraju 1 025 zł.
16. Wg danych Urzędu Statystycznego Koszalin liczba pracujących przypadająca na 1 indywidualne gospodarstwo rolne wynosi ogółem 2,33 osoby zaś pracujący wyłącznie w swoim gospodarstwie 1,76 osoby.
17. W produkcji zwierzęcej zalecany jest chów trzody chlewnej oraz bydła. W gospodarce całkowitej obsada DJP na 100 ha u.r. wynosi 51,1 szt. Jest to obsada niska. Możliwości wyprodukowania pasz dla zwierząt gospodarskich są większe. Należy zwiększyć pogłowie bydła poprzez wykorzystanie niezagospodarowanych stanowisk oraz realizację inwestycji melioracyjnych, a także zwiększenie areału trwałych użytków zielonych. W gminie rozwija się również gospodarka rybacka i jej dalszy rozwój winien być popierany.
18. W produkcji roślinnej należałoby reaktywować uprawę traw nasiennych, która kiedyś miała miejsce w gminie Świdwin. Należałoby czynić starania o rozwój i aktywizację produkcji specjalistycznej (oprócz traw także zbóż i ziemniaków, a także gospodarstw ogrodniczo – warzywnych).
19. Rejonowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Świdwinie mógłby w swojej działalności informacyjnej propagować rozwój rolnictwa ekologicznego na części gruntów rolnych gminy. Rolnictwo ekologiczne powinno być preferowane:
    - w strefach ochronnych wody pitnej,
    - w parkach krajobrazowych,
    - w otulinach parków krajobrazowych,
    - w strefach chronionego krajobrazu.
20. Do roku 2015 przewiduje się zgodnie z programem wojewódzkim zalesić 123,67 ha użytków rolnych.
21. Na terenie gminy Świdwin rozwija się również przetwórstwo rolno – spożywcze. Przemysł ten winien być dodatkową funkcją rozwoju gminy. Istniejące zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego wymagają modernizacji potencjału wytwórczego i nowoczesnych technologii.
    Proponuje się uruchomienie nowego zakładu przetwórstwa owocowo – warzywnego w rejonie wsi Rusinowo – Bełtno. Należy podjąć takie działania, aby w gminie rozwijało się:
    - przetwórstwo zbożowe
    - przetwórstwo owocowo - warzywne
    - produkcja galanterii ziemniaczanej
    - przemysł paszowy
22. W okresie lat 1996-1998 Urząd Gminy w Świdwinie wydał 10 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Dotyczy to obiektów związanych z działalnością rolną, przetwórstwa rolno – spożywczego i usług.
23. Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boninie w swoim opracowaniu pt. „Strukturalna analiza sektora rolniczego województwa koszalińskiego" zaliczył gminę Świdwin do gmin posiadających preferencje do rozwoju intensywnego rolnictwa z możliwością dalszego inwestowania w celu pełnego wykorzystania potencjału produkcyjnego użytków rolnych.

V ZASOBY I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. ANALIZA STRUKTURY PRZESTRZENNEJ ŚRODOWISKA

1.1. Krajobrazy, rzeźba terenu, budowa podłoża

Gmina Świdwin położona jest w obrębie dwóch jednostek fizyczno-geograficznych: Wysoczyzny Łobezkiej i Pojezierza Drawskiego wchodzących w skład Pojezierza Zachodniopomorskiego (wg podziału J. Kondrackiego). Granica pomiędzy obydwoma jednostkami jest umowna, orientacyjnie można przyjąć, że przebiega wzdłuż linii wsi Sława – Kluczkowo – Rzepczyno (gm. Brzeżno). Część południowo-wschodnia gminy należy do Pojezierza Drawskiego, pozostała (na północny zachód od tej linii) do Wysoczyzny Łobezkiej. Obie jednostki reprezentują nieco odmienny krajobraz, gdyż zostały ukształtowane w czasie ostatniego zlodowacenia, ale w innych warunkach. Pojezierze Drawskie obejmuje strefę wzniesień czołowo-morenowych wzniesionych do 160-180 m n.p.m., natomiast Wysoczyzna Łobezka stanowi wysoczyznę moreny dennej lub równinę sandrową, o rzeźbie znacznie spokojniejszej, wysokościach od 100 do 120 m n.p.m. Charakterystycznym elementem krajobrazu jest dolina rzeki Regi przecinająca teren gminy szerokim łukiem od południowego-wschodu (wieś Rycerzewko) ku północy i dalej na południowy zachód, osiągając w rejonie m. Świdwina szerokość 1km.

Rzeźba terenu gminy jest urozmaicona zarówno pod względem wysokości względnej (najniżej położony punkt koło Berkanowa 53m n.p.m., najwyżej koło Bierzwnicy 179m n.p.m.) jak i różnorodności form geomorfologicznych. Wyróżnia się:

- wzgórza moreny czołowej, pagórki kemowe i ozy
- wysoczyznę morenową o rzeźbie falistej i lekko falistej a lokalnie pagórkowatej
- równinę sandrową
- dolinę rzeki Regi i Mołstowej, w części erozyjną, w większości erozyjno-akumulacyjną z wykształconymi poziomami tarasowymi
- zagłębienia wytopiskowe w obrębie wysoczyzn

Przestrzennie największą powierzchnię zajmuje wysoczyzna morenowa. Wzgórza morenowe występują lokalnie, stanowią dominanty krajobrazu, często noszą lokalne nazwy: „Reskie Góry", „Lisie Góry", „Czarcie Góry". Formy wklęsłe doliny rzek i liczne wytopiska stanowią również wyraźny akcent w rzeźbie terenu. Zbocza dolin są wyraźne, często strome, a wytopiska zajęte przez niewielkie jeziora (np. Oparzno) lub torfowiska (k/wsi Klępczewo) oraz rynny subglacjalne (np. jeziora rynnowe Bystrzyno Wielkie i Bystrzyno Małe) podkreślają malowniczość krajobrazu. Generalnie należy stwierdzić, że rzeźba terenu jest dobrze zachowana, występują liczne, klasyczne formy rzeźby młodoglacjalnej (najmłodszego zlodowacenia).

Wierzchnią warstwę podłoża o miąższości 60-130m budują utwory czwartorzędowe okresu lodowcowego (plejstocenu) oraz polodowcowego (holocenu). Plejstocen reprezentowany jest głównie przez utwory akumulacji lodowcowej: gliny zwałowe, piaski, żwiry i głazy, mułki budujące wysoczyzny moreny dennej, wzgórza moreny czołowej, pagórki kemowe i ozy. Utwory wodno-lodowcowe (płynące z topniejącego lodowca) reprezentowane przez piaski i żwiry budują stosunkowo nieduże, towarzyszące dolinom rzecznym powierzchnie sandrowe oraz wyższe poziomy tarasowe w dolinie Regi i Mołstowej. Utwory holocenu wypełniają obniżenia terenowe: najniższe poziomy tarasowe i dna dolin rzecznych oraz zagłębienia wytopiskowe. Reprezentowane są przez piaski rzeczne i mułki w dolinach oraz torfy i gytie w wytopiskach.

1.2. Wody gruntowe, gleby

Wody gruntowe pierwszego poziomu występują na różnych głębokościach w zależności od ukształtowania powierzchni (wzgórze, wysoczyzna czy dolina lub wytopisko) i materiałów budujących podłoże (przepuszczalne piaski czy też nieprzepuszczalne gliny).

Na ogół w dolinach rzecznych o podłożu piaszczystym wody tworzą zwierciadło swobodne i występują dość płytko 1-2m poniżej terenu. W obrębie równin sandrowych i wyższych poziomach tarasów dolinnych o podłożu piaszczystym występują również w zwierciadle swobodnym, ale głębiej 2-5m. W gruntach organicznych (torfach) w obniżeniach terenu występują z reguły na powierzchni lub tuż pod powierzchnią. Natomiast w obrębie wysoczyzny morenowej nie tworzą w zasadzie poziomu ciągłego. Występują na różnych głębokościach (2-5 i głębiej) często w postaci sączeń w przewarstwieniach piaszczystych. Wody podziemne poziomu użytkowego ujmowane są z utworów czwartorzędowych z głębokości już od 15m p.p.t (Cieszyno, Chomętowo) do 120m p.p.t. (Smardzko). Zasobność poziomów wodonośnych jest zróżnicowana, największa w dolinie Regi.

Gleby wytworzone z utworów lodowcowych i wodno-lodowcowych z glin i piasków należą do gleb mineralnych typu gleb bielicowych lub brunatnych (na ogół wyługowanych) natomiast wytworzone z utworów aluwialno-bagienncyh głównie torfów należą do gleb organicznych torfowych i torfowo-murszowych, rzadziej czarnych ziem. Gleby mineralne (wysoczyzn morenowych i sandrów) użytkowane są z reguły rolniczo jako grunty orne lub też występują pod kompleksami leśnymi. Gleby organiczne w dnach dolin i obniżeniach wytopiskowych użytkowane są jako trwałe użytki zielone (łąki i pastwiska). Ze względu na żyzność gleb oraz rolniczą przydatność dla określonych upraw wyróżniono kilka kompleksów glebowych. Przeważają gleby średnio-żyzne zaliczone do kompleksu 2 pszennego dobrego i 4 żytniego bardzo dobrego (łącznie 39,2%) oraz 5 żytniego dobrego (32,6%). Dość duży jest udział gleb słabych, wytworzonych z piasków całkowitych kompleksu 6 i 7 żytniego słabego (25,7%).

W układzie przestrzennym występuje duża mozaika glebowa, obok rejonów o lepszych żyźniejszych występują gleby mało żyzne. W obszarach o rzeźbie pagórkowatej obok gleb przesuszonych (kompleks 3 pszenny wadliwy) występują nadmiernie nawilgocone (kompleks 8 i 9 zbożowo-pastewny). Gleby organiczne zajęte przez trwałe użytki zielone występują w dolinie rzeki Regi, w części doliny rzeki Mołstowej oraz w większych obniżeniach wytopiskowych (Stary Przybysław, Klepczewo, Świdwinek). Należą do gleb średnio żyznych kompleksu 2z i 3z użytków zielonych.

1.3. Szata roślinna, wody powierzchniowe

Wg regionalizacji krajobrazów roślinnych (J.Matuszkiewicz – Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne Polski 1993r.) gmina Świdwin leży w obrębie Działu Pomorskiego. Występują tu zbiorowiska roślinne typu subatlantyckiego charakteryzujące się wysokim poziomem naturalności. Lasy zajmują stosunkowo niedużą powierzchnię gminy (28%), towarzyszą dolinie rzeki Regi i Mołstowej oraz występują w rozproszonych kompleksach na wysoczyznie morenowej. Na ogół charakteryzują się dość żyznymi siedliskami i urozmaiconym drzewostanem. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna (ca 55 drzewostanów), następnie świerk (ca 17%), buk (ca 10%) i dąb (ca 7%). Siedliska boru świeżego mieszanego i boru świeżego (ca 45% siedlisk) zajmują tarasy dolin rzecznych i towarzyszące im powierzchnie sandrowe o podłożu piaszczystym. Siedliska lasu mieszanego i lasu świeżego (ca 44% siedlisk) zajmują żyźniejsze obszary o podłożu gliniastym w obrębie wzgórz morenowych, kemowych oraz na wysoczyznie morenowej (rejon Bełtrzna-Rusinowa-Lekowa oraz Rycerzewka). W podmokłych i bagnistych obniżeniach (wokół j. Oparzno, j. Bystrzyno Wlk oraz torfowiska Rusinowo i Klepczewo) występują siedliska boru wilgotnego i olsu. Wśród drzewostanów występuje wiele drzew pomnikowych oraz całe zespoły drzewostanów sosnowych, bukowych i dębowych w wieku 140-165 lat o szczególnych wartościach przyrodniczych. Zbiorowiska roślinności zielnej reprezentowane przez naturalną roślinność bagienną, szuwary przybrzeżne jezior, torfowiska (występują wszystkie typy: wysokie, niskie i przejściowe) oraz kośne łąki i pastwiska zajmują dość znaczną powierzchnię (ca 10% powierzchni ogólnej gminy), chociaż występują w dużym rozproszeniu. Łąki i pastwiska występują w dolinie Regi i Mołstowej, natomiast torfowiska i zbiorowiska bagienne w obniżeniach wytopiskowych, z których największe znajdują się w rejonie wsi Rusinowo, Klepczewo, Stary Przybysław i Łąkowo. Roślinność zielna charakteryzuje się dużą różnorodnością gatunków, z których wiele objętych jest ochroną.

Ciekawe zespoły roślinności rodzimej, głównie starodrzew dębowy, bukowy, świerkowy i grabowy występują w dawnych parkach podworskich, objęte są ochroną Konserwatora Zabytków.

W lasach występuje również bogata fauna: zwierzyna łowna oraz liczne gatunki ptaków lądowych, a na terenach podmokłych rzadkie gatunki awifauny.

Niemal cała gmina leży w dorzeczu Regi, część zachodnia leży w dorzeczu Mołstowej, która jest dopływem Regi i płynie wzdłuż zachodniej granicy. Niewielki obszar w rejonie Lekowa odwodniony jest przez ciek (łącznie z jeziorem) należący do dorzecza Parsęty. Rzeka Rega o długości całkowitej 172km, przez gminę Świdwin płynie długością 48km. Początkowo w odcinku źródłowym (Resko i Rycerzewko) płynie wąskim korytem głęboko wciętym w otaczającą wysoczyznę, potem tworzy wyraźną, szeroką dolinę (szer. do 1km w m. Świdwin) z korytem o szerokości 5m, miejscami głębokim na 2m. Na terenie gminy przyjmuje kilka niewielkich dopływów. Jest średnio zasobna w wodę, przepływ u ujścia Starej Regi (wieś Lipce na granicy z gm. Brzeżno) wynosi: średni niski SNQ=2,16m^3/sek, średni SQ=3,75m^3/sek. W gminie leży pięć większych jezior: Oparzno pow. 125,7ha głęb. 2,2m, Bystrzyno Wlk 108,0ha głęb. śr. 2,6m, Bystrzyno Małe 53,1ha głęb. 3,4m, Lekowo pow. 23,9ha głęb. śr. 2,1m oraz j. Bukowiec (teren miasta) i na granicy jez. Klepnickie.

1.4. Klimat lokalny

Wg K. Prawdzica gmina Świdwin leży w strefie przejściowej pomiędzy dwoma krainami rolniczo-klimatycznymi: gryficko-białogardzko-nowogardzką obejmującą nizinny obszar moreny dennej w dorzeczu Regi i Parsęty a środkowym pasem Pojezierza Pomorskiego obejmującym szczytowe wzniesienia moren czołowych. Jest to więc obszar stanowiący przejście pomiędzy łagodnym, dość skąpym w opady klimatem krainy nadmorskiej, a surowszym, o większych opadach i większych amplitudach termicznych (gorętsze lata, surowsze zimy) klimatem Pojezierza. Dane meteorologiczne ze stacji Resko wykazują dość chłodne i wilgotne lato i niezbyt surową zimę. Najzimniejszym miesiącem jest luty o śr. temperatur -2,4°C, najgorętszym lipiec o śr. temperatur 16,8°C. Suma opadów rocznych wynosi 689mm z maks. w lipcu 109mm. Przeważają wiatry z kierunków południowo-zachodnich (SW – 16%) oraz zachodnich (W – 13%).

Warunki topograficzne terenu oraz pokrycie roślinnością (głównie lasy oraz rozległe torfowiska) modyfikują w pewnym zakresie parametry meteorologiczne.
W gminie przeważają powierzchnie wyniesione (wysoczyzny morenowe) o suchym podłożu, użytkowane w większości rolniczo z osadnictwem wiejskim. Obszary te charakteryzują się korzystnymi warunkami klimatu lokalnego, dobrym nasłonecznieniem, przewietrzaniem, korzystnymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi. Powietrze jest czyste, nie wykazuje zanieczyszczeń pyłami i gazami. Mniej korzystne warunki klimatyczno-zdrowotne występują w obrębie dna doliny Regi oraz w rozległych podmokłych obniżeniach. Charakteryzują się one zwiększoną wilgotnością powietrza, częstym zaleganiem mgieł i gorszym przewietrzaniem.

2. OCENA POTENCJAŁU PRZYRODNICZEGO ŚRODOWISKA

Wg M. Przewoźniaka („struktura i potencjał środowiska przyrodniczego") środowisko przyrodnicze należy oceniać z punktu widzenia zdolności:

- samoregulacyjno-odpornościowych, które określają zdolność środowiska do powrotu w stan względnej równowagi ekologicznej po destrukcyjnym działaniu gospodarki człowieka
- zdolności zaspokojenia poprzez zasoby środowiska potrzeb energetyczno-materialnych człowieka (zasoby użytkowe środowiska)
- zaspokojenia wrażeń estetycznych człowieka poprzez oddziaływanie na zmysły oraz umożliwienie odnowy sił (potencjał behawioralny)

2.1. Potencjał samoregulacyjno-odpornościowy

Oceniany w skali trzystopniowej: duży, średni, mały, wynika z cech środowiska przyrodniczego: konfiguracji terenu (spadki), utworów budujących podłoże, stosunków wodnych oraz pokrycia terenu roślinnością

- dużym potencjałem samoregulacyjno-odpornościowym charakteryzują się wysoczyzny moreny dennej o rzeźbie lekko falistej i falistej (spadki 2-6%) zbudowane z glin zwałowych. Warstwa gleby wytworzona z tych utworów jest żyzna, w rolnictwie uzyskuje się wysokie plony, lasy (siedliska lasu świeżego i mieszanego) dają wysoki przyrost masy drzewnej. Znaczna część obszaru gminy (ca 40%) leży w tej grupie terenów. Są to obszary rolnicze o wysokiej kulturze uprawy roli oraz kompleksy leśne o siedliskach boru świeżego mieszanego, lasu świeżego i lasu świeżego mieszanego (rejony wsi Bełtno, Rusinowo, Oparzno, Świdwinek, Kluczkowo)
- średnim potencjałem charakteryzują się pozostałe obszary wysoczyzny morenowej, bardziej skonfigurowane o rzeźbie falistej i pagórkowatej (spadki 6-10%) oraz o podłożu z przewagą utworów piaszczystych (piaski gliniaste lub piaski naglinne). Do tej grupy zaliczyć również można uprawiane rolniczo lub zalesione niektóre partie wyższych tarasów dolinnych Regi i Mołstowej oraz równiny sandrowe. Są to jednak obszary, w których równowaga ekologiczna może zostać zachwiana w wyniku niekorzystnego gospodarowania. Uprawa roli w tych terenach wymaga stosowania intensywnego nawożenia, zapobiegania erozji wodnej, a lasy prowadzenia właściwej hodowli i pielęgnacji. Do tej grupy należy zaliczyć również ca 40% powierzchni gminy (rejon Berkanów, Lekowo, Krosino, Sława, Rycerzewko)
- małym potencjałem charakteryzują się torfiaste dna dolin rzecznych oraz zagłębień wytopiskowych wypełnione gruntami organicznymi (torf, gytie). Są to obszary bardzo wrażliwe na wszelkie zmiany stosunków wodnych, nieprzemyślane melioracje (tylko osuszające) powodują degradację gleby i roślinności. Rozległe wytopiska występują w rejonie wsi: Rusinowo (dolina Mołstowej, Klepczewo, Stary Przybysław, Łątkowo, Bełtno). Względną równowagę tych obniżeń można utrzymać poprzez pozostawienie trwałej roślinności (trawy lub zalesienia) oraz zachowanie istniejących stosunków

wodnych (stałe nawodnienie). Część z tych terenów poddana została melioracjom rolniczym i utraciła naturalną względną równowagę. Małym potencjałem charakteryzują się również zbocza dolin, stoki wysoczyzny i zbocza pagórków o spadkach powyżej 10%. Są one narażone na procesy zboczowe erozję i osuwy. Najwłaściwszym sposobem zagspodarowania jest obsadzenie trwałą roślinnością, zalesienie. Większość zboczy doliny Regi i Mołstowej pokrywają lasy utrzymując w ten sposób względną równowagę ekologiczną.

Małym potencjałem samoregulacyjno-odpornościowym charakteryzują się również wody powierzchniowe, zarówno rzeki i jeziora. Rzeki posiadają niewielkie przepływy (są to źródłowe i górne odcinki) i nie są w stanie przyjąć większych ładunków zanieczyszczeń ścieków bytowych oraz spływów zanieczyszczeń z pól. Jeziora są niewielkie, dość płytkie, z reguły poddane silnej eutrofizacji. Część z nich posiada zachwianą równowagę ekologiczną, są silnie zanieczyszczone (Oparzno III/non, Bystrzyno Wlk III kl.).

2.2. Potencjał zasobów użytkowych

Gmina Świdwin nie posiada złóż kopalin o większym znaczeniu gospodarczym. Występują tu złoża surowców pospolitych: piaski, żwiry, pospółki, torfy, kreda jeziorna, z których część jest wydobywana dla potrzeb lokalnych.

Wg materiałów Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie (inwentaryzacja złóż i wyrobisk kopalin, rok 1997) na terenie gminy stwierdzono występowanie:

- pięciu złóż kruszywa naturalnego grubego i jednego złoża kredy jeziornej
- zarejestrowano jedno wyrobisko pospółki i sześć wyrobisk piasku
- wytypowano pięć obszarów perspektywicznych dla udokumentowania złoża pospółki oraz siedem rejonów z możliwością udokumentowania złoża piasku
- zarejestrowano jedno składowisko odpadów mineralnych piasku we wsi Lipce.

Udokumentowano złoża:

Nr I Stary Przybysław-Cieszyno kruszywo naturalne – pospółka
powierzchnia 3,8ha, zasoby bilansowe 332,0 tys. ton

Nr II Świdwinek kruszywo naturalne – piasek ze żwirem
powierzchnia 1,5ha, zasoby bilansowe 111,6 tys. ton

Nr III Smardzko kruszywo naturalne – piasek, żwir
powierzchnia 69,1ha, zasoby w kat. C_2 7811,0 tys. ton

Nr IV Kluczkowo kruszywo natiralne grube
powierzchnia 7,1ha, zasoby bilansowe 1187,0 tys. ton

Nr V Lipce kruszywo naturalne grube
powierzchnia 24,0ha, zasoby 2317,0 tys. ton
Jest to jedyne złoże kruszywa eksploatowane na większą skalę

Nr VI Rusinowo kreda jeziorna
powierzchnia 8,5ha, zasoby 453,0 tys. ton
złoże przygotowane do eksploatacji

Na skalę lokalną dla potrzeb własnych ludności wydobywane jest kruszywo w niewielkich wyrobiskach we wsiach: Kluczkowo, Przybyradz, Oparzno, Niemierzyno, Świdwinek, Wierzbnica, Cieszeniewo.

Liczne są złoża torfowe (szczegółowa lokalizacja w materiałach UW – geolog), z których największe występują w rejonie Rusinowa (11 miejsc o łącznej powierzchni ca 120ha), Lekowa, Klepczewa oraz w dolinie Regi. Są to torfowiska wysokie i niskie, częściowo w obrębie lasów. Większość złóż przydatna jest dla celów rolniczych i ogrodniczych.

Największym bogactwem gminy Świdwin jest jednak rolnicza przestrzeń produkcyjna, zajmująca 63,0% powierzchni ogólnej oraz zasoby przyrody ożywionej lasy zajmujące 28% powierzchni.

W użytkach rolnych przeważają grunty orne 84%, lecz użytki zielone (14% użytków rolnych) stanowią znaczącą pozycję. Przeważają gleby średnio żyzne zaliczone do klas bonitacyjnych: III – 15,1%, IV – 61,5%, V – 19,9%, VI i Viz – 3,5%. Grunty orne pod względem przydatności dla określonych upraw należą w większości do kompleksu 2 pszennego dobrego i 4 żytniego bardzo dobrego (ca 40%) oraz 5 żytniego dobrego (32%).

Lasy należą do produktywnych, charakteryzują się żyznymi siedliskami zróżnicowanym gatunkowo drzewostanem, dość znacznymi przyrostami.

2.3. Walory krajobrazowo – przyrodnicze

Gmina Świdwin nie posiada terenów o wybitnych walorach turystycznych umożliwiających rozwój turystyki jako ważnej funkcji gospodarczej. Niemniej na potrzeby ludności miejscowej znajdują się liczne tereny mogące służyć rekreacji. Należą tu okolice wokół jezior Byszyno Wlk i Byszyno Małe, jez. Oparzno, liczne miejsca nad rzeką Regą i Mołstową, tereny leśne, parki podmorskie.

Występują atrakcyjne miejsca dla uprawiania turystyki wędrownej (pieszej, rowerowej, ewentualnie konnej) ze zwiedzaniem licznych zabytków kultury materialnej, pomników przyrody, osobliwości przyrodniczych. Rzeka Rega jest szlakiem wodnym spływów kajakowych (od m. Świdwina), w terenie wyznaczony jest szlak pieszy „Zielony" ze Świdwina do Kluczkowa, Bierzwnicy, następnie przez tereny w gm. Brzeżno powrót do Świdwina. Walory krajobrazu reprezentuje: urozmaicona rzeźba terenu (zróżnicowane formy geomorfologiczne), liczne zadrzewienia, kompleksy leśne, kompleksy łąk, jeziora i rzeki. Dodatkowym walorem jest czyste, zdrowe powietrze.

3. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO – ZAGROŻENIA

Generalnie stan czystości środowiska przyrodniczego gminy Świdwin można uznać za korzystny z wyjątkiem czystości wód powierzchniowych i zagrożeń dla niektórych zasobowych wód wgłębnych. Wg monitoringu środowiska (materiały PIOŚ – inspektorat w Koszalinie) stan czystości wiodących elementów składowych środowiska przyrodniczego jest następujący:

3.1. Powietrze atmosferyczne

należy uznać za czyste. Pomiary dokonywane w Połczynie Zdroju i na terenie Drawskiego Parku Krajobrazowego (w gminie Świdwin nie prowadzi się pomiarów) wykazują, że zarówno zanieczyszczenia pyłami jak i gazami są nieduże, poniżej dopuszczalnych norm. W 1995r. poziom stężenia SO_2 wyniósł 6% dopuszczalnej normy dla obszarów specjalnie chronionych (Połczyn jest uzdrowiskiem) a dla NO_2 – 21% dop. normy.

Wyniki pomiarów stężeń SO_2 oraz pyłu zawieszonego – 24 godzinnych w $\mu g/m^3$

miasto Połczyn	rok 1991	1996	dop. norma
SO_2	10	12	200
pył zawieszony	-	9	60

Wyniki pomiarów pyłu opadającego w $g/m^2/rok$

miasto, obszar	rok 1991	1993	1996	dop. norma
Drawsko	76	54	50	200
Połczyn	82	78	93	200
DPK	51	22	15	200

Przez analogię z terenami, na których prowadzone są pomiary (dla gminy, DPK, dla miasta Połczyna i Drawska) można przyjąć, że w obrębie gminy Świdwin powietrze również należy do mało zanieczyszczonych.

3.2. Wody powierzchniowe

wykazują dość duże zanieczyszczenia. Na ten stan wpływa brak oczyszczalni ścieków (lub niewystarczające) we wsiach, w tym również w dawnych PGR prowadzących hodowlę trzody chlewnej oraz spływy zanieczyszczeń z pól.

Rzeka Rega od źródeł do wsi Bierzwnica prowadzi wody III klasy czystości (o klasyfikacji zadecydowała utlenialność), dalej do granic miasta Świdwina nie odpowiada normom (o klasyfikacji zadecydowało miano coli, utlenialność, zawiesina organiczna i fosfor), następnie na odcinku 5,2 km posiada znów III klasę, a od m. Świdwina znów nie odpowiada normom (miano coli, BZT_5 i fosfor) – rok badań 1994.

Rzeka Mołstowa od źródeł do ujścia rz. Czernicy (gm. Sławoborze) prowadzi wody II klasy czystości. Na tę jakość wpływają m.in. zanieczyszczenia obszarowe z Rusinowa (miano coli i zawiesina ogólna). Badane w 1992r. jeziora Bystrzyno Wlk i Oparzno posiadały II klasę. Zanieczyszczenia widoczne są również w jeziorze Lekowo.

3.3. Gleby, powierzchnia ziemi, szata roślinna

Nie wykazują zanieczyszczeń metalami ciężkimi. Prowadzone badania monitoringu w zakresie zawartości kadmu, ołowiu, cynku, niklu i miedzi w 28 punktach kontrolnych wykazały jedynie niewielkie zanieczyszczenia. Największe stwierdzono zanieczyszczenia kadmem (w 6 punktach), z pozostałych 1 punkt miał zanieczyszczenia miedzią, 1 cynkiem i 2 niklem.

Większość gleb została zaliczona do stopnia „O" o zanieczyszczeniu w naturalnej zawartości, a niewielki procent do I stopnia o zwiększonej zawartości zanieczyszczeń kadmem.

Gleby wykazują jednak znaczne zakwaszenie, które powoduje obniżenie żyzności oraz podatność na zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Około 78% powierzchni glebowej wykazuje odczyn kwaśny a 20% lekko kwaśny. Potrzeby wapnowania oszacowane są dla 49% gleb jako proces konieczny dla 28% wskazany.

W latach 1980-1990 stwierdzono skażenia gleby gnojowicą z fermy trzody chlewnej w Smardzku. Produkcja, chociaż w mniejszym zakresie, prowadzona jest nadal.

Powierzchnia ziemi nie jest zniszczona; jedynie lokalnie w miejscach wyrobisk kruszywa naturalnego pozostały niezagospodarowane fragmenty skarp lub dołów. Jedyna czynna obecnie kopalnia kruszywa (na skalę przemysłową) w m. Lipce posiada składowisko odpadów mineralnych. Po wyeksploatowaniu wyrobisko zostanie zalesione. W gminie znajduje się kilkanaście wysypisk (miejsc składowania odpadów stałych) w miejscowościach: Bystrzyno, Bełtno, Bierzwnica, Cieszyno, Cieszeniewo, Krosino, Karkowo, Lekowo, Ząbrowo, Rusinowo, Rogalino, Łąkowo, Smardzko, Niemierzyno, Sława, Osowo, Przybysław. Dla miasta Świdwina rozpoczęto budowę wysypiska komunalnego w m. Świdwinek II (wysypisko jest odizolowane od podłoża folią).

Szata roślinna naturalna i leśna wykazuje dobrą kondycję biologiczną. Zachowało się wiele cennych gatunków rodzimych drzew m.in. w parkach podworskich oraz w obrębie lasów, jak również wiele gatunków z roślinności zielnej (inwentaryzacja w opracowanym przez Nadleśnictwo Świdwin programie ochrony przyrody).

3.4. Inne zagrożenia

W gminie znajduje się kilkanaście zakładów produkcyjnych i obiektów, które stanowią uciążliwość dla środowiska i mieszkańców. Są to w większości obiekty stare, zrealizowane dawniej, często nie nadające się do modernizacji. Część z nich zwłaszcza na terenach dawnych PGR, uległa zniszczeniu, została wyłączona z produkcji lub czynna jest sezonowo (np. gorzelnie). Zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 14 lipca 1998r. w sprawie określenia rodzajów inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska – część z istniejących zakładów i obiektów można by zaliczyć do „mogących pogorszyć stan środowiska". Należą tu: Zakład Produkcji Zwierzęcej w Smardzku, gorzelnia w Smardzku, baza paliw i stacja paliw CPN w Smardzku, Jednostka Wojskowa w Smardzku (lotnisko, kompleks kotłowni, urządzenia naprowadzające); Zakład Produkcji Ryb w Niemierzynie; gorzelnia, kotłownia i oczyszczalnia ścieków w Bierzwnicy, tartak w Miłobrzegu, tartak w Psarach.

4. OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ I REKOMENDOWANE DO OCHRONY

4.1. Objęte ochroną prawną

Z mocy ustawy o ochronie przyrody i ustawy o lasach ochroną objęte są:

- **pomniki przyrody**, do których zaliczono pojedyncze drzewa i grupy drzew ujęte w rejestrze Rozporządzenia Wojewody Koszalińskiego (DzU Nr 15 z 30 września 1992r.). Zaliczono tu oznaczone nr 290 jesion wyniosły i trzy dęby szypułkowe 292, 293, 294, pojedyncze dęby szypułkowe 295 i 296, grupa drzew: buki, daglezje i dęby szypułkowe w parku podworskim. Objęto również ochroną prawną 30 drzew (w formie pomników przyrody) uchwałą Nr II/14/98 Rady Gminy Świdwin z 20 listopada 1998r.
- **użytki ekologiczne** bagna o pow. 5,0 ha nad jeziorem Bystrzyno Wielkie (uchwała nr XX/136/97 Rady Gminy w Świdwinie z 28 kwietnia 1997r.) ochroną objęte jest rozległe torfowisko mszarne, w części objęte trwającym jeszcze procesem torfotwórczym, z liczną reliktową roślinnością i pasem leśnym otaczającym torfowisko, oraz enklawę w lasach okolic Rusinowa (uchwała NrXXVIII/183/98 Rady Gminy w Świdwinie z 15 czerwca 1998r.)
- **lasy ochronne** o różnorodnych funkcjach: glebochronne, wodochronne, ostoje zwierząt, lasy w mieście (powierzchnie zostaną określone w opracowywanym obecnie planie urządzenia lasu na lata 1999-2009)

- **Obszar NATURA 2000** – PLB 320019 „Ostoja Drawska"_specjalnej ochrony ptaków (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. – Dz.U. Nr 229 poz. 2313, z 2007 r. Nr 179 poz.1275, z 2008 r. Nr 198 poz.1226) W granicach administracyjnych gminy Świdwin leży niespełna 1% obszaru „Ostoi Drawskiej".

  Ostoja Drawska (kod obszaru PLB320019), obejmujący obszar 139.754,5 ha położony w województwie zachodniopomorskim na terenie gmin: Tychowo (1.610,6 ha), Czaplinek (21.395,2 ha), Drawsko Pomorskie (15.609,0 ha), Kalisz Pomorski (11.332,8 ha), Ostrowice (15.018,7 ha), Wierzchowo (4.774,8 ha), Złocieniec (19.435,3 ha), Barwice (12.886,3 ha), Borne Sulinowo (10.791,2 ha), Brzeżno (4.476,7 ha), Połczyn-Zdrój (20.386,2 ha), Świdwin - gmina wiejska (1.837,1 ha) i Mirosławiec (170,5 ha);

  Obszar obejmuje część Pojezierza Drawskiego z ponad 50 jeziorami (ca` 10% powierzchni terenu). Lasy pokrywają ca` 25% terenu. Na terenie „Ostoi Drawskiej" występują co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika do I Dyrektywy Ptasiej i 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Jest to bardzo ważna ostoja dla kilku gatunków ptaków drapieżnych. Ostoja charakteryzuje się bogactwem i różnorodnością flory i fauny.

4.2. Rekomendowane do ochrony

- **ponadlokalne ciągi powiązań przyrodniczych**

Dolina rzeki Regi ujmowana jest w krajowych oraz wojewódzkich (woj. Koszalińskiego) koncepcjach ochrony przyrody i kształtowania krajobrazu jako ważny pod względem przyrodniczym **korytarz ekologiczny**

Cała dolina Regi planowana jest do objęcia ochroną jako Obszar NATURA 2000 – „Dorzecze Regi" PLH320049 (brak decyzji). Dolina Regi jest korytarzem ekologicznym pozwalającym na przemieszczanie się gatunków zwierząt i roślin pomiędzy obszarami węzłowymi Pojezierza i Pobrzeża Bałtyku.

- **lokalne wartości przyrody**

Wg projektu Nadleśnictwa Świdwin dot. programu ochrony przyrody w lasach Nadleśnictwa (materiał dla Urzędu Gminy i do planu urządzenia lasów) ochroną należy objąć: około 25 drzew (głównie dębów) wytypowanych jako pomniki przyrody, kilka głazów narzutowych, liczne stanowiska roślin i zwierząt m.in. miejsca gniazdowania rzadkich ptaków oraz kilkadziesiąt stanowisk występowania roślin objętych ścisłą ochroną. Należy również zwiększyć powierzchnię lasów ochronnych, głównie w dolinie Regi i Mołstowej (lasy glebochronne na stokach, lasy wodochronne na obrzeżach koryt rzecznych i wokół jezior). Opracowano również wstępną propozycję Świdwińskiego Parku Krajobrazowego. Wśród torfowisk (inwentaryzacja Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych 1996r. – materiały Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie) licznie występujących na terenie gminy wytypowano 8 obszarów uznanych za osobliwości przyrodnicze. Są to torfowiska oznaczone nr 228 Rusinowo pow. 1,8 ha, nr 232 Lekowo pow. 3,0 ha, nr 230 Lekowo pow. 10,0 ha, nr 207 Lekowo pow. 7,5 ha, nr 208 Lekowo pow. 1,3 ha, nr 236 Lekowo pow. 1,5 ha, nr 247 Rzeka Rega pow. 6,0 ha, nr 26 Sucha pow. 1,8 ha.

5. WNIOSKI KOŃCOWE – MOŻLIWOŚCI EKOROZWOJU

Z analizy uwarunkowań środowiska przyrodniczego tj. oceny stanu funkcjonowania przyrody, jakości i wielkości zasobów użytkowych oraz walorów krajobrazowo-przyrodniczych wynika:

1) **podstawową funkcją gospodarczą Gminy Świdwin powinno pozostać rolnictwo. Rolnicza przestrzeń produkcyjna zajmuje 63% powierzchni gminy. Przeważają grunty orne z dość dużym udziałem trwałych użytków zielonych, stosunkowo żyzne, nadające się do szerokiego wachlarza upraw (kompleksy glebowe 2-pszenny dobry, 4 żytni bardzo dobry i 5 żytni dobry stanowiąca 70% wszystkich kompleksów). Gleby są czyste, bez zanieczyszczeń metalami ciężkimi; korzystne dla prowadzenia różnych form rolnictwa ekologicznego.**
2) **Część użytków rolnych, o glebach słabych (6 i 7 kompleks żytni słaby i najsłabszy) powinna zostać wyłączona z użytkowania rolniczego i przeznaczona pod zalesienie lub zabudowę.**
3) **leśnictwo powinno odgrywać również ważną funkcję gospodarczą.**

4) **Powierzchnia leśna jest wprawdzie niewielka (28% powierzchni ogólnej gminy), istnieje jednak możliwość powiększenia poprzez zalesienia części użytków rolnych. Lasy reprezentują dość żyzne siedliska, (przewaga borów mieszanych świeżych i lasów mieszanych świeżych) oraz różnorodność drzewostanów, dają wysokie przyrosty masy drzewnej.**
5) **wydobycie lokalnych surowców naturalnych może stanowić funkcję uzupełniającą.**
6) **Na terenie gminy występują udokumentowane złoża kruszywa naturalnego, kredy jeziornej i torfów. Powierzchnia złóż podlega ochronie.**
7) **gmina posiada tereny o walorach krajobrazowo-przyrodniczych dla różnorodnych form rekreacji: wypoczynku nad jeziorami i w lasach, wędrówek turystycznych pieszych, rowerowych, spływów kajakowych rzeką Regą. Wyróżnia się kilka rejonów turystycznych: rejon jezior Bystrzyno Wielkie i Bystrzyno Małe, jeziora Oparzno, jeziora Lekowo, jeziora Klepnicko, niektóre odcinki doliny Regi.**
8) **Szczególną ochroną (w części ochroną prawną zgodnie z art. 13 p. 1 ustawy z 16 października 1991 r. o ochronie przyrody) należy objąć:**
   - **wyjątkowe okazy drzew i twory przyrody nieożywionej np. dużych rozmiarów głazy narzutowe uznając je za pomniki przyrody**
   - **część kompleksów leśnych wyodrębniając lasy ochronne różnych funkcji: lasy stanowiące fragmenty rodzimej przyrody, ostoje zwierzyny, lasy glebochronne, wodochronne, lasy nasienne, lasy w miastach (wg propozycji Nadleśnictwa ujęte w planie urządzenia lasu)**
   - **część torfowisk kwalifikując je jako „użytki ekologiczne" (wyszczególnione w rozdziale 4 jako stanowiące osobliwości przyrodnicze)**
   - **źródliskowy i górny odcinek doliny rzeki Regi (m. Rycerzewko) łącznie z towarzyszącym kompleksem leśnym rozważając możliwości włączenia w kompleks zespołu przyrodniczo – krajobrazowego „Karsibór" (w gminie Brzeźno)**
   - **dolinę rzeki Regi (dno doliny oraz stoki wraz z porastającymi je lasami) jako korytarz ekologiczny stanowiący fragment systemu ESOCh oraz ECONET**
   - **rejon jezior Bystrzyno Wielkie (łącznie z objętym już ochroną torfowiskiem „użytkiem ekologicznym") i Bystrzyno Małe jako obszar o wyjątkowych walorach przyrodniczych i rekreacyjnych**

Niezbędnym warunkiem ekorozwoju poza ochroną istniejących wartości środowiska i ograniczonym ich wykorzystaniem dla rozwoju gospodarki (by zabezpieczyć ich odnawialność) jest przywrócenie równowagi ekologicznej terenom, które ją utraciły. Należy:

- **przywrócić czystość wód powierzchniowych rzek i jezior poprzez eliminację zanieczyszczeń: budowę oczyszczalni ścieków, obudowę biologiczną koryt rzecznych i mis jeziornych**
- **zrekultywować zanieczyszczone tereny gleb gnojowicą,**
- **zabezpieczyć podłoża składowisk odpadów**
- **zalesiać zbocza dolin, wierzchołki wzniesień w celu ograniczenia erozji wodnej**
- **zalesiać tereny o słabych glebach, nieprzydatne w rolnictwie**

VI STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

1. STAN PRAWNY, *ZAKRES I* FORMY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Zasady ochrony dóbr kultury regulują następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami obowiązującymi w dniu 24.09.2010 r.)
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami obowiązującymi w dniu 24.09.2010 r.)
- Ustawa prawo budowlane z 7 lipca 1994 r. (z późniejszymi zmianami)
- inne przepisy mówiące o obszarach i obiektach zabytkowych

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami powinny one być chronione przez wszystkich obywateli, zaś obowiązek ich właściwego utrzymania spoczywa na właścicielach i użytkownikach. Organy państwowe i samorządowe zobowiązane są do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych ochrony.

Warunki prawne i organizacyjne związane są ściśle z gospodarką przestrzenną - od zapisu planu do procedur zezwalających na budowę. Stanowią o tym bezpośrednio przepisy ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym (art. 1 ust.2 p. 4 – wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury, a także art. 6 ust.4 p. 2 – występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych) oraz prawo budowlane, które wymaga (art.39) specjalnego traktowania obiektów zabytkowych lub znajdujących się na obszarach objętych ochroną.

Chronionymi są wszystkie obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków oraz takie, których charakter zabytkowy jest oczywisty, jeżeli nie podlegają ochronie na podstawie odrębnych przepisów.

Pod względem rzeczowym przedmiotem ochrony (w odniesieniu do przestrzeni) mogą być w szczególności (art.6 ustawy . o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami):

1) **zabytki nieruchome będące, w szczególności:**
   a) **krajobrazami kulturowymi,**
   b) **układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,**
   c) **dziełami architektury i budownictwa,**
   d) **dziełami budownictwa obronnego,**
   e) **obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,**
   f) **cmentarzami,**
   g) **parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,**
   h) **miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;**
2) **zabytki archeologiczne będące, w szczególności:**
   a) **pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,**
   b) **cmentarzyskami,**
   c) **kurhanami,**
   d) **reliktami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.**

Zgodnie z art.7 ustawy o ochronie zabytków formami ochrony zabytków są:

1) **wpis do rejestru zabytków;**
2) **uznanie za pomnik historii;**
3) **utworzenie parku kulturowego;**
4) **ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego**

Obowiązujący zakres ochrony dla poszczególnych rodzajów dóbr kultury:

1.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

a) **zabytki architektury wraz z otoczeniem** lub ze strefami ochrony konserwatorskiej (jeżeli są ustanowione) - wszelkie działania mogące zmienić ich charakter czy warunki użytkowania muszą uzyskać zgodę WKZ; każdorazowo należy uzyskać zezwolenie WKZ na prowadzenie wszelkich prac i robót budowlanych, bez zezwolenia nie wolno ich przebudowywać, odnawiać, rekonstruować, konserwować, zdobić, uzupełniać, rozkopywać - czyli dokonywać jakichkolwiek zmian.

b) **parki pałacowe i podworskie, ogrody ozdobne** (*o chronionym układzie*): należy zachować wszystkie elementy i funkcje, nie wolno wprowadzać elementów dodatkowych takich jak: ciągi komunikacyjne, place, boiska, obiekty architektoniczne, nowe nasadzenia można przeprowadzić po uzyskaniu zgody i wytycznych WKZ, w wyznaczonych ***strefach ochrony ekologicznej*** obowiązuje zakaz wycinania drzew i krzewów (z wyjątkiem zabiegów sanitarnych prowadzonych wyłącznie za zgodą właściwego WKZ) oraz instalowania obiektów i urządzeń mogących naruszyć istniejące warunki wód gruntowych lub mogących zanieczyścić glebę i atmosferę.

c) **cmentarze historyczne**: nie wolno wprowadzać nowych funkcji nie związanych z przeznaczeniem terenu

d) Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków są objęte strefą „WI" – pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, wykluczającej wszelką działalność inwestycyjną i inną. Ustala się zasadę pozostawienia zabytków archeologicznych w stanie niezmienionym.

Obowiązuje:

- zakaz wszelkiej działalności inżynierskiej, budowlanej i innej związanej z pracami ziemnymi (np. kopanie studni, melioracji, karczunku i nasadzania drzew itd.), poza badaniami archeologicznymi oraz pracami zabezpieczającymi zabytek przed zniszczeniem, prowadzonymi na zasadach określonych przepisami szczególnymi, dot. ochrony zabytków,
- zachowanie istniejącego układu topograficznego terenu.

1.2. Obiekty ujęte w ewidencji dóbr kultury wojewódzkiego konserwatora zabytków - nie wpisane do rejestru zabytków:

a) **obiekty architektoniczne, parki** - mogą być objęte ochroną na podstawie ustaleń prawa miejscowego - w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego poprzez ustalenie zasad dotyczących działalności inwestycyjnej (kształtowanie architektury obiektów oraz zagospodarowanie terenu), a także w decyzjach administracyjnych.
Nie wyklucza to możliwości wpisania tych obiektów do rejestru zabytków - po sporządzeniu odpowiedniej dokumentacji.

b) Stanowiska archeologiczne nie ujęte w rejestrze zabytków, a znajdujące się w ewidencji dóbr kultury woj. konserwatora zabytków (tzw. „zdjęcie archeologiczne Polski") wraz z przylegającymi terenami podlegają ochronie w zróżnicowanym stopniu, w zależności od wartości zabytkowej znalezisk (w praktyce stosowanej przez WKZ):

- strefa „WII" częściowej ochrony stanowisk archeologicznych, dopuszczającej inwestowanie pod określonymi warunkami:
  - współdziałanie w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i innych związanych z pracami ziemnymi z odpowiednim organem ds. ochrony zabytków,
  - przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie w granicach strefy, wyprzedzających rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją zamierzenia, na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.
- strefa „WIII" ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, polegającej na prowadzeniu interwencyjnych badań archeologicznych w przypadku podejmowania prac ziemnych oraz ewentualnych interwencyjnych badań archeologicznych.
  - współdziałanie w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i innych związanych z pracami ziemnymi z odpowiednim organem ds. ochrony zabytków,
  - przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie w granicach strefy, wyprzedzających rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją zamierzenia, na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.

2. RYS HISTORYCZNY ZIEMI ŚWIDWIŃSKIEJ.

Obszar dawnego powiatu świdwińskiego, podobnie jak cały region Pomorza, był stosunkowo późno zasiedlony w porównaniu do ziem południowych Polski. Dzięki badaniom archeologicznym i wydobytym źródłom kultury materialnej prześledzić można ciągłość osadniczą na Pomorzu od okresu młodszej epoki kamienia.
Z epoki kamienia pochodzą luźne znaleziska okresu kultury amfor kulistych (Oparzno) oraz kultury ceramiki sznurowej (Gola Dolna, Smardzko, Lepino).
Osadnictwo epoki brązu dokumentują luźne znaleziska (np. z okolic Lekowa i Goly Dolnej) oraz małe, kilkugrobowe cmentarzyska. Mimo wyraźnego rozproszenia osadnictwo tego okresu skupiało się zdecydowanie w dorzeczach rzek Regi i Parsęty.

W początkach trzeciego okresu brązu dochodzi do wyodrębnienia ludności kultury łużyckiej. Podstawą gospodarki plemion tej kultury było rolnictwo i hodowla zwierząt domowych, a także rybołówstwo i łowiectwo. Dużą rolę w gospodarce odgrywała uprawa żarowa oraz trzebież lasów. Z kultury łużyckiej z czasem wykształciła się kultura pomorska. Plemiona tej kultury zasiedlały tereny w kierunku zachodnim aż po Regę, w tym obszar późniejszego powiatu świdwińskiego. Najliczniejszą grupę zabytków tej kultury stanowi ceramika, która występuje najczęściej na cmentarzyskach i w znaleziskach luźnych. W obrządku pogrzebowym panował nadal zwyczaj ciałopalenia, pojawiły się zaś nowe formy grobów — groby skrzynkowe (Kluczkowo, Lipie).

Z plemion kultur łużycko – pomorskich wykształciły się plemiona kultury grobów jamowych, określane też mianem kultury wenedzkiej. Podstawą gospodarki były: rolnictwo, hodowla zwierząt, myślistwo i rybołówstwo. Znane było garncarstwo i kowalstwo, oparte na wykorzystywaniu miejscowych złóż surowcowych (rudy darniowej).
W pierwszych wiekach naszej ery, w okresie wpływów rzymskich, nastąpił intensywny rozwój stosunków społeczno – gospodarczych. Materialnym dowodem kontaktów ludności pomorskiej z kupcami rzymskimi są liczne zabytki z okresu cesarstwa rzymskiego, znajdowane na tutejszych ziemiach. Stosowano nadal ciałopalenie (groby w okolicach Lekowa).

Dzieje wczesnośredniowiecznego Pomorza dokumentują źródła archeologiczne oraz skromne źródła pisane, umożliwiające nam poznanie procesów kształtowania się osadnictwa. Charakterystyczną cechą osadnictwa wczesnośredniowiecznego są warowne grody, usytuowane najczęściej na trudno dostępnych bagnach, podmokłych łąkach czy na półwyspach. Grody pełniły funkcje administracyjne, strategiczno – militarne i mieszkalne. W ich bezpośrednim sąsiedztwie lokowano osady (Rusinowo, Łąkowo). Obok różnych dziedzin gospodarki naturalnej rozwinęło się rzemiosło: obróbka metali, hutnictwo i kowalstwo.
Wczesne średniowiecze to okres tworzenia się ustroju feudalnego. Źródła pisane z XII – XIII w. potwierdzają rozwiniętą na dużą skalę feudalną własność ziemską. We wczesnym średniowieczu ziemia świdwińska była przypuszczalnie częścią kasztelanii kołobrzeskiej i od końca XII w. wchodziła w skład kondominium szczecińsko – dymińskiego. W XIII w. we władaniu biskupów kamieńskich znalazła się ziemia położona na prawym brzegu Regi, z ośrodkiem administracyjnym w Lipiu (*Arnhausen*), gdzie zbudowano zamek.

Tereny lewobrzeżne Regi (wokół Świdwina), nadane przez ks. Barnina I premonstratensom, sprzedane zostały przez nich margrabiom brandenburskim. Nie znane są dokładnie granice między posiadłością margrabiów i biskupa kamieńskiego. Ekspansja brandenburska załamała się na początku XIV w. Ziemie położone między Pomorzem Zachodnim a państwem polskim w końcu XIV w. nazywano Nową Marchią — była to najbardziej peryferyjna część państwa brandenburskiego. Ziemię świdwińską kupili w 1319 r. Mikołaj Olafson i Wedego v. Wedel, który stał się faktycznym właścicielem Świdwina. Granice sprzedanego terytorium nie są dokładnie znane. Dzięki tzw. Księdze ziemskiej (Landbuch) z 1337 r. Znane są wsie, które wówczas zaliczono do ziemi świdwińskiej: Dołgie, Borne, Kłącko, Rydzewo, Nielep, Zarańsko, Żółte, Więcław, Rzepczyno, Krosino, Chometowo, Wilczkowo, Kluczkowo, Pęczerzyno, Łabędzie, Smardzko, Koszanowo, Brzeźno, Słonowice, Karsibór. W ciągu XIVw głównie dzięki nabytkom rodu Wedlów, granice Nowej Marchii uległy przesunięciu w kierunku północnym. Pod względem administracyjnym ziemia świdwińska tworzyła odrębne terytorium, którym władali wójtowie - panowie v. Wedel. W większości wsi istniały folwarki rycerskie, a okoliczne ziemie były dobrze zagospodarowane.

Zagarnięte przez Brandenburczyków ziemie nadnoteckie były przyczyną narosłych na przełomie XIII i XIV w. konfliktów. Zarówno księstwa pomorskie jak i państwo polskie rościły sobie prawo do tych terenów. Walki spowodowały aktywizację militarną rycerstwa i dalszy wzrost politycznej roli rodu Wedlów. Jednak z nieznanych przyczyn, w kwietniu 1384 r. w Elblągu, pan ziemi świdwińskiej przekazał Zakonowi Krzyżackiemu zamek i miasto wraz z ziemią i wszelkimi uprawnieniami. Odtąd zamek w Świdwinie był najdalej na zachód wysuniętą warownia krzyżacką. Zakon gwarantował bezpieczeństwo na drogach, przyczyniając się tym do zwiększenia obrotów handlowych, co zyskało aprobatę mieszczan. Słabe zaś

ekonomicznie było rycerstwo, które wyprzedawało ziemię i coraz częściej utrzymywało się z rozboju bądź zaciągało do służby wojskowej. Zakon rósł w potęgę — w 1400 r. kupił ziemie drawskie z Drawskiem i Złocieńcem, następnie bez walki zajął Mirosławiec i Tuczno. Klęska militarna w 1410 r. nie zakończyła konfliktów polsko – krzyżackich. Dopiero pokój zawarty w 1422 r. sprawił, iż na pograniczu zrobiło się spokojniej.Toczyły się jednak nadal liczne wojny prywatne, nie zaprzestano wzajemnych najazdów rabunkowych, trwały zatargi między biskupem a książętami pomorskimi. Sytuacja ekonomiczna i militarna Zakonu pogarszała się. Szukając poparcia u brandenburczyków, Krzyżacy odstąpili im całą Nową Marchię (wraz z ziemią świdwińską).

W październiku 1455 r. Fryderyk II Hohenzollern przyjął w posiadanie Świdwin i okolice, a wkrótce przeprowadził zmiany administracyjne, m.in. połączył w jedno wójtostwo ziemię świdwińską i drawską. W 1463 r. wójtem został Jakub von Polentz, za którego rządów wybuchła tzw. „krowia wojna".

Na początku XVI w. ziemie pogranicza objął kryzys społeczno – gospodarczy, występowały silne antagonizmy między rycerstwem i mieszczaństwem, pogarszała się sytuacja chłopów, upadł autorytet duchowieństwa. Wszystkie te czynniki stały się podłożem ruchu zwanego reformacją. Na terenie Nowej Marchii zwolennicy reformacji pojawili się stosunkowo wcześnie(w Świdwinie pierwsze nabożeństwo w nowym obrządku odprawiono 17 marca 1538 r). Ekonomiczna sytuacja szlachty w okręgu świdwińskim była na przełomie XVI i XVII w. stosunkowo korzystna. Powiększyła ona swe majątki dzięki rozparcelowaniu dóbr kościelnych i kosztem upadających gospodarstw chłopskich. Wyzysk ludności wiejskiej spowodował w krótkim czasie znaczny odpływ ludności do miasta. Sam Świdwin w tym okresie utracił dochody z opłat (zwolnienie szlachty z ceł, wyprowadzenie rzemiosła poza granice miasta). Częste pożary oraz przemarsze i zakwaterowanie wojsk w okresie wojny trzydziestoletniej przyczyniło się do zniszczeń i wyludnienia tych ziem. W Świdwinie z 250 domów (1610 r.) zostało po wojnie 30, wszystkie wioski (w liczbie 38) notowały znaczne wyludnienie.

Okres od wojny trzydziestoletniej do 1918 r. ziemia świdwińska przetrwała bez istotnych korekt granicznych, stanowiąc powiat w ramach państwa brandenbursko – pruskiego i niemieckiego. Do 1808 r. powiat dzielił się na kilka kompleksów własnościowych: posiadłości szlacheckie, posiadłości komturii joanickiej i skarbowe oraz majątki miejskie.

Państwo pruskie w 1815r. dokonało nowego podziału administracyjnego - utworzono 10 prowincji, które podzielono z kolei na rejencje. Prowincja Pomorze Zachodnie obejmowała dwie rejencje. Rejencja koszalińska liczyła 10 powiatów (od 1872 r. ich liczba wynosiła 12 powiatów). Od 1816 r. w skład rejencji koszalińskiej wchodził powiat świdwiński. Władał nim urząd landrata, który miał uprawnienia władzy policyjnej, kierował oświatą, sprawami komunalnymi, gospodarczymi i sądowo – administracyjnymi. Tereny wiejskie powiatu dzieliły się administracyjnie od 1812 r. na gminy chłopskie (*Landgemeinde*) oraz obszary dworskie (*Rittergut*). Wojna przyniosła ogrom zniszczeń. Po wojnie pierwszym krokiem ku zwiększeniu produkcji rolnej było zwiększenie areału upraw. Odbywało się to najpierw na drodze zagospodarowywania wyludnionych terenów, następnie dzięki procesowi rugów chłopskich (trwał on przez cały XVIII w). Uwłaszczani chłopi za uzyskanie prawa własności ziemi musieli płacić. Z braku gotówki oddawali część przydzielonego areału. Proces ewidentnego pogłębiania się dysproporcji między junkierstwem a chłopstwem zahamowała trochę reforma z marca 1850 r. Chłopi indywidualni posiadali, po zakończonym procesie uwłaszczeniowym, ponad 45 % powierzchni użytków rolnych.

Od XVIII w. trały prace melioracyjne, osuszano bagna i sztucznie obniżano poziom jezior, a także karczowano lasy, wykorzystywano pustkowia i nieużytki. Wraz z przyrostem terenów upraw zmieniała się ich struktura (m.in. zmniejszono areał pastwisk) oraz system organizacji pracy. Pojawiła się wielopolówka, następnie płodozmian, zaczęto stosować nawozy sztuczne. Na ożywienie gospodarcze wsi wpłynął też rozwój sieci połączeń komunikacyjnych - linii kolejowych i dróg kołowych. Przyczyniło się to również do intensyfikacji handlu i produkcji. W Świdwinie działały m.in.: papiernia, cegielnia, browar, fabryka papy, tartak parowy, wytwórnia konserw, fabryka mebli, rozbudowane młyny, od listopada 1899 r. pracuje gazownia. Przemysł na wsi rozwijał się w granicach obszarów dworskich. W latach czterdziestych XIX w. na 32 obszary dworskie funkcjonowały: jedna cegielnia (Krosino), 3 młyny wodne i 3 wiatraki, wytwórnia drożdży w Opatrznie, mleczarnie w Smardzku i Lipcach, 5 krochmalni i 7 gorzelni. Przez całą pierwszą połowę XIX w. wymiana towarowa pomiędzy miastem a wsią ograniczała się nadal do nielicznych wyrobów rzemieślniczych i drobnych usług kramarskich. Wzrost znaczenia Świdwina jako ośrodka handlowego nastąpił po otwarciu linii kolejowej. W grudniu 1858 r. wyruszyły na trasę Świdwin - Koszalin pierwsze pociągi próbne.

Po I wojnie światowej powiat świdwiński tworzyły: 1 gmina miejska (miasto Swidwin), 40 jednowioskowych gmin chłopskich, 32 obszary dworskie i obszar leśny Bronowo. Od 1928 r. zniesiono obszary dworskie, powstało zaś 41 powiększonych gmin wiejskich.

Dnia 1 VIII 1932 r. niewielki geograficznie powiat świdwiński przestał istnieć.
Rolnictwo zachodniopomorskie na przełomie lat 1923/24 weszło w okres kryzysu, który trwał aż do wybuchu II wojny światowej. Rolnictwo powiatu dysponowało nadwyżkami tanich produktów, sprowadzało zaś ich przetwory, odczuwało też stale brak rąk do pracy. Powierzchnia ziemi uprawnej w okresie hitlerowskim była na terenie rejencji koszalińskiej o 2 % mniejsza niż przed I wojną światową. Niewielki, prowincjonalny rynek pracy związany był z rolnictwem lub drobnym przemysłem, opartym na produktach najbliższego zaplecza rolniczego. Pomorze Zachodnie było peryferyjną i jedną z najbardziej zacofanych społecznie i gospodarczo prowincji.

3. OBIEKTY I OBSZARY ZABYTKOWE GMINY ŚWIDWIN.

Poniższe zestawienie obejmuje spis zabytków wpisanych do rejestru WKZ oraz metryczki miejscowości gminy, zawierające wykaz i krótkie charakterystyki znajdujących się na terenie danej wsi zabytków i dóbr kultury (np. obiektów sakralnych, założeń pałacowo – parkowych, cmentarzy, budynków itd.). Załączone mapki w skali 1 : 10 000. wskazują lokalizację zabytków wpisanych do rejestru. Dołączona mapka „Środowisko kulturowe" obrazuje rozmieszczenie i określa znaczenie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, oraz dóbr kultury nie znajdujących się w rejestrze zabytków, a znajdujących się na terenie gminy. Załączony jest również wykaz budynków i obiektów archeologicznych ujętych w ewidencji dóbr kultury.

3.1. Obiekty architektury i obszary chronione wpisane do rejestru zabytków

Bełtno	- park dworski,	nr rej. 479/ 14.05.1965 r.
Bełtno	- park dworski,	nr rej. 1035/ 22.06.1978 r.
Berkanowo	- park dworski,	nr rej. 1034/ 22.06.1978 r.
Bierzwnica	- pałac	nr rej. 220/ 27.07.2005 r.
	- kościół Niepokalanego Poczęcia NMP z cmentarzem przykościelnym	nr rej. 384/ 30.03.2009 r.
Bierzwnica	- park dworski	nr rej. 999/ 31.03.1978 r.
Klępczewo	- pałac i park dworski	nr rej. 1000/ 31.03.1978 r.
Lekowo	- pałac i park dworski	nr rej. 1002/ 31.03.1978 r.
	- kościół św. Ap. Piotra i Pawła	nr rej. 72/ 23.05.1955 r.
Lipce	- park dworski	nr rej. 1003/ 31.03.1978 r.
Oparzno	- kościół MB Nieustającej Pomocy	nr rej. 485/ 15.05.1965 r.
	- park dworski	nr rej. 1083/ 10,.01.1979 r.
Przymiarki	- park dworski	nr rej. 1010/ 26.05.1978 r.
Sława	- kościół MB Różańcowej	nr rej. 194/ 01.07.1959 r.
Smardzko	- kościół MB Ostrobramskiej	nr rej. 484/ 15.05.1965 r.
	- park dworski	nr rej. 1084/ 10.01.1979 r.
Ząbrowo	- kościół św. Stanisława BM	nr rej. 195/ 01.07.1959 r.
	- pałac i park dworski	nr rej. 1004/ 31.03.1978 r.

3.2. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków

Cieszeniewo - grodzisko wyżynne **Nr rej. 573** z dn.02.03.1966 r.
Stanowisko l, typu stożkowatego z fosami, warstwą kulturową i materiałem archeologicznym, datowane na okres średniowieczny Położone w odległości 1,1 km na zachód od zabudowań wsi Cieszeniewo i 100 m na wschód od rzeki Regi.

Lipce - grodzisko nizinne **Nr rej. 574** z dn.02.03.1966r.
Stanowisko 1, nieregularnie pierścieniowate z wklęsłym majdanem, czytelną warstwą kulturową i materiałem archeologicznym, datowane na IX-X wiek. Położone 1,5 km na południe od zabudowań wsi Lipce i 250 m na zachód od rzeki Regi. Dobrze zachowane, porośnięte laskiem mieszanym. Zajmuje obszar 140 m x 120 m.

Łąkowo - grodzisko wyżynne **Nr rej. 576** z dn.02.03.1966r.
Stanowisko l, kształtu nieregularnie owalnego z płaskim majdanem i stromych stokach,z zachowaną fosą, warstwą kulturową i materiałem archeologicznym, datowane na ok X-XII wiek. Usytuowane na najwyższej części wzniesienia zlokalizowanego u nasady półwyspu jeziora Oparzno, w odległości około 200 m na północny-wschód od zabudowań wsi.

Niemierzyn - grodzisko nizinne **Nr rej. 577** z dn.02.03.1966r.
Stanowisko 1, pierścieniowate z wklęsłą fosą, warstwą kulturową i materiałem archeologicznym, datowane na IX-X wiek. Uzyskano ponadto ceramikę kultury łużyckiej. Zlokalizowane w odległości około 1550 m na północny -zachód od zabudowań wsi Niemierzyno, bezpośrednio przy południowym brzegu rzeki Regi.

Rusinowo - grodzisko nizinne **Nr rej. 579** z dn.02.03.1966r.
Stanowisko 1, typu pierścieniowatego, z wklęsłym majdanem, otoczone fosą, z warstwą kulturową i materiałem archeologicznym, datowane na IX-X wiek. Zlokalizowane wśród podmokłych łąk doliny rzeki Mołstowej, przy jej wschodnim brzegu, w odległości 2,2 km na północny-zachód od zabudowań wsi Rusinowo. Częściowo zniszczone, porośnięte drzewami świerkowymi.

3.3. Zabytki archeologiczne nie wpisane do rejestru zabytków

a) W rejonie wsi Bierzwnica na obszarze objętym zmianą studium występują stanowiska archeologiczne (wskazane na rysunku studium), dla których określono rodzaj i zasięg strefy ochrony konserwatorskiej:

▪ AZP 24-18/66 – wcz. średniowiecze	osada	strefa WIII
▪ AZP 24-18/67 – starożytność	punkt osadniczy	strefa WIII
▪ AZP 24-18/68 – starożytność	punkt osadniczy	strefa WIII
▪ AZP 24-18/93 – starożytność	ślad osadniczy	strefa WIII
▪ AZP 24-18/94 – OR - okres rzymski	osada	strefa WIII

3.4. Wykaz miejscowości z opisem obiektów

BEŁTNO Boltenhagen – o układzie wielodrożnicy

- **Park naturalistyczny z 2 poł. XIX w. nr rej. 1035 z dn. 22.06.1978 r.**
  Z założenia pałacowo-parkowego zachował się park o pow. 3,5 ha, położony w zachodniej części wsi, przy szosie do Rusinowa. Pałac pod koniec lat 60 został rozebrany ze względu na zły stan techniczny. Drzewostan znajduje się w dobrym stanie, natomiast układ przestrzenny i wyposażenie uległy zniszczeniu.
  Zachowały się poszczególne elementy założenia parkowego:
  - fragment alei dojazdowej,
  - trawiasta przestrzeń przed pałacem (użytkowana jako boisko)
  - słabo czytelne zarysy ciągów spacerowych
  - zaniedbany staw w części południowo – wschodniej
  - fragment alei kasztanowej, stary sad i ogrody.

  Park i pas szerokości 30m wokół jego granic objęty został ochroną ekologiczną.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

BERKANOWO Berkenow – o układzie wielodrożnicy
prawdopodobnie o średniowiecznej metryce, rozwinęła się z pierwotnego układu owalnicy (nadal częściowo czytelnego).

- **Park krajobrazowy z XVIII w. nr rej. 1034 z dn.22.06.1978 r.**
  Założenie pałacowo-parkowe istniało do lat 70-tych naszego wieku, kiedy to zamieszkiwany przez pracowników PGR pałac zawalił się. Park pałacowy o pow. ca 5,0 ha (w tym 0,1 ha wody), położony jest we wschodniej części wsi, przy zabudowaniach folwarku. Posiada zatarty układ przestrzenny i zniszczone wyposażenie. Na drzewostan parku składa się ok. 3000 drzew w wieku od 100 do 250 lat. Dla parku wyznaczono pas ochrony ekologicznej o szerokości 50 m.
- Mały kościółek p.w. św. Kazimierza, kamienny, neogotycki z XIX w. położony w granicach parku (nie wpisany do rejestru zabytków).
- Dawny cmentarz ewangelicki, położony w lesie na zachód od wsi, obecnie katolicki o pow. ca 0,35ha.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

BIERZWNICA Reinfeld - o pierwotnym układzie owalnicy
Wieś o zachowanej okazałej zabudowie murowanej (ok.15 budynków mieszkalnych z początku XX w. oraz zabudowa gospodarcza m.in. kamienna kuźnia) posiada średniowieczną metrykę.

- **Park krajobrazowy z 2 poł. XIX w. nr rej. 999 z dn. 31.03.78 r.**
  Park położony jest we wschodniej części wsi i zajmuje teren o powierzchni 12 ha. W skład zespołu wchodziły: XIX w pałac dwukondygnacyjny, o osiowym układzie, z umieszczonym centralnie na wieży zegarem i park o charakterze leśnym, zawierający interesujące stare drzewa. Zbudowany w latach 1850–

1862 r. w stylu neorenesansowym pałac od północy i wschodu otoczony jest parkiem. Budynek jest murowany z cegły, otynkowany, z płaskim dachem krytym papą, pozbawiony w dużym stopniu detalu architektonicznego. Wzniesiony na planie prostokąta, podpiwniczony, na wysokiej podmurówce, trzykondygnacyjny w części środkowej. Przed frontem pałacu znajduje się gazon i murowany podjazd. Zachowała się zabudowa gospodarcza – m.in. gorzelnia z 1882r i spichrz z 1936r, oraz budynek gospodarczy z 1894r. – ujęte w ewidencji WKZ

- Cmentarz komunalny, dawniej ewangelicki, o pow. 0,81 ha, założony w 2 połowie XIXw czynny. – ujęty w ewidencji WKZ
- Eklektyczny kościół murowany (kamienno-ceglany) z XIX w. i cmentarz przykościelny (dawny ewangelicki), o pow. 0,16 ha (nagrobek z pomnikiem z 1918 r.) – ujęty w ewidencji WKZ
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

CIESZENIEWO Ziezeneff - na planie owalnicy

- **Grodzisko wyżynne — obiekt archeologiczny nr rej. 573 z dn. 2.03.1966r.**
- Cmentarz komunalny, założony jako ewangelicki na przełomie XIX /XX w.
  Obiekt ma powierzchnię 0,75 ha i jest nadal czynny.
- Kościół kamienny z 1861 r, neoromański (mały, bez wieży).Nowa dzwonnica (1966 r) i ogrodzenie z 1977 r.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

CZARNOLESIE Kiehnhof **- dziś niezamieszkałe.**

- Park dworski nie wpisany do rejestru zabytków, ani nie ujęty w ewidencji dóbr kultury – park podlega ochronie jako starodrzew (ustawa o ochronie przyrody)
  Dwór został rozebrany w latach 60. Otaczający go park tworzył samodzielny układ przestrzenny w rolniczym krajobrazie. Do zajmującego teren o powierzchni 1,3 ha parku (posiadającego częściowo zachowany starodrzew) prowadzi aleja jesionowa. Rozrośnięty podszyt zatarł ślady ścieżek spacerowych. Na miejscu czworaków wybudowano zakład „Bacutilu" i jest to jedyna obecnie funkcjonująca zabudowa w tym miejscu. Ze względu na brak możliwości renowacji parku nie ustalono granic jego ochrony. Ustalono ochronę ekologiczną (wraz z pasem otuliny szer. 20 m).
  Brak możliwości renowacji parku.

GOLA DOLNA Nieder Gohle

Niewielka osada powstała jako osada folwarczna, w 1889 r. stanowiła samodzielny, wyodrębniony majątek.

- Park wiejski, dawniej dworski. nie wpisany do rejestru zabytków ani nie ujęty w ewidencji dóbr kultury – park podlega ochronie jako starodrzew (ustawa o ochronie przyrody). Park posiada powierzchnię 2,25 ha, zachowany drzewostan. Stanowi przykład ciekawego i rzadkiego układu opartego na drzewostanie iglastym. Rozebrany dwór był usytuowany na skrzyżowaniu dróg i od północy graniczył z sadem i ogrodem. Centralnym elementem założenia parkowego była sadzawka, granicząca od północnego zachodu z polaną-łąką parkową, obramowaną luźnym starodrzewem, głównie drzew iglastych. Południową część stanowiły sad i warzywnik.

GOLA GÓRNA Ober Gohle

Osada folwarczna została założona w 2 połowie XIX w.

- Założenie dworsko – parkowe z XIX / XX w. nie wpisane do rejestru zabytków. Dawny dwór ujęty jest w ewidencji dóbr kultury; park podlega ochronie jako starodrzew (ustawa o ochronie przyrody).
  Pierwotnie założenie składało się z dworu, dziedzińca wyznaczonego dużymi budynkami gospodarczymi, dwóch oddzielnych ogrodów i alei łączących powyższe części. Dworek murowany z cegły, podpiwniczony, dwukondygnacyjny, zbudowany w połowie XIX w., przebudowany został na początku XX w. Centralnie położony stanowi dominantę układu. Bogate elewacje nie zachowały się, a przebudowany nie przedstawia sobą wartości zabytkowej. Obiekty gospodarcze opuszczone; stodoła z 1928 r. i stajnia z 1922 r. Zachowana zabudowa mieszkalna — budynki z 1909 r i 1921 r. Park dworski o powierzchni ca 6,0 ha zachował układ przestrzenny. Nie ustalono ochrony ekologicznej.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

KLĘPCZEWO Klemzow – o układzie ulicowym

Wieś o zwartej zabudowie.

- **Pałac neoklasycystyczny z 2 poł. XIX w. nr rej. 1000 z dn. 31.03.1978 r.**
- **Park krajobrazowy z XVIII / XIX w. nr rej. 1000 z dn. 31.03.1978 r.**
  Założenie pałacowo – parkowe o powierzchni ok. 10,0 ha powstało w pobliżu jeziora Klępczewo, przy drodze Bełtno – Świdwin. Pałac to dwukondygnacyjny obiekt znajdujący się w dobrym stanie technicznym. Wznoszony był w dwóch etapach — starsza część południowa wzniesiona na planie

prostokąta z ryzalitem, nowsza dostawiona do niej od północy zbudowana została na planie zbliżonym do kwadratu. Starsza część podpiwniczona, dwukondygnacyjna, posiada trójspadowy dach. Północna część nie posiada podpiwniczenia, ma użytkowe poddasze i przykryta jest dwuspadowym dachem. Przed pałacem znajduje się duża, trawiasta płaszczyzna na której rosną dęby czerwone oraz kilka jodeł, zaś na skraju wznoszą się buki czerwonolistne i stare jedlice Douglasa. W parku rosną stare żywotniki, dęby , świerki oraz cyprysiki Lavsona. Park ma zatarty układ przestrzenny i zniszczone wyposażenie, drzewostan swobodnie komponowany, czytelne ciągi spacerowe, ciekawie ukształtowany stok – skarpę i wzgórze – kurhan.

Wyznaczono pas ochrony ekologicznej o szerokości 60 m.

- Dawny cmentarz przykościelny, położony na wzniesieniu, posiada zachowany starodrzew. Kościół to obiekt współczesny.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

KLUCZKOWO Klutzkow - na planie owalnicy

Wieś o średniowiecznej metryce, wzmiankowana w dokumencie z 1337 r. Znajdował się tu majątek rycerski.

- Kościół zbudowany z cegły w 1856 r. na wzniesieniu w centrum wsi i dzwonnica oraz cmentarz przykościelny (założony w XIX w. jako ewangelicki) o powierzchni 0,14 ha -nieczynny
- Dawny cmentarz ewangelicki o powierzchni 0,63 ha, założony w połowie XIX w. Dziś obiekt nieczynny. Ruiny kaplicy.
- Park dworski z połowy XIX w. Nie wpisany do rejestru zabytków - park podlega ochronie jako starodrzew (ustawa o ochronie przyrody)

  Założenie ma kształt trójkąta o powierzchni 1,1 ha i w skład jego wchodzą: dziedziniec, ogrodzony okólnik, ogród uprawny i park. Przy czworobocznym dziedzińcu znajdują się budynki gospodarcze (obora i stajnia). W miejscu dworu stoi budynek mieszkalny.

  Park posiada częściowo zatarty układ przestrzenny, zaś z dawnego zadrzewienia parkowego pozostały pojedyncze drzewa, skupiny krzewów i dwa drzewa owocowe. Zwarty drzewostan znajduje się w południowo – wschodniej części parku i składają się nań : buki, lipy, dęby, świerki, jesiony i klony. Tu też rośnie okazała lipa — pomnik przyrody, o obwodzie pnia 300 cm.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

KROSINO Grossin - ulicówka

- Kościół murowany, kamienno-ceglany, z 2 połowy XIX w. oraz cmentarz przykościelny (dawny ewangelicki, nieczynny) — zachowany najstarszy nagrobek z 1842r.
- Założony w XIX w. jako ewangelicki cmentarz wiejski (dziś nieczynny); powierzchnia cmentarza 0,7 ha.
- Dwór jednokondygnacyjny, podpiwniczony, wzniesiony na planie prostokąta. Obiekt bez wyraźnych cech stylowych przykryty wysokim, naczółkowym dachem posiada skromny detal i ładną stolarkę. Niewielki ogród jest obecnie zaniedbany.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

LEKOWO Leckow - wielodrożnica

Wieś o średniowiecznej metryce była lennem i częściowo należała do zakonu joannitów.

- **Kościół filialny p.w. św. Piotra i Pawła, ryglowy z 1751 r.**
  nr rej. 72 z dn. 23.05.1955r wraz z otoczeniem
- **Pałac z 2 poł. XIX w** **nr rej. A-1163 z dn. 05.04.2013 r.**
- **Park z pocz. XIX w.** **nr rej. A-1163 z dn. 05.04.2013 r.**

  Dwukondygnacyjny, ładny pałac to obiekt murowany, ceglany, nie podpiwniczony, posiadający drewniane stropy. Pałac wzniesiono w stylu neorenesansowym i jest bogato dekorowany detalem architektonicznym. Wzniesiony na planie prostokąta i przykryty wysokim naczółkowym dachem, posiada płytki ryzalit w trzech środkowych osiach (od frontu) oraz werandę od ogrodu. Obiekt jest częściowo zamieszkany. Z pałacu prowadzi aleja grabowa do zabudowań gospodarskich. Budynki gospodarcze, znajdujące się obok pałacu w większości zostały rozebrane. Przed pałacem, po obydwu jego stronach, rosną cyprysiki Lavsona oraz dwa ładne żywotniki zachodnie. Przed pałacem znajduje się podjazd, za nim zaś półokrągła polana, w parku zaś kilka słabo czytelnych ciągów spacerowych — najładniejszy widokowo ciągnie się wzdłuż zachodniej granicy parku i posiada wglądy na jezioro. Duży park o pow. 6,0 ha, malowniczo położony nad jeziorem, powstał w oparciu o stary drzewostan leśny bukowo – dębowy i jest jednym z ładniejszych parków krajobrazowych powstałych na ziemi koszalińskiej. Po całym parku są rozrzucone interesujące, ładne drzewa. Są trzy stare świerki zrośnięte dołem oraz wysoka jodła biała, której wierzchołek został odcięty i która wytworzyła wiele młodych, sterczących ku górze wierzchołków. Rosną tu jodły: Veitha, jednobarwna i kaukaska. Dużą ozdobą są

świerki serbskie, stare świerki pospolite, choiny kanadyjskie i stare jedlice Douglasa, z których jedna ma 400 cm obwodu. Spotkamy tu również oba gatunki żywotnika, cyprysiki nutkajskie i groszkowe, niewielkie krzaczaste cisy, modrzewie i wejmutki. Bogate podszycie porastają m.in. cisy, tawuły, suchodrzew, porzeczka alpejska. Drzewostan składa się z ok. 4 500 drzew, miejscowe gatunki reprezentują: stare lipy, buki, dęby i jesiony. Jeden ze starych dębów (przy drodze do PGR) ma 850 cm obwodu. Park i pas szerokości 50 m wzdłuż jego granic objęto ochroną ekologiczną (ochrony układu nie ustalono).

- Cmentarz wiejski (parafialny) założony jako ewangelicki w 2 połowie XIX w. (najstarszy zachowany nagrobek z 1891 r.) o powierzchni 0,75 ha; czynny (położony przy drodze do Bełtna).
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

LIPCE Liepz

Miejscowość o średniowiecznej metryce, wzmiankowana w dokumencie z 1394 r.

- **Park krajobrazowy z 2 poł. XIX w. nr rej. 1003 z dn. 31.0378 r.**

  Założenie o kształcie nieregularnego czworoboku położone przy drodze Świdwin - Słonowice. Przed niewielkim, jednokondygnacyjnym dworem rośnie kilka starych kasztanowców oraz dąb o obwodzie 470 cm. Dwór to obiekt bez wyraźnych cech stylowych, wzniesiony na planie prostokąta i przykryty dwuspadowym dachem. W dużym parku o powierzchni 8,0 ha rosną obok drzew parkowych również drzewa owocowe. Sporo tu modrzewi, świerków o pięknych formach, rosną stare choiny kanadyjskie i jesiony. Jest też klon jesionolistny odmiany pstrolistnej białej. Na zapleczu parterowego dworu znajduje się ogród warzywny, a w części południowo- wschodniej - duży, stary staw. Połowa parku w części północno-wschodniej posiada dwie polany otoczone drzewami iglastymi. Zachowały się słabo czytelne ciągi spacerowe oraz fragment alejki grabowej. Wyposażenie parku zniszczone, stan zachowanego drzewostanu dobry - ok. 3500 drzew ponad stuletnich. Park pozostaje w swoich dawnych granicach geodezyjnych i posiada pas ochrony ekologicznej o szerokości 50 m. ***Dwór posiada skromne walory artystyczne – należałoby odnowić elewacje z przywróceniem zniszczonych elementów; uporządkować otoczenie, dąb objąć ochroną jako pomnik przyrody.***
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

ŁĄKOWO Lankow – o układzie wielodrożnicy

Przypuszczalnie o metryce z XVIII w. Majątek utworzono w XIX w. i stanowił do lat 90-tych własność jednego rodu.

- **Grodzisko wyżynne nr rej. 576 z dn. 2.03.1966r.**
- Cmentarz przykościelny, dawny ewangelicki, z początku XIX w. (najstarszy zachowany nagrobek z 1869 r.); powierzchnia 0,35 ha.
- Dawny cmentarz ewangelicki o powierzchni 0,25 ha, z początku XX w., dziś nieczynny
- Dawny park pałacowy z końca XIX w. - park podlega ochronie jako starodrzew (ustawa o ochronie przyrody)

  Pałac został rozebrany w 1977 r., park zaś o powierzchni 2,0 ha jest mocno zdewastowany. Założony został w stylu naturalistycznym i posiada zachowane nieliczne drzewa obcego pochodzenia. Nie ustalono ochrony układu parku, objęto go zaś ochroną ekologiczną (wraz z pasem wokół jego granic szerokości 50 m).

  Usunąć z terenu obiektu stację paliw, zlikwidować uprawy rolne (wprowadzając w to miejsce trawniki), uporządkować drzewostan.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

NIEMIERZYNO Nemmin

We wsi zachowały się okazałe zagrody z XIX/XX w złożone z murowanych budynków mieszkalnych i gospodarczych, usytuowanych wokół obszernych podwórzy gospodarczych.

- **Grodzisko nizinne nr rej. 577 z dn. 2.03.1966r.**
- Dawny cmentarz ewangelicki o powierzchni 1,6 ha, założony w XIX w. dziś jest nieczynny. Położony we wschodniej części wsi na wzgórzu, zaś naprzeciwko niego znajduje się mały, kamienny budynek, najprawdopodobniej dawna kaplica cmentarna.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

OPARZNO Wopersnow - ulicówka

Duża wieś o średniowiecznej metryce, położona w odległości 7 km na zachód od Świdwina. Stanowiła lenno miasta, następnie pod koniec XIX w. była własnością prywatną.

- **Kościół filialny, murowany z 1729 r. nr rej. 485 z dn. 15.05.1965 r.**

- cmentarz przykościelny, założony na początku XVIII W. jako ewangelicki obecnie zaś katolicki, nieczynny. Powierzchnia obiektu 0,18 ha.
- **Park naturalistyczno-eklektyczny z 1870 r. nr rej. 1083 z dn.10.01.1979 r.**

  Zespół pałacowo-parkowy położony nad jeziorem Opatrzno. Pałac, założony na planie wydłużonego prostokąta, to obiekt murowany, o zróżnicowanej bryle pokrytej wielospadowym układem dachów. Obiekt jednokondygnacyjny, wysoko podpiwniczony, z trójosiowym ryzalitem w elewacji frontowej i dwuosiowymi ryzalitami od wschodu i zachodu. Obok pałacu stoi mieszkalna oficyna. Na osi pałacu (z południowego wschodu na północny zachód) znajduje się aleja dojazdowa obsadzona kasztanami. Na podwórzu okrągły podjazd.

  W 1870 r. został założony w stylu naturalistycznym (z elementami eklektycznymi) park o pow. 6,0 ha, który zachował: aleje grabową i dębową, staw o ciekawym kształcie, nabrzeżny ciąg spacerowy, ładne kompozycje drzew. Stan zachowanego drzewostanu dobry. Park jest nie ogrodzony, nie posiada wyposażenia i jest mocno zaniedbany. Wzdłuż jego granic ustalono pas ochrony ekologicznej o szerokości 50 m. Ochrona kompozycji widokowej obejmuje łąkę (położoną na południowy wschód od parku) z częścią stawu, aż do polnej drogi.

  Pałac jest proponowany do wpisania do rejestru zabytków; remont należy przeprowadzić z zachowaniem dotychczasowej bryły i wystroju, odnowieniem stolarki, zachowaniem istniejących budynków gospodarczych i otaczającej pałac zieleni.
- Dawny cmentarz ewangelicki z połowy XIX w., obiekt o powierzchni 0,18 ha dziś jest nieczynny.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

OSOWO Wussow

Niewielka osada, majątek ziemski wyodrębniono w XIX w.

- Założenie dworsko – parkowe z 2 połowy XIX w. o pow. 4,2 ha - nie figurujące w rejestrze zabytków, ani ewidencji dóbr kultury.

  Park, z zachowanym starodrzewem i układem przestrzennym w niezmienionych, pierwotnych granicach, ma kształt prostokąta. Składał się z ogrodu użytkowego - sadu i warzywnika, ujętego z trzech stron pasem drzewostanu świerkowo - grabowo - bukowego. Od strony wschodniej ogród zamyka dwór, fasadą zwrócony do dziedzińca. Po przeprowadzonym w latach 70 remoncie utracił cechy stylowe, stanowi dziś obiekt bez większej wartości. Otaczająca go zabudowa gospodarcza była zwrócona szczytami w stronę dworu. Ostatni z tych obiektów został rozebrany w 1984 r.

  Układ przestrzenny zespołu zajmuje południową część osady i zachował niektóre elementy kompozycyjno - krajobrazowe: kasztanową aleję dojazdową, na osi dworu dziedziniec z kolistym gazonem, czytelne drogi wewnętrzne obsadzone drzewami, parkową polanę (dziś zarośniętą samosiewem). Park o pow. 2,10 ha posiada drzewostan w którym dominują buki i graby, brak warstwy podszytowej i runa.

  Ochroną ekologiczną objęto park i pas wokół jego granic o szerokości 40 m.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

PRZYMIARKI Ankerholz

Mała osada założona prawdopodobnie w XIX w. jako folwark majątku Krossin .

- **Park krajobrazowy z 2 połowy XIX w. nr rej. 1010 z dn. 26.05.1978 r.**

  Mały park wiejski o pow. ca 2 ha (oraz 1 ha ogrodu) otoczony jest świerkami i stanowi pozostałość po założeniu dworsko – parkowym (dwór spłonął w 1972 r –resztę rozebrano). Położony w południowo-wschodniej części wsi, przy drodze do Słowieńska wpisany jest do rejestru wraz z aleją dojazdową. Zachowały się nadal czytelne: sad, ślady ciągów, żywopłot z głogów i szpaler świerków. Zniszczony układ i wyposażenie, drzewostan składa się z ok. 500 drzew w wieku 80 ÷ 100 lat. Wzdłuż granic ustalono pas ochrony ekologicznej szerokości 50 m.

RUSINOWO Rutzenhagen - wielodrożnica

Najprawdopodobniej o średniowiecznej metryce.

- **Grodzisko nizinne nr rej. 579 z dn. 2.03.1966r.**
- Cmentarz komunalny założony w XIX w. jako ewangelicki; obiekt o powierzchni 0,5 ha nadal jest czynny (najstarszy grób z 1925 r).
- Kościół neoromański, murowany (kamienno-ceglany) z 1852 r. i cmentarz przykościelny o pow.0,4ha (dawny ewangelicki, nieczynny) — najstarsze groby datowane są na 1820 i 1885 r.
- Założenie dworsko – parkowe z połowy XIX w.- nie wpisane do rejestru zabytków

  Park o powierzchni 2,56 ha (w tym wody 0,16 ha) był od zachodu i północy ogrodzony murem, od wschodu sąsiadował z dziedzińcem gospodarczym. Zachował układ w pierwotnych granicach, dwa

prostokątne parkowe stawy na głównej osi kompozycyjnej, geometryczną siatkę ścieżek. Drzewostan stanowią gatunki rodzime.

Budynki gospodarcze i mieszkalne wzniesiono wzdłuż brukowanej drogi, po obu stronach dworu. Parterowy, wysoko podpiwniczony dwór, kryty wysokim dwuspadowym dachem stanowi dominantę układu. Dziś to obiekt bez wyraźnych cech stylowych. Wzniesiony na planie prostokąta posiada wystawkę na osi poprzecznej fasady i wejście (środkowe) poprzez koronkowo zdobioną drewnianą werandę.

Na podjeździe znajduje się klomb z kasztanowcami. Oddzielny, gospodarczy dziedziniec tworzyły budynki w części wschodniej, przy drodze do Berkanowa.

Jest to przykład zespołu rezydencjonalnego o zabytkowej wartości, niewielkiej skali przestrzennej i bogatym programie funkcjonalnym. Należałoby odtworzyć układ z końca XIX w., zlikwidować wewnętrzne ogrodzenia i usunąć znajdujące się tu szopy i kurniki. Pożądane jest wpisanie zespołu do rejestru zabytków.

- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

SMARDZKO Simmatzig - wielodrożnica

Wieś o średniowiecznej metryce, wzmiankowana w 1337 r. Majątek wyodrębniono w XIXw zaś w wyniku parcelacji na początku XX w. powstało tu pięć majątków, które miały różnych właścicieli.

- **Kościół filialny, ryglowy z XVIII /XIX w. nr rej. 484 z dn.15.05.1965 r.**
- **Park naturalistyczny z 2 poł. XIX w. nr rej. 1084 z dn.10.01.1979 r.**

  Założenie dworsko – parkowe o pow. 11,91 ha (działka nr 28/ 114) składało się z dworu, podwórza gospodarczego i zabudowy gospodarczej oraz parku (o pow. 2,5 ha). Przed dworem (budynek bez cech stylowych) owalny, trawiasty podjazd z ozdobnym basenem i obsadzony lipami. W części środkowej parku widoczny ślad polany krajobrazowej z ładną kompozycją drzew mieszanych. W części zachodniej znajduje się sad. Układ parku niemal prostokątny, o kompozycji osiowej, ze szpalerami grabowymi i skupinami lip. Wokół granic parku ustalono pas ochrony ekologicznej szerokości 50m.
- Cmentarz przykościelny, założony w XIX w. jako ewangelicki, ma powierzchnię 0,45 ha i jest nieczynny. Najstarszy zachowany nagrobek pochodzi z 1912 r.
- Budynek dawnego pałacu, wznoszony etapami na planie litery L, nie przedstawia w wyniku przeprowadzonych remontów wartości zabytkowej. Obiekt jest podpiwniczony, dwukondygnacyjny, jego poszczególne człony przykryto dwuspadowymi dachami. Podwórze (położone na wschód od pałacu) z trzech stron otoczone jest przez budynki gospodarcze. Brak natomiast parku, sadu czy ogrodu.
- Założenie dworskie w zachodniej części wsi składa się z dwóch budynków gospodarczych i dworu, reprezentującego rozpowszechniony na Pomorzu typ parterowego domu wiejskiego z wystawką i werandą od frontu.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

SŁAWA Alt Schlage - wielodrożnica

Wieś stanowiła dawny majątek rycerski.

- **Kościół filialny p.w. M.B. Różańcowej nr rej.194 z dn. 1.07.1959 r.**

  Obiekt z XVIII w wpisany do rejestru WKZ wraz z wystrojem (ołtarz główny z 1770 r. drewniany, rzeźbiony, polichromowany, z płaskorzeźbą Chrystusa oraz barokowe epitafium z XVIII w.) i otoczeniem - cmentarzem przykościelnym, założonym jako ewangelicki w połowie XIX w. Powierzchnia nieczynnego obecnie cmentarza wynosi 0,19 ha (nr działki 150/22) i jest otoczona nowym murem z cegły.
- Dawny cmentarz ewangelicki założony w połowie XIX w. – najstarszy zachowany nagrobek z 1922 r. Powierzchnia cmentarza 0,60 ha, obiekt nieczynny.
- Założenie parkowe – nie wpisane do rejestru zabytków

  Na południe od kościoła zlokalizowano majątek, otoczony podmokłymi łąkami. Dwór (rozebrany, tak samo jak i budynki gospodarcze) znajdował się po południowej stronie dziedzińca o wymiarach 90 m na 100 m. Mały park krajobrazowy z 2 połowy XIX w. o pow. 3,68 ha (wraz z terenem przykościelnym) posiada niewielki ogród użytkowy, zaś w części wschodniej znajduje się łąka. Nadal czytelny jest układ przestrzenny terenów dworskich z dziedzińcem i parkiem. Zachowane elementy to: dwa owalne stawki, nieliczny starodrzew przy granicy parku, pojedyncze stare jawory i jaworowa aleja. Na uwagę zasługuje okazała topola o obwodzie 620 cm .Ochroną ekologiczną objęto dawne tereny dworskie i pas wokół nich szerokości 20 m. Topolę proponuje się objąć ochroną jako pomnik przyrody.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

STARY PRZYBYSŁAW Pribslaff

- Nieczynny cmentarz, założony jako ewangelicki w 2 połowie XIX w.; powierzchnia 0,32 ha. Najstarszy zachowany nagrobek z 1911 r.
- Cmentarz przykościelny o powierzchni 0,11 ha z początku XX w., kościół został rozebrany, cmentarz nieczynny.
- Budynek dawnego dworu to niewielki, założony na planie prostokąta, obiekt posiadający na osi frontowej werandę i prostokątną przybudówkę w elewacji tylnej. Przykryty dwuspadowym dachem nie posiada wyraźnych cech stylowych.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

ZĄBROWO Semerow - owalnica

Duża wieś posiadająca średniowieczną metrykę (stanowiła majątek rycerski).

- **Kościół p.w. św. Stanisława, ryglowy z XVIII w. nr rej. 195 z dn.1.07.1959 r.**
  wraz z otoczeniem i wystrojem wnętrza (chrzcielnica i obraz „Ukrzyżowanie).
  W 1977r w miejscu obiektu ryglowego wzniesiono budynek murowany, zachowując bryłę i skalę.
- **Pałac z początku XX w. nr rej. 1004 z dn. 31.03.1978 r.**
- **Park z XIX w. nr rej. 1004 z dn. 31.03.1978 r.**
  Założenie położone jest w północno - wschodnim krańcu wsi i zajmuje teren o powierzchni 3,0 ha. Neobarokowy pałac został zbudowany w 1920 r na planie prostokąta. Budowla zwrócona jest fasadą w kierunku podwórza gospodarczego, zaś od południa i wschodu otoczona jest parkiem. Obiekt jest podpiwniczony, dwukondygnacyjny, przykryty pięknym mansardowym dachem, z ryzalitem na osi poprzecznej budynku i prostokątną przybudówką od wschodu. Zachował się w prawie pierwotnej formie. Częściowo uszkodzony jest wystrój architektoniczny (ubytki sztukaterii), ale zachował się wystrój wnętrz - klatka schodowa, kominek.
  Park w kształcie prostokąta zachował drzewostan, głównie rodzimego pochodzenia. W pobliżu pałacu rosną kasztanowce, jesion, choinka kanadyjska, wiązy i samotnie wznosi się na wolnej, półkolistej przestrzeni cis. W części południowo – wschodniej znajduje się sad, a wzdłuż jego granicy (od południowego-wschodu) rośnie rząd świerków. Park od drogi oddziela kamienny mur, pozostałe ogrodzenie stanowi siatka. Park posiada niewielkie znaczenie plastyczno - topograficzne dla wsi. Wzdłuż granic parku ustalono pas ochrony ekologicznej szerokości 50 m.
- Cmentarz założony jako ewangelicki w XIX w. o pow. 0,69 ha, z piękną aleją lipową; nieczynny.
- Inne obiekty znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wymieniono w załączonym wykazie.

4. WNIOSKI:

- Wśród wymienionych i opisanych terenów zabytkowych mamy pięć założeń pałacowo-parkowych zaliczonych przez służby konserwatorskie do zabytków o znaczeniu regionalnym. Są to dawne majątki w Bierzwnicy, Klępczewie, Lekowie, Oparznie i Ząbrowie. Do grupy obiektów o takim samym (ponadlokalnym) znaczeniu należą ryglowe kościoły w: Lekowie, Oparznie, Smardzku i Sławie.
- Z uwagi na licznie występujące obiekty zaewidencjonowane jako dobra kultury (ewidencja dóbr kultury WKZ) wsie: Bierzwnica, Cieszeniewo, Kluczkowo, Lekowo, Oparzno, Rusinowo, Stary Przybysław, Ząbrowo, należy poddać szczególnej dbałości w kształtowaniu nowej zabudowy (skala, forma, materiały) w nawiązaniu do wiejskiej zabudowy istniejącej, a także zachować układ przestrzenny wsi Rogalino.
- Z uwagi na szczególne wartości rekomenduje się wpisanie do rejestru zabytków następujących obiektów:
  - Oparzno: dom mieszkalny nr 145 (dawna pastorówka) chałupa szachulcowa nr 35 pałac
  - Bierzwnica: kościół
  - Krosino: kościół
  - Stary Przybysław: dom mieszkalny nr 26
- Zgodnie z obowiązującymi przepisami należy założyć i prowadzić gminną ewidencję dóbr kultury znajdujących się na terenie gminy. Ewidencja prowadzona przez wojewódzkiego konserwatora zabytków powinna być zweryfikowana pod względem lokalizacji obiektów (adresów) i stanu faktycznego.
- Strefy ochrony konserwatorskiej obiektów zabytkowych oraz obszarów o walorach zabytkowych (układów wiejskich, otoczenia obiektów wpisanych do rejestru zabytków, założeń dworsko/pałacowo-parkowych, cmentarzy) a także granic obszarów obserwacji archeologicznej zaewidencjonowanych stanowisk archeologicznych należy określić w planach miejscowych i innych decyzjach administracyjnych. Ustanowienie stref ochrony (przez wojewódzkiego konserwatora zabytków) powinno nastąpić na podstawie badań naukowych (specjalistycznych opracowań).

VII KOMUNIKACJA

1. KOMUNIKACJA DROGOWA

1.1. Sieć drogowa

Sieć drogowa w gminie jest dobrze rozwinięta, obsługująca wszystkie jednostki osadnicze, zbiegająca się promieniście do miasta Świdwina, siedziby Samorządu Gminy i centrum administracyjno-usługowego dla mieszkańców gminy. Są to drogi dość wąskie, o nieutwardzonych poboczach, przebiegające przez położone przy trasie wsie, z obustronną zabudową. Drogi są w dość dobrym stanie technicznym o nawierzchni utwardzonej (ponad 90%). Przez gminę przebiegają 3 drogi wojewódzkie:

- **Nr 151** Świdwin-Łobez (przez miejscowość Gola Dolna)
- **Nr 152** Płoty-Świdwin-Połczyn Zdrój
- **Nr 162** Kołobrzeg-Świdwin-Drawsko Pomorskie

Poza drogami wojewódzkimi funkcjonuje rozbudowana sieć dróg powiatowych stwarzająca możliwość łatwego dojazdu do miasta Świdwina (centrum obsługi ludności gminy):

- Nr 158 P – (od drogi 152 W) Rusinowo - Kowanowo - Berkanowo - Ząbrowo - Międzyrzecze
- Nr 159 P – Jastrzębniki - Przymiarki (do drogi 162W)
- Nr 162 P – Bełtno - Lekowo - Jastrzębniki (gm. Sławoborze)
- Nr 178 P – od drogi 162W - Biały Zdrój (gm. Sławoborze) - Bystrzyna
- Nr 180 P – Sława - Lipie (gm. Rąbino)
- Nr 301 P – Ząbrowo - Kartlewo - Lekowo - Cieszyno (do drogi 152W)
- Nr 303 P – od drogi 152W - Osowo - Łąkowo - Oparzno - Stary Przybysław - Świdwin
- Nr 304 P – Oparzno - Lipie
- Nr 312 P – od drogi 313P - Nielep (gm. Rąbino)
- Nr 313 P – Świdwin - Niemierzyno - Rogalino - Dąbrowa Białog. (gm. Rąbino)
- Nr 320 P – Świdwin - Świdwinek - Koszanowo (gm. Brzeżno)
- Nr 323 P - obsługująca rozproszoną zabudowę Świdwinka
- Nr 322 P – Świdwin - Świdwinek - Kluczkowo - Bierzwnica - Rycerzewko - Resko
- Nr 325 P– Bierzwnica - Cieszeniewo - Sława (do drogi 152W)
- Nr 326 P – Cieszeniewo - Sucha (gm. Połczyn Zdrój)
- Nr 329 P – Bierzwnica - Bronowo (gm. Połczyn Zdrój) -Połczyn Zdrój

Pozostałe drogi to drogi przeważnie gruntowe lub utwardzone prowizorycznie należące do gminy lub drogi zakładowe (AWRSP, LP). Gęstość dróg o nawierzchni utwardzonej (z wyłączeniem dróg zakładowych) wynosi w przybliżeniu 56 km na 100 km^2. Istotnym problemem w przyszłości będzie rozwiązanie komunikacji przelotowej dla miasta Świdwina. Ze wstępnych analiz wynika, że obejście drogowe (dla drogi 162W) będzie przebiegało przez teren administrowany przez gminę. Zagadnienie to będzie wymagało współpracy Samorządów i odrębnego opracowania planistycznego.

1.2. Komunikacja publiczna

Sieć połączeń autobusowych na terenie gminy jest dobrze rozwinięta. We wszystkich wsiach zlokalizowane są przystanki autobusowe. Poza bezpośrednią obsługą PKS (brak przystanków) są wsie: Gola Górna, Gola Dolna (dojście 0,8 do 0,5 km), Świdwinek II (1,4km) oraz pojedyncze rozproszone siedliska. Dworzec autobusowy znajduje się w mieście Świdwinie. Kursy liniowe łączą Świdwin z sąsiednimi gminami oraz miastami wojewódzkimi: Koszalin, Szczecin. Najwięcej podróżnych korzysta z autobusów na kierunkach Połczyn Zdrój i Sławoborze.

2. KOLEJNICTWO

Przez gminę przebiegają dwie linie kolejowe:

- linia pierwszorzędna jednotorowa relacji Szczecin - Stargard - Świdwin - Białogard, jest zelektryfikowana
- linia drugorzędna jednotorowa relacji Połczyn Zdrój - Świdwin, o znaczeniu lokalnym (wstrzymany ruch pasażerski)

Stacja PKP znajduje się w Świdwinie. Na linii Świdwin - Połczyn Zdrój zlokalizowane są 2 przystanki: w Smardzku i Cieszeniewie. W zakresie kolejnictwa nie przewiduje się zmian dotyczących obiektów PKP leżących na terenie gminy związanych z funkcjonowaniem tras komunikacyjnych.

VIII INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Gmina Świdwin składa się z 18 sołectw – (45 miejscowości łącznie z osadami). Charakteryzuje się dużym zainwestowaniem w urządzenia wodociągowe. Mieszkańcy zaopatrywani są w wodę ze znacznej ilości ujęć. Zaopatrzenie w wodę gm. Świdwin odbywa się ze studni głębinowych w których wody podziemne czwartorzędowe występują na dużych głębokościach i są przykryte warstwą nieprzepuszczalną. Ogólnowiejskich wodociągów nie posiadają trzy miejscowości: Sława, Kluczkowo, Świdwinki.
Występują różne formy własności bądź administrowania i technicznej obsługi urządzeń zaopatrzenia w wodę.

SOŁECTWO CIESZENIEWO.

Wodociąg eksploatowany przez Gminę. Zasilanie z sieci energetycznej. Pompa G-50/VIII o wydajności 250 L/min. Studnia głębinowa - 39 m głębokości. Długość sieci wodociągowej 2 228 mb. W sołectwie Cieszeniewo jest 21 studni kopanych, które są wykorzystywane sporadycznie przez mieszkańców. Głębokość studni wynosi Od 8 do 15 m.

SOŁECTWO BYSTRZYNA.

Wodociąg grupowy eksploatowany przez Gminę. Ujęcie wody w Bystrzynie obsługuje miejscowości Dobrowola i Bystrzynka oraz Biały Zdrój w gminie Sławoborze (po wykonaniu wodociągu przesyłowego). Zasilanie z sieci elektrycznej Pompa G-60. Studnia wiercona o głębokości 38 m. Długość sieci wodociągowej 3 050 mb. W sołectwie są dwie studnie kopane o głębokości 8-15 m.

SOŁECTWO RUSINOWO.

Wodociąg grupowy (Rusinowo, Kowanowo, Bedlno, Blizno, Karpno, Przybyradz, Kawczyno) eksploatowany przez Gminę o najdłuższej sieci wodociągowej wynoszącej 17.346 mb. Zasilanie z sieci energetycznej, zainstalowane są dwie pompy o głębokości 102 i 88 m. W sołectwie jest 18 studni kopanych o głębokości 8-15 m. Sporadycznie wykorzystywanych przez mieszkańców.

SOŁECTWO ROGALINO

Wodociąg eksploatowany przez Gminę – obsługuje Rogalino Dolne i Górne. Zasilanie z sieci energetycznej. Są dwie studnie o głębokości 45 i 83 m. Długość sieci wodociągowej wynosi 7 800 mb. W sołectwie Rogalino jest tylko 1 studnia kopana o głębokości 10-15 m.

SOŁECTWO BEŁTNO.

Wodociąg eksploatowany przez Gminę. Zasilanie z sieci energetycznej, studnia o głębokości 76 m. Długość sieci wodociągowej 1 650 m. W sołectwie są 3 studnie kopane o głębokości 8-15 m.

SOŁECTWO LEKOWO – ujęcie wody KARTLEWO

Wodociąg w Kartlewie eksploatowany jest przez Gminę. Zasilanie z sieci energetycznej.
Pompa SWG-60 /IX°. Studnia o głębokości 50 m. Długość sieci wodociągowej z przyłączami wynosi 1 230 mb. W miejscowości Kartlewo są 2 studnie kopane o głębokości 18-25 m.

SOŁECTWO STARY PRZYBYSŁAW.

W sołectwie Przybysław jest tylko sieć wodociągowa o długości 4 200 mb. Woda kupowana jest z hydroforni POM Świdwin. Sieć nadzorowana jest przez Gminę

SOŁECTWO LEKOWO.

Wodociąg eksploatowany przez AWRSP. Zasilanie z sieci energetycznej. Studnie głębinowe o głębokości 84 i 65 m. Długość sieci wodociągowej 5 600 mb. W miejscowości Lekowo jest 6 studni kopanych o głębokości 8-15 m.

SOŁECTWO BERKANOWO.

Wodociąg eksploatowany przez AWRSP. Zasilanie z sieci energetycznej. Studnia o głębokości 55m. Długość sieci wodociągowej 2 830 mb. W sołectwie są użytkowane jest 2 studnie kopane o głębokości od 10-18 m.

SOŁECTWO BERKANOWO wodociąg ZĄBROWO

Wodociąg eksploatowany przez AWRSP. Zasilanie z sieci energetycznej. Studnia o głębokości 28 m. Długość sieci 833 mb. W miejscowości Ząbrowo są dwie studnie kopane o głębokości 8-15 m.

SOŁECTWO CIESZYNO.

Wodociąg eksploatowany przez AWRSP. Zasilanie energetyczne. Studnia o głębokości 60 m.
Długość sieci 1 700 mb. Jest 5 studni kopanych o głębokości 8-12 m.

SOŁECTWO KROSINO wodociąg PRZYMIARKI

Wodociąg eksploatowany przez AWRSP. Zasilanie energetyczne. Głębokość studni 61 m.
Długość sieci 1 200 mb. W miejscowości Przymiarki nie występują studnie kopane.

SOŁECTWO CIESZYNO wodociąg KLĘPCZEWO
Wodociąg eksploatowany przez AWRSP. Zasilanie energetyczne. Studnia o głębokości 105 m. Wydajność 54 m3/h. Długość sieci 2 400 mb.

SOŁECTWO KROSINO wodociąg KROSINO
Wodociąg eksploatowany przez AWRSP. Zasilanie energetyczne. Studnia o głębokości 46 m. Wydajność studni 36 m3/h. Długość sieci 3 000 m. Jest 7 studni kopanych o głębokości 15-25 m.

SOŁECTWO ŁĄKOWO wodociąg OSOWO
Wodociąg eksploatowany przez AWRSP. Zasilanie energetyczne. Studnia o głębokości 42 m. Wydajność studni 36 m3/h.Długość sieci 1 300 mb. Są użytkowane 2 studnie kopane o głębokości 15-22 m.

SOŁECTWO OPARZNO.
Zasilanie energetyczne. Studnia o głębokości 40 m. Wydajność studni 32 m3/h.
Długość sieci wodociągowej 3 200 mb. Jest 10 studni kopanych o głębokości 8-12 m.
Część studni na kolonii wykorzystywana jest jako źródło wody. Część studni wykorzystywana jest sporadycznie. Wodociągi w administrowaniu Spółek.

SOŁECTWO ŁĄKOWO.
Zasilanie energetyczne. Studnia o głębokości 40 m. Wydajność studni 36 m3/h. Długość sieci 2.500 mb.
W miejscowości Łąkowo jest 13 studni o głębokości 10-12 m.

SOŁECTWO SMARDZKO.
Zasilanie energetyczne. Studnia o głębokości 55 m. Wydajność studni 54 m3/h.
Długość sieci wodociągowej 5 000 mb. Są 3 studnie kopane.

SOŁECTWO BIERZWNICA wodociąg BIERZWNICA
Zasilanie energetyczne. Studnia o głębokości 40 m. Wydajność studni 42 m3/h. Długość sieci wodociągowej 5.800 mb. Jest 6 studni kopanych o głębokości 8-14 m, z których mieszkańcy korzystają sporadycznie.

2. ODPROWADZENIE ŚCIEKÓW

Na terenie gminy istnieją oczyszczalnie w następujących miejscowościach: Klępczewie, Smardzku, Bierzwnicy, Krosinie, Lekowie, Niemierzynie, Ząbrowie, Oparznie.

1. Klępczewo – oczyszczalnia mech.-biologiczna
2. Smardzko - oczyszczalnia mech.-biologiczna
3. Bierzwnica - oczyszczalnia mech.-biologiczna
4. Krosino – osadniki gnilne
5. Lekowo – osadniki gnilne
6. Niemierzyno – oczyszczalnia mech.-biologiczna
7. Ząbrowo – oczyszczalnia mechaniczna
8. Oparzno – oczyszczalnia trzcinowa

Pozostałe miejscowości w gminie nie posiadają urządzeń do oczyszczania ścieków. Są one odprowadzane do zbiorników bezodpływowych, dołów gnilnych lub bezpośredni do rowów melioracyjnych lub w grunt. Wiele zabudowań posiada ustępy suche. Odprowadzenie wód deszczowych odbywa się powierzchniowo w grunt i do pobliskich rowów otwartych.

3. ZAOPATRZENIE W GAZ,

Gmina (i miasto) Świdwin zasilana jest z istniejącego gazociągu w/c relacji Mirosławiec – Złocieniec - Drawsko Pomorskie – Łobez – Brzeżno - Świdwin. W gminie Świdwin rozprowadzany będzie gaz ziemny (GZ-35), podgrupy – 35 przez okres 10 lat, oraz docelowo gaz ziemny wysokometanowy podgrupy GZ-50.

W gminie Świdwin gospodarka gazownicza przedstawia się następująco:

- Nowy i Stary Przybysław – zasilane gazociągiem śr/c de 125, de 110, de 90, de 63 ze stacji red.-pom. II-go st. przy ul. Szczecińskiej w miejscowości Świdwin.
- Od gazociągu śr/c Dn 200 w miejscowości Świdwin doprowadzony jest gaz gazociągiem śr/c de 125 do miejscowości Smardzko. W miejscowości tej zasilana jest jedynie lokalna kotłownia c.o. i c.w. dla budynków wielorodzinnych.
- Między miastem Świdwinem a miejscowością Smardzko znajduje się duże osiedle wojskowe. Na osiedlu tym zlokalizowana jest stacja redukcyjno - pomiarowa II-go stopnia o przepustowości Q = 1000 Nm^3/h dla celów kotłowni o mocy 6,0 MW. Stacja ta zasilana jest gazociągiem śr/c de 125 od gazociągu dosyłowego Świdwin – Smardzko.

Od gazociągu śr/c Dn 125 w miejscowości Stary Przybysław doprowadzony jest gazociąg śr/c de 160, de 125 do miejscowości Klępczewo wraz z przyłączami do kotłowni przy szkole podstawowej, do osiedla budynków wielorodzinnych i kotłowni osiedlowej.

- W 1999r. realizowane jest doprowadzenie gazu do miejscowości Lekowo - włączenie do gazociągu Stary Przybysław – Klępczewo, oraz w latach następnych planowane przyłącza do budynków mieszkalnych w Smardzku.
- Opracowany został „Program gazyfikacji gminy Świdwin", który zakłada gazyfikację wszystkich zwartych wsi w gminie i kolonii (zabudowy rozproszonej) leżących w sąsiedztwie gazociągu dosyłowego średniego ciśnienia.
- W pozostałych miejscowościach o rozproszonej zabudowie mieszkańcy korzystać będą z gazu bezprzewodowego w butlach - dostarczanego przez lokalnych dostawców.

4. CIEPŁOWNICTWO

Na terenie gminy istnieje 50 kotłowni obsługujących pojedyncze obiekty (sklepy, szkoły, warsztaty) lub budownictwo wielorodzinne. Prawie wszystkie działają na bazie paliwa stałego. Jedynie kotłownie: dla osiedla mieszkaniowego (wojskowego) koło Smardzka, kotłownia dla budownictwa wielorodzinnego w Smardzku, oraz kotłownia przy szkole podstawowej w Klępczewie jako paliwa używają gazu ziemnego.

Rozproszony charakter zabudowy i mała aktywizacja gospodarcza jednostek osadniczych w gminie poza miejscowościami: Krosino, Klępczewo, Lekowo, Oparzno, Smardzko, nie stwarza korzystnych warunków dla rozwoju scentralizowanego zaopatrzenia w ciepło.

5. ELEKTROENERGETYKA

Gmina zasilana jest z sieci terenowej SN –15 kV. Stanowi ona podstawę układu całej sieci gminnej.

Źródłem zasilania gminnej sieci elektroenergetycznej jest stacja zasilająca (GPZ) zlokalizowana na terenie miasta Świdwina – jest to stacja 110/15 kV. Przez teren gminy biegnie trasa sieci najwyższych napięć (400 kV Dunowo-Gryfino) przecinająca gminę w rejonie wsi Przybyradz i Lekowo, oraz biegnąca niemal równolegle linia wysokiego napięcia (110 kV Białogard-Łobez) w rejonie wsi Lekowo, Bełtno i Przybyradz z odgałęzieniem do GPZ miasta Świdwina. Drugą linią 110kV biegnącą przez teren gminy jest linia wychodząca z GPZ Świdwin, biegnąca na wschód przez teren sołectw: Świdwinek, Kluczkowo, Bierzwnica w kierunku Połczyna Zdroju. Sieć terenowa SN – 15 kV na terenie gminy jest napowietrzna. Rozdysponowanie energii na terenach zabudowanych odbywa się poprzez trafostacje przeważnie słupowe. Na terenie gminy nie istnieją żadne inne źródła energii produkujące energię w sposób niekonwencjonalny.

6. TELEKOMUNIKACJA

Po przeprowadzonej w 1998 roku „Telefonizacji Gminy Świdwin" ilość abonentów telefonów wzrosła o 400, średnia gęstość -10 abonentów na 100 mieszkańców.

Zakłada się, że gmina obsługiwana będzie przez jedną centralę w Świdwinie jednak w planie rezerwuje się możliwość utrzymania małych central wiejskich, które w przyszłości będą zlikwidowane. Sieci miejscowe rozbudowywane będą poprzez zastosowanie kabli doziemnych i napowietrznych. W przyszłości przewiduje się (zamiast obecnych przestarzałych) instalację cyfrowych central telefonicznych na terenie byłego woj. koszalińskiego, co pozwoli na pełne zaspokojenie zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne.

Do tego czasu proponuje się wykorzystać istniejące oraz produkowane urządzenia łączności, bądź to z zakupów - bądź z przemieszczeń. Są to urządzenia central wiejskich CAG 50, central SPC 96 oraz reduktory łączy abonenckich RŁA 12/4 czy też RŁA64/8, które umożliwiają przyłączenie nowych abonentów po już istniejących łączach.

Centrale wiejskie podłączone są do CA Świdwin.

Na terenie gminy Świdwin czynnych jest 6 central telefonicznych:

Rusinowo - sieć kablowa ziemna / częściowo kable samonośne na podbudowie słupowej 96 numerów
Cieszeniewo - sieć kablowo - napowietrzna z małymi rezerwami 50 numerów
Lekowo - sieć ziemna 64 numery.
Świdwin - w części zasilającej tereny wiejskie linia napowietrzna i doziemna bez rezerw.
Klępczewo - sieć docelowa kablowa ziemna 84 numery.
Smardzko - sieć kablowa. Urządzenia PCM
Ząbrowo - sieć kablowa napowietrzna 24 numery, instalacja centrali RŁA 64/8
Oparzno - 36 numerów
Łąkowo - 20 numerów, instalacja RŁA 64/8
Bierzwnica - 64 numery z CA Świdwin, instalacja 5 kpl. RŁAl2/4

Krosino - 70 numerów, instalacja RŁAl2/4
Kluczkowo - 12 numerów,
Cieszeniewio - po przełączeniu abonentów Kluczkowa, Bierzwnicy, Sławy i Przyrzecza zabezpieczy potrzeby mieszkańców Cieszeniewa.

Rozbudowę sieci miejscowych planuje się według następujących zasad:

- na terenach zurbanizowanych przewiduje się budowę sieci rozdzielczych o docelowej pojemności (układanych w ziemi) tworząc nowe obszary szafowe.
- na terenach o luźnej zabudowie oraz na trasach przewidzianych do kablowania w II etapie inwestycji wykorzystywać istniejącą podbudowę słupową a w szczególnych przypadkach podbudowę linii elektrycznych NN i podwiesić kable napowietrzne samowiszące.
- II etap telefonizacji gminy ma w przyszłości polegać na wymianie istniejących central elektromechanicznych na elektroniczne, a central wiejskich na koncentratory wyniesione oraz układanie kabli światłowodowych do koncentratorów, a wraz z nimi kabli miejscowych do zasilania abonentów.

W planach ZT Koszalin koncentratory wyniesione na terenie gminy Świdwin będą zlokalizowane w Smardzku, Bierzwnicy i Lekowie. Krosino, Klępczewo i Oparzno będą łączone do SMW Świdwin kablami miejscowymi tworząc nowe obszary szafowe.

WSKAŹNIKI GĘSTOŚCI NUMERÓW TELEFONICZNYCH NA 100 MIESZKAŃCÓW

OKRES	LUDNOŚĆ	ILOŚĆ NUMERÓW ISTNIEJĄCYCH lub PRZEWIDYWANYCH	WSKAŹNIK GĘSTOŚCI
XII 1995	6528	290	4,4
XII 1998	6550	688	10,5
po I etapie: 2000	6600	1094	15

Poza telefonią przewodową na terenie gminy zlokalizowana jest stacja przekaźnikowa telefonów komórkowych w systemie GSM.

7. USUWANIE ODPADÓW

Obecnie na terenie gminy jest zlokalizowanych 18 punktów gromadzenia odpadów (w okolicy każdej miejscowości sołeckiej). Nie są one przystosowane do odbioru śmieci pod względem technicznym (zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów). W większości są prowizoryczne. Na tereni gminy znajduje się urządzone wysypisko nieczystości stałych w Psarach – obręb Świdwinek - wspólne dla gminy i miasta Świdwin.
Istnieją warunki do dalszej rozbudowy wysypiska.

8. REGULACJA STOSUNKÓW WODNYCH

Ponieważ gmina jest typowo rolnicza a warunki sprzyjają rozwojowi rolnictwa należy spodziewać się wzrostu areału pod zasiew i wypas zwierząt hodowlanych. Wszystko to ma wpływ na wielkość i zakres melioracji oraz na stan i jakość wód powierzchniowych w całej gminie. Wymagane zabiegi dotyczące systemu melioracyjnego to:

- konserwacja brzegów rzeki Regi,
- melioracja użytków zielonych i ornych w czterech kompleksach: w rejonie miejscowości Bełtno – Rusinowo – Przybyradz – Osowo, Lekowo – Klępczewo – Stary Przybysław, Świdwinek – Smardzko, Bierzwnica
- stała konserwacja istniejących urządzeń drenowych i rowów melioracyjnych

Projekt melioracji po 2000 roku jest w trakcie opracowywania przez Biuro Projektów Wodnych i Melioracji w Koszalinie. (szczegółowe omówienie w rozdz.Vpkt.2-rolnictwo)

Dla powyższych celów nie występuje potrzeba spiętrzania i gromadzenia wody w zbiornikach retencyjnych.

W okolicach Klępczewa istnieją warunki (wynikające z ukształtowania terenu) do urządzenia sztucznego zbiornika wodnego służącego zarówno celom gospodarczym (hodowla ryb) jak i rekreacyjnym w ograniczonym zakresie. Aktualnie - pomimo suchego lata - na terenie tym istnieje rozlewisko wody.

W obszarze objętym zmianą studium z roku 2012 i 2015 nie znajdują się obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią ani też obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi.

IX STRUKTURA PRZESTRZENNA

1. STRUKTURA OSADNICZA

Obszar gminy podzielony został na 18 sołectw. Wsie są przeważnie zwarte, z nielicznymi zagrodami oddalonymi od wsi, za wyjątkiem Świdwinka, którego zabudowa jest w całości typową zabudową rozproszoną. Kilka wsi stanowi przysiółki – głównie budynki po PGR, o niewielkiej liczbie mieszkańców.
Liczba ludności - stan na 31.10.1998r.

Lp.	Sołectwo	Wieś	Liczba mieszkańców	Razem
1	Bełtno	Bełtno	165	165
2	Berkanowo	Berkanowo	130	343
		Głuszkowo	7	
		Ząbrowo	206	
3	Bierzwnica	Bierzwnica	592	686
		Krasna	2	
		Rycerzewko	92	
4	Bystrzyna	Bystrzyna	41	115
		Bystrzynka	45	
		Dobrowola	25	
5	Cieszeniewo	Cieszeniewo	216	226
		Kluczkówko	10	
6	Cieszyno	Cieszyno	107	754
		Klępczewo	647	
7	Kluczkowo	Kluczkowo	204	754
8	Krosino	Krosino	512	
		Przymiarki	38	
9	Lekowo	Lekowo	663	729
		Kartlewo	54	
		Kunowo	12	
10	Łąkowo	Łąkowo	234	289
		Osowo	55	
11	Niemierzyno	Niemierzyno	142	142
12	Oparzno	Oparzno	331	501
		Gola Dolna	25	
		Gola Górna	36	
		Lipce	109	
13	Rogalino	Rogalino	141	159
		Rogalinko	18	
14	Rusinowo	Rusinowo	315	473
		Bedlno	14	
		Blizno	15	
		Karpno	6	
		Kawczyno	15	
		Kłośniki	16	
		Kowanowo	47	
		Przybyradz	13	
		Śliwno	32	
15	Sława	Sława	175	175
16	Smardzko	Smardzko	543	543
17	Stary Przybysław	Stary Przybysław	229	260
		Miłobrzegi	3	
		Nowy Przybysław	28	
18	Świdwinek	Świdwinek	183	211
		Psary	28	
		Razem		**6525**

2. STRUKTURA UŻYTKOWANIA

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia (ha)	Udział %
użytki rolne	15 580	63%
w tym:		
grunty orne	13 356	
sady	55	
łąki trwałe	1 359	
pastwiska	810	
grunty leśne i zadrzewienia	7 058	28,5%
wody	543	2,2%
tereny komunikacji	600	2,4%
tereny osiedlowe	420	1,8%
nieużytki	464	1,9%
różne	35	0,2%
RAZEM	24 734	

Jak wynika z powyższego zestawienia znacząca część terenów stanowi użytki rolne (63%). Lesistość gminy jest średnia - 28,5% co na tle gmin byłego województwa koszalińskiego jest zalesieniem niewielkim.

3. STRUKTURA WŁADANIA

Mienie komunalne gminy Świdwin stanowi 336,0 ha. Są to drogi gminne, grunty rolne, tereny zabudowane, lasy i zadrzewienia oraz tereny różne (wyrobiska po eksploatacji surowców, wysypiska śmieci, nieużytki itp.).

Struktura własnościowa gruntów jest następująca:

- AWRSP – 46%
- Lasy Państwowe – 26%
- RSP – 5%
- grunty prywatne – 19%
- pozostałe – 6%

Głównymi elementami należącymi do gminy są drogi gminne, obiekty użyteczności publicznej (szkoły, świetlice, remizy OSP) oraz niewielkie tereny eksploatacji surowców i wysypiska śmieci, a także wodociągi wiejskie w 7 wsiach.

Lp.	Opis mienia	Łączna ilość
1	Grunty rolne	29,0 ha
2	Drogi	257,7 ha
3	Lasy	4,0 ha
4	Tereny zielone, place	7,0 ha
5	Działki budowlane inne	37,0 ha
6	Budownictwo niemieszkalne	7 obiektów
7	Szkoły	9 obiektów
8	Ośrodki kultury i świetlice	10 obiektów
9	Budynki mieszkalne	8 obiektów
10	Sieć wodociągowa	26,7 km
11	Wysypiska śmieci	18 obiektów

X MOCNE I SŁABE STRONY, SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU

1. MOCNE STRONY

Wszystkim, co zaliczyć można do mocnych stron gospodarki gminę obdarowała natura. Należą tu przede wszystkim:

- zasobna i duża rolnicza przestrzeń produkcyjna o korzystnych warunkach rozwoju produkcji zarówno roślinnej jak i zwierzęcej
- urozmaicona rzeźba terenu
- korzystne warunki klimatu lokalnego
- korzystne stosunki wodne
- nieskażone środowisko przyrodnicze, a więc czyste powietrze, nieskażona gleba, oraz nie zniszczona powierzchnia ziemi
- bogata szata roślinna – żyzne i urozmaicone siedliska leśne, bogate gatunkowo zbiorowiska roślinności zielnej, kośne łąki i pastwiska zajmujące znaczną powierzchnię gminy, oraz ciekawe zespoły roślinności rodzimej (starodrzewy dębowe, bukowe, świerkowe i grabowe)
- bogata fauna – zwierzyna łowna, liczne gatunki ptaków lądowych, a na terenach podmokłych rzadkie gatunki awifauny
- potencjał przyrodniczy odznaczający się zdolnością samoregulacyjno-odpornościową mierzony skalą 3-stopniową;
  - duży obejmuje ca 40% obszaru gminy
  - średni obejmuje również 40% obszaru gminy
  - mały obejmuje jedynie 20% obszaru gminy

Na tej bazie rozwinęła się jednorodna funkcja gospodarcza gminy – rolnictwo.
Ponadto do mocnych stron gospodarczych gminy zaliczyć można:

- dobrze rozwiniętą sieć drogową obsługującą wszystkie jednostki osadnicze i zbiegającą się promieniście w siedzibie gminy i powiatu – mieście Świdwinie. Drogi są utwardzone i w dobrym stanie technicznym, chociaż wąskie i przeważnie o nieutwardzonych poboczach.
- dobrze wykształconą sieć osadniczą o dużych wsiach i zwartej zabudowie. Zabudowa rozproszona i przysiółki występuje nielicznie.
- Dość dobrze rozwinięte wyposażenie infrastruktury komunalnej, tj. zwodociągowanie większości zabudowy mieszkalnej i gospodarczej, dość duża liczba oczyszczalni ścieków i rozpoczęcie gazyfikacji wsi.

2. SŁABE STRONY

Słabe strony gospodarki gminy dotyczą działalności człowieka. Należą do nich:

- niewykorzystany i zaniedbany potencjał gospodarczy rolniczej przestrzeni produkcyjnej – nieustabilizowana forma własności gruntów rolnych, w której przeważają jeszcze grunty AWRSP dzierżawione okresowo przez innych użytkowników, zaś grunty we władaniu prywatnym należą do gospodarstw indywidualnych, których średni areał wynosi zaledwie 14,3 ha; funkcjonuje ca 30% gospodarstw b. małych, o areale do 5 ha.
- niewysokie plony, niekorzystna struktura zasiewów i słaba obsada zwierząt hodowlanych
- zakwaszone gleby
- bardzo słabo rozwinięty przemysł przetwórstwa rolno-spożywczego w stosunku do ilości produkowanych surowców
- niedostateczne wyposażenie wsi w usługi
- zaniedbane budownictwo mieszkaniowe w dużej części wymagające remontów lub wymiany
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych głównie rzeki Regi
- nieodpowiedni stan istniejących oczyszczalni ścieków i brak oczyszczalni w kilku większych jednostkach osadniczych

3. SZANSE ROZWOJU

Szansą rozwoju gospodarki gminy jest poprawianie stanu rolnictwa poprzez:

- unormowanie struktury władania gruntów – pełną prywatyzację rolnictwa
- poprawę struktury wielkości gospodarstw
- pełniejsze wykorzystanie możliwości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
- kompleksowy rozwój gospodarki rolnej, przemysłu rolno-spożywczego i przetwórstwa paszowego
- tworzenie grup producenckich

Innych możliwości i szans rozwoju opartego o własne zasoby oprócz rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego, i w niewielkim stopniu leśnictwa oraz przemysłu drzewnego gmina nie posiada z uwagi na brak większych zasobów surowców naturalnych i mało atrakcyjne turystycznie obszary.

Nie wyklucza się natomiast możliwości lokalizowania przemysłu nie związanego z rodzimymi zasobami, jednakże należy wykluczyć możliwość lokalizowania zakładów produkcyjnych szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi.

4. ZAGROŻENIA

Największym zagrożeniem dla rozwoju gospodarki gminy jest trwająca od lat bardzo niska dochodowość rolnictwa. Należy zakładać, że regres ten jest przejściowy. Jednym z czynników aktywizujących rolnictwo może być restrukturyzacja gospodarki rolnej.

Innym zagrożeniem może być pogłębienie się ujemnego salda migracji ludności gminy, a szczególnie ludzi w wieku mobilnym. Oba te zjawiska są wzajemnie zależne.

Dla środowiska naturalnego zagrożeniem jest dekapitalizowanie się istniejących urządzeń odprowadzania i utylizacji ścieków oraz nieodpowiednia gospodarka odpadami stałymi.

Rozwijanie i wykorzystywanie mocnych stron, a eliminowanie lub ograniczanie słabych, a także korzystanie z szans i unikanie zagrożeń – przyjęto za podstawę przy formułowaniu celów i kierunków polityki przestrzennej gminy. Strategię rozwoju gminy zawarto w odrębnym opracowaniu.

UWAGA!
Pogrubioną czcionką na szarym tle wprowadzono zmiany i uzupełnienia w tekście Studium w zakresie problematyki dotyczącej obszaru objętego zmianą oraz terenów, na które może oddziaływać planowana inwestycja.

1. CELE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY

W oparciu o diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego, oraz wszystkich elementów działalności człowieka przyjmuje się dla gminy Świdwin jako cel strategiczny **rozwój zrównoważony** uwzględniający zarówno potrzeby społeczne, jak też ograniczenia wynikające z potencjału samoregulacyjno - odpornościowego środowiska.
Jest to taki rozwój gospodarki, w którym eliminuje się zagrożenia i dysproporcje, umacnia się potencjał samoregulacyjno - odpornościowy środowiska przyrodniczego, oraz rozwija się funkcje gospodarcze równomiernie i kompleksowo.

Rozwój zrównoważony uznaje się za optymalny, obowiązujący kierunek rozwoju gospodarczego i przestrzennego gminy.

Przyjmuje się jako wiodące, określające politykę rozwoju gminy następujące cele:

1. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i udostępnianie go dla potrzeb społeczeństwa w sposób racjonalny zapewniający:
   - zachowanie wartości lokalnych
   - poprawę stanu wszystkich elementów środowiska
   - wzbogacenie ekosystemu
   - stymulowanie procesu samoodtwarzania.
2. Harmonijny rozwój przestrzenny gminy poprzez:
   - utrzymanie podstawowych funkcji na poszczególnych obszarach
   - kompleksowe zainwestowanie obszarów przewidzianych do zabudowy
   - udostępnianie terenów dla potrzeb społeczeństwa w sposób zorganizowany, zgodnie z polityką przestrzenną.
3. Tworzenie warunków i zachęt dla kompleksowego rozwoju wiodącej funkcji gospodarczej gminy – rolnictwa, oraz współdziałanie z samorządami gmin sąsiednich w uaktywnieniu potencjału produkcyjnego rolnictwa
   - restrukturyzacja gospodarki rolnej
   - rozwój usług dla ludności i obsługi produkcji rolnej
   - rozwój przemysłu rolno – spożywczego
4. Odtwarzanie potencjału gospodarczego poprzez stworzenie korzystnych warunków dla powstawania małych i średnich przedsiębiorstw, w tym dla rozwoju zakładów przemysłu drzewnego.
5. Tworzenie sprzyjającego środowiska zamieszkania, pracy i wypoczynku z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez
   - sukcesywne ograniczanie i likwidowanie istniejących zagrożeń dla środowiska przyrodniczego i ludzi.
   - tworzenie warunków i zachęt do realizacji budownictwa mieszkalnego i usługowego,
   - realizację obiektów i terenów rekreacyjnych,
   - modernizowanie i budowę urządzeń obsługi technicznej (zaopatrzenie w wodę, usuwanie nieczystości gazyfikacja itp.).

Osiąganie celów realizować należy we współdziałaniu z Samorządem Gminy Miejskiej Świdwin, z uwagi na ścisły związek gospodarczy i społeczny. Miasto Świdwin stanowi ośrodek usług ponadpodstawowych dla ludności zamieszkałej na terenie gminy, a gmina stanowi naturalne zaplecze gospodarcze miasta.

2. GŁÓWNE FUNKCJE GMINY

Kierunki zagospodarowania przestrzennego wynikają z wybranych wiodących funkcji gminy.

Zakłada się rozwój następujących funkcji:

1. Rolnictwo jako funkcja podstawowa, wykorzystująca walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej z ukierunkowaniem na zwiększenie produkcji surowców dla przetwórstwa spożywczego (lokalnego i spoza gminy)
2. Przetwórstwo płodów rolnych wykorzystujące zasoby surowcowe rejonu
3. Leśnictwo wraz z przemysłem przetwórstwa drzewnego
4. Turystyka i rekreacja
5. **Kultura fizyczna i kultura - jako funkcje uzupełniające, służące głównie mieszkańcom gminy i okolic.**
6. Nie wyklucza się rozwoju innych sektorów produkcji.

3. GENERALNE ZASADY KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI

Po dokonaniu analiz stanu obecnego zainwestowania, oraz uwarunkowań wynikających z funkcjonowania środowiska przyrodniczego określa się generalne zasady kształtowania terenów zurbanizowanych i wolnych od zabudowy.

1. Sukcesywna rehabilitacja istniejącej zabudowy, w tym nieużytkowanych obiektów rolniczych (pozostałości byłych gospodarstw PGR).
2. Sukcesywna modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej oraz budowa (rozbudowa) systemów komunalnych w rejonach gminy nie objętych obsługą.
3. Modernizacja elementów komunikacji drogowej, w tym lokalizacja parkingów dla samochodów ciężarowych przy głównych trasach komunikacyjnych.
4. Ochrona przed zabudową układów ekologicznych, oraz ich wzbogacanie.
5. Dbałość o zachowanie skali i charakteru zabudowy.

Pod pojęciem „polityka przestrzenna" należy rozumieć programy działań samorządu wynikających z kompetencji. Programy te są sporządzane dla realizacji przyjętych celów i kierunków rozwoju gminy.

Na podstawie diagnozy stanu wszystkich elementów przestrzeni oraz sprecyzowanych uwarunkowań i kierunków rozwoju gminy określa się politykę przestrzenną
w odniesieniu do poszczególnych składników przestrzeni, która będzie podstawą do opracowania programów, oraz stanowienia prawa miejscowego.

Do realizowania polityki (sporządzania programów) przyjmuje się zasady określone w niniejszym rozdziale.

W aspekcie ekologicznym – określenie obszarów ochrony, oraz zasad dopuszczalnej działalności ludzkiej na tych obszarach i terenach do nich przylegających (na podstawie waloryzacji środowiska naturalnego).

W aspekcie społecznym – określenie obszarów strategicznych i kierunków rozwoju funkcji mieszkaniowej stosownie do wzrostu potrzeb, a także określenie zasad rozwoju funkcji towarzyszących w obrębie funkcji podstawowej

W aspekcie technicznym – określenie zasad dostosowania systemów infrastruktury technicznej i komunikacji do przestrzennego rozwoju gminy

W aspekcie gospodarczym – wyznaczenie obszarów strategicznych potencjalnego rozwoju funkcji gospodarczych, oraz zasad restrukturyzacji terenów zainwestowanych.

4. ZASADY OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

W oparciu o diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego, uwzględniając potrzeby społeczne i zrównoważony rozwój gospodarczy gminy przyjmuje się kierunki działania w zakresie ochrony zasobów środowiska i kształtowania przestrzeni.

4.1. Zasady generalne

Przyjmuje się generalne zasady polityki dotyczącej gospodarowania zasobami przyrody:

1) Przywrócenie, bądź poprawienie czystości wód powierzchniowych rzek i jezior poprzez:
   - budowę oczyszczalni ścieków, lub innych systemów utylizacji nieczystości płynnych (wybór metody oparty o rachunek ekonomiczny)
   - biologiczną obudowę koryt rzecznych i mis jeziornych
   - stosowanie zachęt do proekologicznych metod upraw rolnych na terenach wzdłuż rzek i wokół jezior
2) Rekultywacja terenów zanieczyszczonych gnojowicą
3) Urządzanie wysypisk nieczystości stałych z zabezpieczeniem podłoży – zgodnie z wymogami ochrony środowiska, lub zorganizowanie systemowej utylizacji odpadów z wywożeniem na komunalne wysypisko nieczystości stałych (wspólne dla gminy i miasta Świdwin).
4) Zalesienie zboczy dolin rzecznych i wierzchołków wzniesień w celu ograniczenia erozji gleby.
5) Zalesianie terenów o znikomej wartości produkcyjnej (nieprzydatnych w rolnictwie)
6) Ochrona przed zanieczyszczeniami i degradacją wszystkich elementów środowiska (powietrze, ziemia, wody, szata roślinna itp.) zgodnie z ustawami szczególnymi regulującymi zasady korzystania ze środowiska – przy stanowieniu i realizowaniu prawa miejscowego, oraz w decyzjach administracyjnych.

4.2. Tereny objęte ochroną na podstawie przepisów szczególnych

Chroni się przed zmianą dotychczasowego sposobu użytkowania, dewastacją i zanieczyszczeniami obszary i obiekty objęte ochroną prawną z mocy ustawy o ochronie przyrody i ustawy o lasach:

pomniki przyrody, do których zaliczono pojedyncze drzewa i grupy drzew:

Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego Nr 7 / 92 z dnia 8 września 1992 r. (Dz.Urz.Woj. Kosz. Nr 15 z 1992r.)

LEKOWO:

1. jesion wyniosły (obwód 700 cm)
2. dąb szypułkowy (obwód 570 cm)
3. dąb szypułkowy (obwód 425 cm)
4. dąb szypułkowy (obwód 660 cm)
5. dąb szypułkowy (obwód 470 cm)
6. dąb szypułkowy (obwód 850 cm)
7. dąb szypułkowy (obwód 495 cm)
8. dąb szypułkowy (obwód 460 cm)
9. dąb szypułkowy (obwód 615 cm)
10. buk zwyczajny (obwód 510 cm)
11. buk zwyczajny 3-pniowy (obwód 250, 260, 260 cm)
12. daglezja zielona (obwód 415 cm)

RUSINOWO:

1. jesion wyniosły (obwód 655 cm, wys. 24 m)

Uchwała Rady Gminy Świdwin Nr II /14 /98 z dnia 20 listopada 1998r.

KLĘPCZEWO:
1.dąb szypułkowy (obwód 550 cm)
2.dąb szypułkowy (obwód 540 cm)
3.dąb szypułkowy (obwód 550 cm)
4.dąb szypułkowy (obwód 445 cm)
5.dąb szypułkowy (obwód 410 cm)

LEKOWO:
1.dąb szypułkowy (obwód 410 cm)
2.dąb szypułkowy (obwód 410 cm)
3.dąb szypułkowy (obwód 640 cm)
4.dąb szypułkowy (obwód 580 cm)
5.dąb szypułkowy (obwód 520 cm)
6.dąb szypułkowy (obwód 380 cm)
7.daglezja (obwód 520 cm)
8.daglezja (obwód 420 cm)
9.jesion wyniosły (obwód 370 cm)

RUSINOWO:
1.dąb szypułkowy (obwód 500 cm)
2.dąb szypułkowy (obwód 520 cm)
3.dąb szypułkowy (obwód 430 cm)

ROGALINO:
1.dąb szypułkowy (obwód 440 cm)
2.dąb szypułkowy (obwód 520 cm)

BERKANOWO:
1. jesion wyniosły
(obwód 600 cm wys. 34 m)

SŁAWA:
1. dąb szypułkowy (obwód 620 cm)

SMARDZKO:
1. wiąz szypułkowy (obwód 450 cm)

RYCERZEWKO:
1. dąb szypułkowy (obwód 540 cm)
2. dąb szypułkowy (obwód 520 cm)
3. dąb szypułkowy (obwód 620 cm)

BYSTRZYNO:
1. dąb szypułkowy (obwód 530 cm)

BIERZWNICA:
1. dąb szypułkowy (obwód 540 cm)
2. dąb szypułkowy (obwód 640 cm)
3. dąb szypułkowy (obwód 510 cm)

OPARZNO:
1. dąb szypułkowy (obwód 520 cm)

użytki ekologiczne: bagna o pow. 50 ha nad jeziorem Bystrzyno Wielkie (uchwała Rady Gminy w Świdwinie Nr XX/136/97 z 28 kwietnia 1997r.), oraz fragment lasu olchowego i torfowiska w okolicach wsi Rusinowo (uchwała RG NrXXVIII/183/98 z dnia 15 czerwca 1998r.) o powierzchni 1,53 ha.
Ochrona - zgodnie z podjętymi uchwałami

lasy ochronne o różnorodnych funkcjach: glebochronne, wodochronne, ostoje zwierząt, lasy w mieście. Na podstawie decyzji Nr 64 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (DLOPiK 1p-0233-68/99) powierzchnię leśną 1001,00ha zakwalifikowano do lasów ochronnych.

parki podworskie (nie wpisane do rejestru zabytków).
Rusinowo, Osowo, Łąkowo, Gola Górna, Gola Dolna, Sława, Kluczkowo, PGR Wierzbnica, Czarnolesie.

chroni się przed zainwestowaniem niezgodnym z podstawowym przeznaczeniem terenów parków. Każda zmiana funkcji wymaga zgody wojewody jako teren na którym istnieje starodrzew.

Obszar NATURA 2000 – PLB 320019 „Ostoja Drawska"_specjalnej ochrony ptaków (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. – Dz.U. Nr 229 poz. 2313, z 2007 r. Nr 179 poz.1275, z 2008 r. Nr 198 poz.1226) W granicach administracyjnych gminy Świdwin leży niespełna 1% obszaru „Ostoi Drawskiej".

Ostoja Drawska (kod obszaru PLB320019), obejmujący obszar 139.754,5 ha położony w województwie zachodniopomorskim na terenie gmin: Tychowo (1.610,6 ha), Czaplinek (21.395,2 ha), Drawsko Pomorskie (15.609,0 ha), Kalisz Pomorski (11.332,8 ha), Ostrowice (15.018,7 ha), Wierzchowo (4.774,8 ha), Złocieniec (19.435,3 ha), Barwice (12.886,3 ha), Borne Sulinowo (10.791,2 ha), Brzeżno (4.476,7 ha), Połczyn-

Zdrój (20.386,2 ha), Świdwin - gmina wiejska (1.837,1 ha) i Mirosławiec (170,5 ha); Obszar obejmuje część Pojezierza Drawskiego z ponad 50 jeziorami (ca` 10% powierzchni terenu). Lasy pokrywają ca` 25% terenu. Na terenie „Ostoi Drawskiej" występują co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika do I Dyrektywy Ptasiej i 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Jest to bardzo ważna ostoja dla kilku gatunków ptaków drapieżnych.
Ostoja charakteryzuje się bogactwem i różnorodnością flory i fauny.

4.3. Tereny rekomendowane do ochrony

1) Zachowuje się i chroni przed nadmiernym zainwestowaniem, dewastacją i zanieczyszczeniami obszary ponadlokalnych ciągów powiązań przyrodniczych (ekologicznych) spełniających rolę korytarzy ekologicznych w układzie krajowym i regionalnym, pozwalających na swobodne przemieszczanie się gatunków zwierząt i roślin pomiędzy obszarami węzłowymi Pojezierza i Pobrzeża Bałtyku:
   - dolina rzeki Regi,
   - dolina rzeki Mołstowej
2) Projektuje się objęcie ochroną prawną doliny rzeki Regi jako obszar NATURA 2000 „Dorzecze Regi" PLH320049 (brak decyzji)
3) Przewiduje się możliwość obejmowania ochroną prawną (na podstawie ustaw szczególnych) - dalszych unikatowych elementów środowiska, w tym przyrody ożywionej i nieożywionej – w miarę dokonywanego rozpoznania szczegółowego (dokumentacji przyrodniczej).
   W trakcie opracowania jest plan urządzenia lasów położonych na terenie gminy Świdwin, w którym zostaną sformułowane wnioski (z przyrodniczą dokumentacją merytoryczną) dotyczące objęcia ochroną prawną różnorodne twory przyrody.

4.4. Lokalne wartości przyrodnicze – do zachowania

1) Zachowuje się i chroni przed nieuzasadnionym przekształceniem lokalne wartości przyrodnicze:
   - grupy zadrzewień śródpolnych i przydrożnych
   - tereny torfowiskowe i bagienne nie posiadające wartości gospodarczej
   - oczka wodne utrzymujące równowagę ekologiczną
2) Zachowuje się jako element systemu ekologicznego trwałe użytki zielone słabych klas, lub zabagnione w sposób uniemożliwiający poprawę ich użytkowości; dopuszcza się objęcie tych terenów ochroną jako „użytki ekologiczne" (po przeprowadzeniu szczegółowych badań przyrodniczych).
3) Zachowuje się i chroni przed lokalizowaniem funkcji nie związanych z rekreacją i mieszkalnictwem, oraz przed nadmiernym zainwestowaniem obszary o walorach krajobrazowo-rekreacyjnych - zespoły leśno-jeziorne: okolice jez. Oparzno, jez. Bystrzyno Małe i Wielkie, jez.Klepnicko, okolice wsi Lekowo i Klępczewo.

4.5. Wartości użytkowe środowiska, rolnicza przestrzeń produkcyjna

1) Do gospodarczego wykorzystania przeznacza się tereny stanowiące zasoby użytkowe środowiska służące rozwojowi gospodarczemu gminy:
   - rejony żyznych gleb w kompleksach 2, 4, 8, 1z i 2z,
   - obszary lasów
   - obszary udokumentowanych złóż surowców naturalnych
2) Grunty marginalne (grunty rolne o słabych klasach bonitacyjnych, mało żyzne) można przeznaczać na inne cele, m.in. na zalesienie, a także na zabudowę mieszkalną, usługową, rekreacyjną, oraz produkcyjną.
3) Wyznacza się obszary trwałych użytków zielonych, oraz gruntów ornych

wymagające polepszenia ich wartości produkcyjnej poprzez zmeliorowanie (powtórne zmeliorowanie terenów gdzie system melioracyjny uległ dekapitalizacji lub dewastacji)

4) Tereny żyzne chroni się przed nieuzasadnioną zabudową; dopuszcza się bez ograniczeń zabudowę związaną z produkcją rolniczą (w tym uprawy szklarniowe), oraz zabudowę związaną z przetwórstwem i przechowalnictwem płodów rolnych.
5) Tereny rolnicze położone w bliskim sąsiedztwie terenów zainwestowanych miasta Świdwina, oraz w sąsiedztwie jednostek osadniczych gminy można przeznaczać na zabudowę osiedlową.
6) Należy sukcesywnie prowadzić inwentaryzację i waloryzację zasobów przyrodniczych.

5. ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

5.1. Ścisła ochrona konserwatorska

5.1.1. **Zabytki archeologiczne**:

- Cieszeniewo – grodzisko wyżynne, stożkowate, okres średniowieczny, nr rej. 573 z dn. 2.03.1966r.
- Lipce – grodzisko nizinne, pierścieniowate, okres wczesnośredniowieczny (IX – X w.) nr rej. 574 z dn. 2.03.1966r.
- Łąkowo – grodzisko wyżynne, okres wczesnośredniowieczny (X – XII w.) nr rej. 576 z dn. 2.03.1966r.
- Niemierzyno – grodzisko nizinne, okres wczesnośredniowieczny (IX – X w.) nr rej. 577 z dn. 2.03.1966r.
- Rusinowo – grodzisko nizinne, pierścieniowate, okres wczesnośredniowieczny (IX – X w.) nr rej. 579 z dn. 2.03.1966r.

Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków są objęte strefą „WI" – pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, wykluczającej wszelką działalność inwestycyjną i inną. Ustala się zasadę pozostawienia zabytków archeologicznych w stanie niezmienionym.

Obowiązuje:

- *zakaz wszelkiej działalności inżynierskiej, budowlanej i innej związanej z pracami ziemnymi (np. kopanie studni, melioracji, karczunku i nasadzania drzew itd.), poza badaniami archeologicznymi oraz pracami zabezpieczającymi zabytek przed zniszczeniem, prowadzonymi na zasadach określonych przepisami szczególnymi, dot. ochrony zabytków,*
- *zachowanie istniejącego układu topograficznego terenu.*

5.1.2. **Zabytki architektoniczne**:

Bierzwnica	***- pałac***	***nr rej. 220/ 27.07.2005 r.***
Bierzwnica	***- kościół Niepokalanego Poczęcia NMP z cmentarzem przykościelnym***	***nr rej. 384/ 30.03.2009 r.***
Klępczewo	***- pałac***	***nr rej. 1000/ 31.03.1978 r.***
Lekowo	***- pałac***	***nr rej. A-1163 /05.04.2013 r.***
Lekowo	***- kościół św. Ap. Piotra i Pawła***	***nr rej. 72/ 23.05.1955 r.***
Oparzno	***- kościół MB Nieustającej Pomocy***	***nr rej. 485/ 15.05.1965 r.***
Sława	***- kościół MB Różańcowej***	***nr rej. 194/ 01.07.1959 r.***
Smardzko	***- kościół MB Ostrobramskiej***	***nr rej. 484/ 15.05.1965 r.***
Ząbrowo	***- kościół św. Stanisława BM***	***nr rej. 195/ 01.07.1959 r.***
Ząbrowo	***- pałac i park dworski***	***nr rej. 1004/ 31.03.1978 r.***

Każda działalność człowieka związana z obiektami wymienionymi powyżej

wymaga uzyskania zgody właściwego terenowo wojewódzkiego konserwatora zabytków na każdym etapie tej działalności, w tym na etapie przedprojektowym (uzyskanie wytycznych konserwatorskich do projektowania).
Zagospodarowanie terenu w sąsiedztwie zabytku architektury wymaga uzgodnienia z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków.

5.1.3. Zabytkowe parki

Bełtno	*- park dworski,*	*nr rej. 479/ 14.05.1965 r.*
Bełtno	*- park dworski*	*nr rej. 1035/ 22.06.1978 r.*
Berkanowo	*- park dworski*	*nr rej. 1034/ 22.06.1978 r.*
Bierzwnica	*- park dworski*	*nr rej. 999/ 31.03.1978 r.*
Klępczewo	- park dworski	nr rej. 1000/ 31.03.1978 r.
Lekowo	*- park dworski*	nr rej. A-1163 / 05.04.2013 r.
Lipce	*- park dworski*	*nr rej. 1003/ 31.03.1978 r.*
Oparzno	*- park dworski*	*nr rej. 1083/ 10,.01.1979 r.*
Przymiarki	*- park dworski*	*nr rej. 1010/ 26.05.1978 r.*
Smardzko	*- park dworski*	*nr rej. 1084/ 10.01.1979 r.*
Ząbrowo	*- park dworski*	*nr rej. 1004/ 31.03.1978 r.*

Każda działalność człowieka związana z obiektami wymienionymi powyżej wymaga zezwolenia i uzgodnienia z właściwym terenowo wojewódzkim konserwatorem zabytków. Generalną zasadą jest zachowanie lub odtworzenie zabytkowego układu parku. Wprowadzenie dodatkowych elementów w parkach o chronionym układzie np.: place, boiska, obiekty architektoniczne, dodatkowe ciągi komunikacyjne - może nastąpić wyłącznie za zgodą wojewódzkiego konserwatora zabytków.

5.2. Obiekty rekomendowane do wpisania do rejestru zabytków:

- Oparzno: dom mieszkalny nr 145 (dawna pastorówka)
  chałupa szachulcowa nr 35
  pałac neoklasycyzm II poł. XIX w.
- Bierzwnica: kościół neoromański z XIX w.
- Krosino: kościół neogotycki / neoromański z końca XIX w.
- Stary Przybysław: dom mieszkalny nr 26
- Berkanowo kościół neogotycki z XIX w.
- Cieszeniewo kościół z 1861r.
- Kluczkowo kościół z 1856r.
- Rusinowo kościół z 1852r.,
  dwór z połowy XIX w.
- Lekowo miejscowość

Zasady ochrony dla obiektów architektury – jak w pkt. 2.1.;
dla miejscowości Lekowo: woj. konserwator zabytków powinien ustanowić strefy ochrony konserwatorskiej, a starosta określić warunki działalności budowlanej na terenie zabytkowego układu urbanistycznego i zabytkowego zespołu budowlanego

5.3. Obiekty *i obszary* rekomendowane do ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach administracyjnych

5.3.1. Miejsca znalezisk archeologicznych nie wpisane do rejestru zabytków:

1) ***Stanowiska archeologiczne nie ujęte w rejestrze zabytków, a znajdujące się w ewidencji dóbr kultury woj. konserwatora zabytków (tzw. „zdjęcie archeologiczne Polski") wraz z przylegającymi terenami podlegają ochronie w zróżnicowanym stopniu, w zależności od wartości zabytkowej znalezisk:***
   - ***strefa „WII" częściowej ochrony stanowisk archeologicznych, dopuszczającej inwestowanie pod określonymi warunkami:***
     - ***współdziałanie w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i innych związanych z pracami ziemnymi z odpowiednim organem ds. ochrony zabytków,***
     - ***przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie w granicach strefy, wyprzedzających rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją zamierzenia, na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.***
   - ***strefa „WIII" ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, polegającej na prowadzeniu interwencyjnych badań archeologicznych w przypadku podejmowania prac ziemnych oraz ewentualnych interwencyjnych badań archeologicznych.***
     - ***współdziałanie w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i innych związanych z pracami ziemnymi z odpowiednim organem ds. ochrony zabytków,***
2) ***Stanowiska archeologiczne wykazane w AZP należy waloryzować i wyznaczyć dla nich granice stref ochrony archeologiczno-konserwatorskiej.***
3) ***Jeżeli po stwierdzeniu wysokich wartości stanowiska archeologicznego na podstawie przeprowadzonych prac wykopaliskowych i ocenie ich rezultatów - wojewódzki konserwator zabytków wpisze je do rejestru zabytków i ustanowi strefę ochrony konserwatorskiej – będą obwiązywały zasady ochrony jak w pkt. 2.1.1***
4) ***Na pozostałych obszarach gminy obowiązuje zasada powiadamiania wojewódzkiego konserwatora zabytków lub wójta gminy o przypadku znalezienia (m. in. w trakcie wykonywania prac ziemnych) przedmiotów o charakterze zabytkowym.***
5) ***W rejonie wsi Bierzwnica na obszarze objętym zmianą studium (2012 r.) występują stanowiska archeologiczne (wskazane na rysunku studium), dla których określono rodzaj i zasięg strefy ochrony konserwatorskiej:***

▪ ***AZP 24-18/66 – wcz. średniowiecze***	***osada***	***strefa WIII***
▪ ***AZP 24-18/67 – starożytność***	***punkt osadniczy***	***strefa WIII***
▪ ***AZP 24-18/68 – starożytność***	***punkt osadniczy***	***strefa WIII***
▪ ***AZP 24-18/93 – starożytność***	***ślad osadniczy***	***strefa WIII***
▪ ***AZP 24-18/94 – OR - okres rzymski***	***osada***	***strefa WIII***

5.3.2. Strefy ochrony ekspozycji „E"

W rejonie wsi Bierzwnica na obszarze objętym zmianą studium (2012 r.) wyznacza się strefę ekspozycji „E", w której wyklucza się wznoszenie obiektów wysokościowych stanowiących dysonans w stosunku do sylwety wsi.

5.3.3. **Obiekty architektoniczne nie wpisane do rejestru zabytków**
znajdujące się w ewidencji WKZ - wykazane w tomie I „Uwarunkowania rozwoju" rozdz. VII - za wyjątkiem wymienionych w pkt. 2.2:

- ***dążenie do utrzymania obiektów z zachowaniem charakteru budowli – ustalenie zasad kształtowania zabudowy w planach miejscowych, lub decyzjach administracyjnych – w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.***
- ***dopuszczenie modernizacji i rozbudowy obiektów (z możliwością stosowania nowych, współczesnych technologii i standardów).***

5.3.4. **Parki podworskie nie wpisane do rejestru zabytków**
działalność inwestycyjna na terenie parków wymaga opinii służby ochrony zabytków

5.3.5. **Cmentarze**
mogą służyć jako miejsce pochówku, lub pełnić inne funkcje (z poszanowaniem charakteru miejsca) na warunkach określonych w ustawie o cmentarzach i chowaniu zmarłych, a także ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

5.3.6. **Inne wartości kulturowe**

- Z uwagi na licznie występujące obiekty zaewidencjonowane jako dobra kultury (ewidencja dóbr kultury WKZ) wsie Bierzwnica, Cieszeniewo, Kluczkowo, Lekowo, Oparzno, Rusinowo, Stary Przybysław, należy poddać szczególnej dbałości w kształtowaniu nowej zabudowy.
  kształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do istniejącej (skala, forma, materiały), dążenie do zachowania w maksymalnym stopniu istniejącej, starej zabudowy wiejskiej.
  Według opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie miejscowość Lekowo jest predysponowana do wpisania do rejestru zabytków – WKZ powinien ustanowić strefę ochrony układu zabytkowego, dla której Starosta (w rozporządzeniu) może ustalić zasady działalności inwestycyjnej.
- Zachowany, niepowtarzalny układ wsi Rogalino
  utrzymanie historycznego układu ulic, kształtowanie nowej zabudowy w skali istniejącej zabudowy mieszkalno - gospodarczej, pozostawienie środkowej części wsi jako teren zielony - niezabudowany.
- Zachowany układ przestrzenny wsi Ząbrowo, wraz z obiektami architektonicznymi nadającymi osadzie szczególny charakter
  zachowanie charakteru wsi, kształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do istniejącej, dążenie do zachowania w maksymalnym stopniu starej zabudowy.

5.4 Opracowania dotyczące ochrony zabytków:

W planach miejscowych nastąpi ustalenie i ustanowienie:

a) Stref ochrony konserwatorskiej (WI, WII, WIII) zaewidencjonowanych stanowisk archeologicznych,
b) Stref ochrony konserwatorskiej obszarów o walorach zabytkowych (układów wiejskich, otoczenia obiektów wpisanych do rejestru zabytków, założeń dworsko / pałacowo – parkowych, cmentarzy)

Zostanie sporządzona gminna ewidencja zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy - stanowiąca podstawę do sporządzenia programu opieki nad zabytkami .

6. ZASADY KSZTAŁTOWANIA SIECI OSADNICZEJ I TERENÓW OSIEDLOWYCH

Na podstawie analizy stanu zainwestowania, uwarunkowań technicznych i środowiska przyrodniczego, oraz oceny możliwości zrównoważonego, kompleksowego rozwoju przyjmuje się następujące zasady kształtowania przestrzeni zurbanizowanych:

- Wyznacza się obszary preferowane dla rozwoju struktury jednostek osadniczych – zabudowy mieszkalnej, usługowej, gospodarczej.
- Preferuje się zabudowę zwartą, umożliwiającą kompleksowe, systemowe uzbrojenie techniczne
- Dopuszcza się możliwość lokalizowania obiektów w oddaleniu od wsi o zwartej zabudowie pod warunkiem zastosowania indywidualnych systemów infrastruktury – a szczególnie właściwej utylizacji ścieków, zgodnej z wymogami ochrony środowiska.
- Większe zespoły zabudowy powinny mieć opracowane plany zagospodarowania uwzględniające kompleksowe wyposażenie w infrastrukturę techniczną, tereny publiczne, tereny lokalizacji usług.
- Wyznacza się strategiczne obszary rozwoju zabudowy osiedlowej (mieszkalnej, usługowej, gospodarczej-nieuciążliwej) powiązanej z terenami zurbanizowanymi miasta Świdwina jako alternatywę dla ludności nie związanej z rolnictwem, w okolicach wsi: Stary Przybysław, Gola Górna - Gola Dolna - Oparzno, Świdwinek II (przy drodze Świdwin-Smardzko).

  Obszary te traktuje się jako potencjalne tereny zorganizowanego budownictwa mieszkaniowego celem umożliwienia i zapewnienia:
  - kompleksowego projektowania i realizacji systemów komunikacji i infrastruktury technicznej
  - zgodnego z koncepcją urbanistyczną podziału na poszczególne działki budowlane.
- Przyjmuje się zasadę sukcesywnej zabudowy w pierwszej kolejności terenów uzbrojonych.
- Przyjmuje się zasadę wyprzedzającego kompleksowego przygotowania nowych terenów mieszkaniowych przed udostępnieniem ich do sprzedaży i zabudowy.

7. ZASADY ROZWOJU SEKTORA GOSPODARCZEGO

- Wyznacza się obszary jako preferowane do rozwoju zabudowy produkcyjnej w okolicach wsi Niemierzyno, w obrębie Świdwinek (2 lokalizacje), oraz przy drodze wojewódzkiej Nr W152 pomiędzy wsiami Klępczewo - Bełtno (określone na załączniku graficznym), dla których należy opracować spójne zasady funkcjonowania infrastruktury technicznej, oraz zapewnić ochronę środowiska przyrodniczego w każdym jego elemencie m. innymi poprzez zagospodarowanie co najmniej 15% powierzchni zielenią izolacyjną.
- Dopuszcza się lokalizację obiektów produkcyjnych na obszarze całej gminy w jej granicach administracyjnych (za wyjątkiem terenów preferowanych dla zagospodarowania rekreacyjnego, oraz terenów prawnie chronionych i wskazanych w rozdziale **II pkt.1 (zasady ochrony środowiska przyrodniczego)** jako tereny do objęcia ochroną, lub do zachowania wartości przyrodniczych - pod warunkiem kompleksowego rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej, oraz spełnienia przepisów sanitarnych, ochrony środowiska i prawa budowlanego.

- Inwestycje zaklasyfikowane do mogących pogorszyć stan środowiska przyrodniczego, lub do szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi mogą być lokalizowane po spełnieniu warunków wymaganych przepisami szczególnymi (m.in. warunków określonych w ocenie oddziaływania tych inwestycji na środowisko).
  Dotyczy to m.in. niektórych obiektów produkcji rolnej i przetwórstwa rolno – spożywczego, np. większych ferm zwierząt hodowlanych, lub stawów rybnych, mleczarni, ubojni i masarni, przetwórni owoców i warzyw itp.
- Tereny zainwestowane, stanowiące pozostałość po likwidowanych przedsiębiorstwach (w tym po gospodarstwach PGR) należy restrukturyzować wg zasad, które powinny wynikać z opracowania (według potrzeb) wskazującego sposoby optymalnego zagospodarowania (projekty podziału wtórnego z uwzględnieniem dostępności komunikacyjnej do każdej nowej posesji, oraz pełnego uzbrojenia w dostępne media) - prowadzenie polityki ukierunkowanej na racjonalne zagospodarowanie przestrzeni, oraz dbałość o ochronę środowiska przyrodniczego w każdym jego elemencie.
- Przyjmuje się zasadę sukcesywnej zabudowy terenów uzbrojonych w pierwszej kolejności.
- Akceptuje się istnienie i powstawanie niewielkich przedsiębiorstw produkcyjnych, serwisowych i hurtowych na terenach gdzie dominuje funkcja usługowa a w niektórych przypadkach mieszkaniowa – pod warunkiem uprzedniego rozstrzygnięcia wynikających z tej sytuacji problemów związanych z wpływem tych inwestycji na otoczenie.

8. ZASADY ROZWOJU USŁUG

- Przyjmuje się zasadę lokalizowania usług podstawowych na terenach budownictwa mieszkaniowego (lub w bezpośrednim sąsiedztwie) jako funkcję uzupełniającą związaną z codziennym bytem mieszkańców. Nie wyklucza się możliwości lokalizowania na tych obszarach usług publicznych (oświata, zdrowie, sport, itp), mających wpływ na jakość życia mieszkańców. **Usługi kultury – preferowane lokalizacje w centrach miejscowości (Bełtno).**
- **Preferuje się lokalizacje usług związanych z rekreacją, wypoczynkiem i turystyką oraz kulturą fizyczną na obszarach wskazanych w pkt.9**
- Dopuszczalna jest lokalizacja obiektów obsługi podróżnych przy drogach publicznych pod warunkiem spełnienia przepisów o drogach publicznych, i wyposażenia tych obiektów w odpowiedni system oczyszczania ścieków komunalnych i wód opadowych.
- Dla wszystkich usług należy zapewnić niezbędne przestrzenie dla komunikacji pieszej i kołowej, oraz miejsca postojowe dla samochodów.
- Przy projektowaniu i realizacji większych zespołów usługowych na obszarach mieszkaniowych przyjmuje się zasadę ochrony mieszkańców przed uciążliwościami wynikającymi z funkcji usługowej.
- Przyjmuje się, że usługowe obiekty wielkokubaturowe będą lokalizowane poza terenami mieszkaniowymi.

9. ZASADY ROZWOJU TERENÓW REKREACJI I TERENÓW KULTURY FIZYCZNEJ

9.1. Jako tereny rekreacyjne

(na których preferuje się zagospodarowanie związane z rekreacją i turystyką - w tym wznoszenie obiektów) uznaje się:

- Zespół leśno - jeziorny we wsi Lekowo z terenami przybrzeżnymi i parkiem podworskim - możliwość zabudowy rekreacyjnej (turystycznej)

- Zespół leśno - jeziorny we wsiach Oparzno - Łąkowo z terenami przybrzeżnymi i parkiem podworskim - możliwość zabudowy rekreacyjnej
- Zespół leśno - jeziorny we wsi Bystrzyna z terenami przybrzeżnymi i użytkiem ekologicznym - możliwość zabudowy rekreacyjnej (turystycznej)
- Rozlewisko z sąsiadującym lasem we wsi Klępczewo – możliwość zabudowy rekreacyjnej
- Jez. Klępnicko i przylegający kompleks leśny – bez możliwości zabudowy
- Okolice wsi Rycerzewko

9.2. Przyjmuje się zasady kształtowania i funkcjonowania terenów i szlaków turystyczno – rekreacyjnych:

- Obiekty rekreacyjno – turystyczne powinny być wkomponowane w krajobraz, projektowane w sposób nie naruszający ekosystemu, posiadać właściwe urządzenia utylizacji ścieków, zgodne z wymogami ochrony środowiska.
- Połączenie poszczególnych obszarów turystycznych (pkt.5.1.) systemem dróg pieszych i rowerowych (w miarę możliwości terenowych - poza jezdniami dróg publicznych) wyposażonych w miejsca postoju i odpoczynku
- Przystosowanie lasów do penetracji poprzez wyznaczenie ścieżek dla wędrówki z miejscami do zatrzymania się w sposób eksponujący ciekawostki przyrody ożywionej i nieożywionej – zgodnie z zasadami ochrony przyrody, na podstawie planu urządzenia lasu i w porozumieniu z zarządzającym.

9.3. Jako tereny kultury fizycznej

uznaje się:

- **Teren we wsi Smardzko - urządzenia terenowe**
- **Teren we wsi Ząbrowo – urządzenia terenowe z możliwością zabudowy związanej z funkcją podstawową**
- **Teren we wsi Klępczewo (na południe od drogi wojewódzkiej W152) – urządzenia terenowe z możliwością zabudowy związanej z funkcją podstawową**
- **Tereny we wsi Klępczewo (na północ od drogi wojewódzkiej W152) – urządzenia terenowe (wymóg zachowania starodrzewu)**
- **Tereny przyszkolne we wsi Lekowo – urządzenia terenowe z możliwością zabudowy związanej z funkcją podstawową**
- **Teren we wsi Lipce – urządzenia terenowe.**

10. ZASADY ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

10.1. Komunikacja kołowa

- Przyjmuje się utrzymanie obecnego układu komunikacyjnego gminy.
- Wszystkie urządzenia komunikacyjne winny być projektowane i realizowane z rezerwą uwzględniającą wzrost ruchu.
- Wskazuje się na potrzebę modernizacji drogi wojewódzkiej W152 Świdwin – Płoty, oraz drogi gminnej z Klępczewa do Cieszyna
- Uznaje się za celową kontynuację poprawy stanu technicznego dróg gminnych
- Uznaje się za niezbędne zrealizowanie parkingów dla samochodów ciężarowych przy głównych trasach komunikacyjnych (z wyposażeniem w system utylizacji wód opadowych)
- Uznaje się za celowe stworzenie systemu dróg rowerowych służących komunikacji dojazdowej do miejsc pracy i usług, oraz rekreacyjnych - z preferencją ich realizowania w pasach wydzielonych, lub sytuowanie ich w granicach istniejących bądź poszerzonych pasów drogowych.

10.2. Komunikacja kolejowa

- Utrzymuje się układ kolejowy jako docelowy z jednoczesną modernizacją linii relacji Szczecin – Gdańsk (dobudowa drugiego toru) oraz rozbudową urządzeń niezbędnych dla poprawy funkcjonowania linii na terenach przylegających do obecnie zajmowanych przez PKP obszarów.
- Utrzymuje się linię lokalną Świdwin – Połczyn Zdr. (rozważana przez PKP możliwość likwidacji linii na odcinku Smardzko - Połczyn Zdr.)
- W przypadku likwidacji linii kolejowej lokalnej – teren przeznacza się na urządzenie
- trasy rowerowej, lub do innego wykorzystania dla celów rekreacji.

11. ZASADY ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- Wyznacza się obszary, na których obowiązywać będzie uzbrojenie systemowe – grupowe. Dotyczy to obszarów zwartej zabudowy i terenów przylegających (odl. do 100 m dla pojedynczych obiektów, 200m dla grupy obiektów) - we wsiach posiadających systemy infrastrukturalne.
- Ustala się, że na pozostałym terenie gminy funkcjonować mogą indywidualne systemy uzbrojenia technicznego.

11.1. Zaopatrzenie w wodę

- Zaopatrzenie w wodę w oparciu o istniejące ujęcia
- Wykonanie ujęcia wody i sieci we wsiach: Kluczkowo i Sława (alternatywnie: zaopatrzenie w wodę mieszkańców wsi Sława z wodociągu Smardzko; wsi Kluczkowo z wodociągu zakładowego fermy tuczu trzody)
- Usprawnienie i rehabilitacja systemów wodociągowych:
  - sukcesywna wymiana starych sieci magistralnych i rozdzielczych
  - sukcesywna modernizacja stacji wodociągowych
- pracowanie programu gospodarki wodno – ściekowej gminy z uwzględnieniem terenów przewidzianych w niniejszym Studium do rozwoju przestrzennego.
- Zaopatrzenie ludności w wodę w sytuacjach kryzysowych – w oparciu o sporządzone przez Urząd Gminy opracowanie dotyczące m.in. tej problematyki, (dokumentacja poufna).

11.2. Kanalizacja sanitarna

- Sukcesywna modernizacja i wprowadzanie nowoczesnych technologii oczyszczania ścieków w istniejących oczyszczalniach - w tym rozwiązanie gospodarki osadowej
- Sukcesywna rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej – włączanie kolejnych obiektów do systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków
- Budowa systemu utylizacji ścieków dla wsi Rusinowo
- W celu zrealizowania powyższych zadań istnieje potrzeba opracowania programu kanalizacji i oczyszczenia ścieków dostosowanego do potrzeb rozwoju gminy.
- W przypadku realizacji zakładu wytwarzającego ścieki technologiczne, które nie mogą być przesłane bezpośrednio do oczyszczalni komunalnej ze względu na ich skład – zakład ten będzie zobowiązany do wstępnego oczyszczenia tych ścieków na warunkach określonych przez odbiorcę, lub zrealizowania własnej oczyszczalni.

11.3. Kanalizacja deszczowa

- Uznaje się za konieczne wyposażenie placów postojowych i parkingów dla samochodów ciężarowych - także przy obiektach usług komunikacyjnych (zajazdy, motele, miejsca obsługi podróżnych) w urządzenia podczyszczające wody opadowe - z uwagi na konieczność ochrony gleby oraz wód powierzchniowych i wgłębnych przed zanieczyszczeniami substancjami ropopochodnymi.

11.4. Gospodarka odpadami stałymi

- Postanawia się sukcesywnie likwidować istniejące przy wsiach sołeckich punkty gromadzenia odpadów jako obiekty nie spełniające warunków ochrony środowiska. W to miejsce wprowadzać system usuwania nieczystości na istniejące wysypisko komunalne położone w Psarach.
- Przewiduje się rozbudowę istniejącego wysypiska w miarę potrzeb (lub budowę innego systemu utylizacji nieczystości stałych) – jako wspólną inwestycję dla gminy Świdwin i miasta Świdwin.
- Przyjmuje się, że odpady poprodukcyjne zostaną zagospodarowane gospodarczo lub utylizowane przez zakłady wytwarzające te odpady – zgodnie z ustawą o odpadach.

11.5. Gazownictwo

- Przewiduje się system zaopatrzenia gminy w gaz ziemny zaazotowany GZ-35 rozprowadzony rurociągami średniego ciśnienia od stacji redukcyjnej I-go stopnia zlokalizowanej w mieście Świdwinie.
- Postanawia się sukcesywnie rozbudowywać sieć średniego ciśnienia w celu stopniowej eliminacji ogrzewania paliwami stałymi.
- Przewiduje się w szerokim zakresie wykorzystanie gazu dla celów grzewczych budownictwa jednorodzinnego, oraz zabudowy oddalonej od centralnych źródeł ciepła, a także zamianę paliwa stałego na gazowe w istniejących kotłowniach.
- Budowę gazociągu wysokiego ciśnienia bazującego na kopalni gazu w Ciechnowie gm Sławoborze – z zasilaniem gm. Resko.
- Realizację rozwoju systemu zaopatrzenia gminy w gaz należy oprzeć na istniejącym aktualnym programie gazyfikacji gminy.

11.6. Ciepłownictwo

- Postanawia się przyjąć zasadę zapewnienia ogrzewania budownictwa wielorodzinnego z istniejących kotłowni
- Uznaje się za uzasadnione modernizacje centralnych źródeł ciepła do wymaganych norm ochrony środowiska oraz sukcesywne likwidowanie lub przebudowa kotłowni na paliwo stałe zastępując je paliwem proekologicznym.
- Wyklucza się powstawanie nowych źródeł ciepła z udziałem paliwa stałego.
- Przewiduje się rozwój systemów grzewczych poprzez:
  - zwiększenie zdolności produkcyjnej centralnych źródeł ciepła,
  - zmniejszenie strat przesyłu i dystrybucji energii cieplnej poprzez sukcesywną wymianę (w miarę możliwości) istniejących sieci kanałowych na sieci w technologii rur preizolowanych.
  - wykorzystanie mocy do nowych podłączeń odzyskanej w wyniku wprowadzenia systemu oszczędności u odbiorców
- Uznaje się za pożądane opracowanie programów uciepłownienia uwzględniających nowe technologie, normy ochrony środowiska, zmianę nośnika grzewczego.

11.7. Elektroenergetyka

1) Adaptuje się istniejący układ zasilania.
2) Przewiduje się budowę nowej linii wysokiego napięcia (110kV) od GPZ do istniejącej linii 110kV biegnącej w zachodniej części gminy – w dwóch wariantach – zgodnie z załącznikiem graficznym „KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA"
3) Przewiduje się rozbudowę istniejącego GPZ, lub budowę nowego – zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Świdwina"
4) Dopuszcza się przebudowę istniejących oraz budowę nowych sieci energetycznych zgodnie z potrzebami rozwoju sektora produkcji energii z odnawialnych źródeł energii.
5) Przewiduje się możliwość lokalizacji instalacji do produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych – elektrowni wiatrowych, biogazowych, wodnych itp.
6) Dla elektrowni należy sporządzać miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego po sprecyzowaniu programów inwestycji.

7) Plany miejscowe powinny objąć tereny inwestycji wraz ze strefami oddziaływania, w przypadku elektrowni wiatrowych - z obszarami wyłączonymi z zabudowy z uwagi na poziom hałasu przekraczający dopuszczalne - określone przepisami szczególnymi normy dla różnych rodzajów zabudowy. Granice terenów objętych planami będą wyznaczane indywidualnie, po analizie między innymi uwarunkowań przyrodniczych i kulturowych oraz oddziaływania planowanych inwestycji na tereny sąsiednie.
8) Na rysunku studium (Zał. Nr 1B/K) wskazuje się obszary użytkowane rolniczo, na których dopuszcza się usytuowanie elektrowni wiatrowych z infrastrukturą towarzyszącą (drogi i place montażowe, sieci energetyczne i telekomunikacyjne, ewentualne stacje elektroenergetyczne oraz pozostałe instalacje oraz urządzenia budowlane niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania przedsięwzięcia) wraz ze strefą oddziaływania:
   a) w rejonie wsi Bierzwnica – nie więcej niż 2 elektrownie wiatrowe o wysokości całkowitej (wieża i skrzydło w pozycji pionowej) do 150 m, i mocy do 4,5 MW każda - bez stacji elektroenergetycznej,

   (zmiana studium 2012 r.)

11.8. Telekomunikacja

1) Adaptuje się istniejący układ linii telekomunikacyjnych i urządzeń z nimi związanych.
2) Przewiduje się możliwość lokalizacji sieci telekomunikacyjnych zarówno w tradycyjnych jak i w nowych technologiach, w tym budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej w zintegrowanym systemie telekomunikacyjnym (włączenie do systemów sieci wojewódzkich i krajowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi teleinformatyczne i telekomunikacyjne w gminie i w regionie.
3) Ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie mogą wprowadzać zakazów czy też rozwiązań uniemożliwiających: funkcjonowanie istniejącej infrastruktury telekomunikacyjnej (urządzeń i sieci wraz z masztami i antenami dostępu radiowego), przebudowę, w tym m. in. modernizację, odbudowę, rozbudowę urządzeń i sieci infrastruktury telekomunikacyjnej, realizację inwestycji celu publicznego w zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej, należy ustalić, że w/w przebudowa i budowa infrastruktury telekomunikacyjnej, winna odbywać się przy zachowaniu zasad i warunków określonych w przepisach odrębnych.

12. POLITYKA PLANISTYCZNA

Polityka planistyczna jest elementem stymulowania harmonijnego, rozwoju przestrzennego gminy. Plany miejscowe będą sporządzane sukcesywnie w zależności od potrzeb.

12.1. Obowiązek sporządzenia planu miejscowego wynikający z przepisów szczególnych :

1. Z mocy art.16 ust.6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
   Obszary na których utworzony zostanie park kulturowy (w trybie art.16).
2. Z mocy art.3 ustawy z dnia 31 stycznia 1959r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych
   Tereny ewentualnej rozbudowy istniejących cmentarzy, lub nowo zakładanych – w przypadku wystąpienia takiej potrzeby.
3. Z mocy art. 102 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami.
   Obszary które mogą być objęte scaleniem i podziałem za wyjątkiem sytuacji gdy o scalenie i podział wystąpią właściciele lub użytkownicy wieczyści posiadający ponad 50 % powierzchni gruntów objętych scaleniem i podziałem.

4. Z mocy art. 102 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
   Tereny inwestycji lokalizowanych na terenach rolnych – wymagających zgody ministra na zmianę użytkowania gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne.
5. Z mocy art. 53 ust.1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. prawo geologiczne i górnicze.
   Obszary wydobywania kopalin ze złóż dla wyznaczonego terenu górniczego – na wniosek przedsiębiorcy.
6. Z mocy art. 15 ust.3 pkt.4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
   Tereny wyznaczone w studium dla lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2 – na wniosek przedsiębiorcy.
7. Z mocy art. 15 ust.3 pkt.3a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
   Tereny wyznaczone w studium dla lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, w tym dla elektrowni biogazowych oraz dla obszarów przeznaczonych do lokalizowania elektrowni wiatrowych i terenu w zasięgu ich oddziaływania (na wniosek przedsiębiorcy i po sprecyzowaniu programu inwestycji). Dopuszcza się sporządzenie kilku odrębnych miejscowych planów zagospodarowania.
   1) Plany miejscowe powinny objąć tereny inwestycji wraz ze strefami oddziaływania, w szczególności z obszarami wyłączonymi z zabudowy z uwagi na poziom hałasu.
   2) Granice terenów objętych planami będą wyznaczane indywidualnie, po analizie między innymi:
      a) uwarunkowań przyrodniczych,
      b) ograniczeń i zaleceń wynikających z planów ochrony lub innych aktów prawa miejscowego dotyczących ustanowionych form ochrony przyrody,
      c) wpływu instalacji na tereny objęte ochroną prawną jako NATURA 2000,
      d) oddziaływania planowanych inwestycji na zabudowane lub przeznaczone do zabudowy tereny sąsiednie,
      e) zasięgu oddziaływania hałasu,
      f) uwarunkowań z zakresu ochrony konserwatorskiej,
   3) Na rysunku studium „Kierunki polityki przestrzennej" wskazuje się obszary użytkowane rolniczo, na których dopuszcza się usytuowanie elektrowni wiatrowych z infrastrukturą towarzyszącą (drogi i place montażowe, sieci energetyczne i telekomunikacyjne, oraz pozostałe instalacje oraz urządzenia budowlane niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania przedsięwzięcia), dla których należy sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem wszelkich uwarunkowań i ograniczeń wskazanych w pkt.2:
      a) w obrębie Bierzwnica – na terenach usytuowanych na północ od wsi Bierzwnica *(zmiana studium 2012r.)*

12. 2. Obszary dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych

1) Ujętych w rejestrze zadań rządowych wojewody – po negocjacji wprowadzenia zadania do planu miejscowego
2) Ujętych w rejestrze zadań samorządu województwa – po negocjacji wprowadzenia zadania do planu miejscowego

12. 3. Obszary dla realizacji lokalnych celów publicznych

1) Inwestycje infrastruktury społecznej: obiekty oświaty, ochrony zdrowia, kultury itp. – w zależności od aktualnych potrzeb.
2) Inwestycje infrastruktury technicznej będące zadaniem własnym gminy (komunalny system oczyszczania ścieków dla wsi Rusinowo i Łąkowo, system zaopatrzenia w wodę dla wsi Kluczkowo i Sława

12. 4. Obszary wskazane do sporządzenia m.p.z.p. ze względu na istniejące uwarunkowania.

1 Teren położony w zachodniej części gminy pomiędzy zachodnią granicą administracyjną miasta Świdwina, koleją, i drogami powiatowymi nr 304 i 303 – przeznaczony na zabudowę osiedlową (mieszkalno – usługową) wraz z infrastrukturą społeczną, będącą zadaniami własnymi gminy (realizacja lokalnych celów publicznych), oraz infrastrukturą techniczną. Obszar ten może być podzielony na mniejsze tereny – w zależności od potrzeb i w oparciu o koncepcję struktury funkcjonalno – przestrzennej całego zespołu zabudowy wyznaczającą poszczególne zespoły zainwestowania.

2 Teren położony w zachodniej części gminy we wsi Miłobrzeg, przy drodze wojewódzkiej nr 152, przylegający do zachodniej granicy administracyjnej miasta Świdwina, – rezerwowany dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego o niskiej intensywności, wraz infrastrukturą techniczną. Obszar ten może być podzielony na mniejsze tereny – w zależności od potrzeb i w oparciu o koncepcję struktury funkcjonalno – przestrzennej całego zespołu zabudowy wyznaczającą poszczególne zespoły zainwestowania.

3 Teren położony we wschodniej części gminy (obręb Świdwinek) przy drodze wojewódzkiej nr 152, graniczący z terenem administrowanym przez gminę miejską Świdwin – rezerwowany dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego o niskiej intensywności, wraz infrastrukturą techniczną. Obszar ten może być podzielony na mniejsze tereny – w zależności od potrzeb i w oparciu o koncepcję struktury funkcjonalno – przestrzennej całego zespołu zabudowy wyznaczającą poszczególne zespoły zainwestowania.

4 Teren rozwoju funkcji przemysłowej (produkcyjnej) położony we wsi Niemierzyno pomiędzy granicą administracyjną miasta a drogą powiatową nr 313

5 Teren rozwoju funkcji przemysłowej (produkcyjnej) położony we wsi Świdwinek, przy drodze powiatowej nr 322, przylegający do granic administracyjnych miasta.

6 Teren rozwoju funkcji przemysłowej (produkcyjnej) położony we wsi Świdwinek, pomiędzy drogami: wojewódzką nr 162 i powiatową nr 320.

7 Teren lokalizacji zabudowy turystycznej i urządzeń rekreacyjnych położony we wsi Lekowo przy drodze powiatowej nr 301

8, 9 Tereny lokalizacji zabudowy turystycznej i urządzeń rekreacyjnych położone we wsi Klępczewo – przy drodze wojewódzkiej nr 152, na południowym brzegu zalewu

10,11 Tereny lokalizacji zabudowy turystycznej i urządzeń rekreacyjnych położone we wsi Bystrzyna – zachodni i wschodni brzeg jez. Bystrzyno Małe